

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: 6208N Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Vliv zavedení ekologických daní na veřejné rozpočty a spotřebu zdaněných paliv a energie v ČR

Vedoucí diplomové práce
Ing. Jarmila Rybová

Autor
Alena Kuncová

2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Alena KUNCOVÁ**
Osobní číslo: **E09527**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Vliv zavedení ekologických daní na veřejné rozpočty a spotřebu zdaněných paliv a energie v ČR**
Zadávací katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Analyzovat dopad zavedení ekologických daní na veřejné rozpočty a národní hospodářství se zaměřením na spotřebu zdaněných paliv a energie.

Osnova:

1. Úvod.
2. Environmentální politika v ČR.
3. Ekologické daně a jejich úloha ve veřejných rozpočtech ČR.
4. Inkaso ekologických daní v ČR v období 2008 - 2009.
5. Spotřeba zdaněných produktů v ČR - porovnání před a po zavedení ekologických daní.
6. Zhodnocení dopadu ekologických daní na spotřebu zdaněných produktů.
7. Závěr.
8. Přílohy.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: 50 - 60 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

European Environment Agency: Effectiveness of environmental taxes and charges for managing sand, gravel and rock extraction in selected EU countries. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 2008. ISBN 978-92-9167-267-7

European Environment Agency: Environmental taxes: recent developments in tools for integration. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 2000. ISBN 92-9167-261-0

Kubátová, K.: Daňová teorie a politika. ASPI, Praha 2006. ISBN 80-7357-205-2

Němcová, P.: Ekologická daňová reforma. Hnutí DUHA, Brno 2008. ISBN 978-80-86834-25-2

Svátková, S.: Spotřební a ekologické daně v České republice. Wolters Kluwer ČR, Praha 2009. ISBN 978-80-7357-443-7

Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jarmila Rybová
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce: 1. března 2010

Termín odevzdání diplomové práce: 15. dubna 2011

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc., prof.h.c.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (26)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. března 2010

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v plném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 26. 4. 2011

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji své školitelce, Ing. Jarmile Rybové, za cenné a užitečné podněty, připomínky ke zpracovávanému tématu a za odborné vedení práce.

ANOTACE DIPLOMOVÉ PRÁCE

KUNCOVÁ, A.: *Vliv zavedení ekologických daní na veřejné rozpočty a spotřebu zdaněných paliv a energie v ČR*, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, Katedra účetnictví a financí, České Budějovice, 2011, 75s., Diplomová práce, Vedoucí: Ing. Rybová, J.

Práce zkoumá vliv zavedení ekologických daní v České republice na veřejné rozpočty. Cílem je posoudit, zda uplatňované ekologické daně vedly ke snížení spotřeby zdaněných paliv a energie. Komparativní metodou je porovnán rozpočet a skutečné inkaso ekologických daní v letech 2008 a 2009 v ČR. Spotřeba paliva a energie je porovnávána od roku 2005 do roku 2009 v přehledných tabulkách a grafech. Výsledkem zkoumání je zjištění, že výběr ekologických daní nedosahuje rozpočtované výše, takže nedošlo k plánovanému naplnění veřejných rozpočtů. Spotřeba paliva a energie v letech 2008 a 2009 zaznamenala předpokládaný pokles, ale nelze jednoznačně určit, zda je pokles důsledkem implementace ekologických daní do české legislativy.

Klíčová slova: Ekologické daně, environmentální politika, veřejné rozpočty, ekologická daňová reforma, spotřeba paliva a energie, plyná paliva, pevná paliva, elektřina, emise znečišťujících látek

ANNOTATION OF THESIS

KUNCOVÁ, A.: *The Impact of putting in force ecological taxes on public budgets and on consumption of taxed fuel and energy in the Czech Republic*, University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Economics, Department of Accounting and Finance, České Budějovice, 2011, 75p., Master thesis, Supervisor: Ing. Rybová, J.

This master thesis deals with the influence of installation of ecological taxes upon public budgets. The aim is to review, whether collecting of ecological taxes caused reduction of consumption of the taxed fuel and energy. The comparative method is used here to compare the budget and the real payment of the ecological taxes in 2008 and 2009 in the Czech republic. The well-arranged tables and graphs show the comparison of the consumption of the fuel and energy since 2005 to 2009. The result of the research shows, that the collecting of the ecological taxes did not reach the expected amount, so the planned budget was not filled up. The consumption of the fuel and the energy in 2008 and 2009 decreased as expected, but it is impossible to appoint safely, whether the decrease was caused by the implementation of the ecological taxes to the czech legislature.

Keywords: Ecological taxes, environmental politics, public budgets, revision of the ecological taxes, consumption of the fuel and energy, gaseous fuels, solid fuels, electricity, polluting matter emission

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Environmentální politika v ČR.....	14
3 Ekologické daně a jejich úloha ve veřejných rozpočtech ČR.....	18
3.1 Ekologické daně podle Evropských společenství.....	19
3.2 Ekologická daňová reforma v České republice	25
3.2.1 Ekologická daňová reforma ČR dle ministerstva životního prostředí.....	27
3.2.2 Ekologická daňová reforma v ČR dle Hnutí DUHA	28
3.3 Legislativní úprava ekologických daní v České republice	30
3.3.1 Předmět daně.....	30
3.3.2 Vznik povinnosti daň přiznat a zaplatit	31
3.3.3 Základ a sazba daně, výpočet daně.....	31
3.3.4 Osvobození od daně.....	32
3.3.5 Zdaňovací období, daňové přiznání a splatnost daně	34
4 Inkaso ekologických daní v ČR v období 2008 – 2009.....	35
4.1 Naplnění veřejných rozpočtů	35
4.2 Konečné ceny paliv zatížených ekologickou daní.....	37
4.3 Druhá etapa ekologické daňové reformy v ČR.....	39
5 Spotřeba zdaněných produktů v ČR – porovnání před a po zavedení ekologických daní.....	41
5.1 Spotřeba plyných paliv	41
5.2 Spotřeba pevných paliv.....	44
5.3 Spotřeba elektřiny	45
5.4 Prognóza spotřeby energie.....	48
5.5 Konečná spotřeba paliva a energie	51
6 Zhodnocení dopadu ekologických daní na spotřebu zdaněných produktů.....	52
6.1 Spotřeba plyných paliv	52
6.2 Spotřeba pevných paliv.....	53
6.3 Spotřeba elektřiny	55
6.4 Spotřeba paliva a energie v domácnostech.....	56
6.5 Spotřeba paliva a energie v průmyslu.....	57
6.6 Celková spotřeba paliv a energie v ČR.....	62
6.7 Emise znečišťujících látek – důsledek spotřeby paliva a energie.....	63
6.8 Shrnutí.....	65
7 Závěr	67
8 Summary	69
9 Přehled použité literatury.....	70
Seznam obrázků, tabulek a grafů	
Seznam použitého značení	

1 Úvod

Ekologické daně jsou v daňové soustavě České republiky nejmladší kategorií. K zavedení ekologických daní do české právní úpravy se Česká republika zavázala, když se stala členem Evropské unie. Do konce roku 2007 využila Česká republika výjimku, jež jí umožnila výběr ekologických daní odložit až na rok 2008. Aplikace Směrnice Rady do české legislativy proběhla v plné míře počínaje 1. 1. 2008. Sazby jednotlivých ekologických daní v ČR se neodchylují od sazeb dle Směrnice Rady.

Ekologické daně si kladou za cíl především snížit znehodnocování životního prostředí. Evropská unie tak chce ekologickými daněmi podněcovat subjekty k šetrnějšímu chování k životnímu prostředí.

Znehodnocení životního prostředí je příčinou různých ekonomických škod. Ztráty jako důsledek znehodnocení životního prostředí jsou v podobě nižší zemědělské produkce, např. méně obilí z pozemku zasaženého znečištěným ovzduším. Na odstranění či zmírnění již vzniklých škod ze znehodnocení životního prostředí je třeba vynaložit určité náklady, např. výdaje na léčení obyvatel nemocných v důsledku pobytu v oblasti postižené znečištěným ovzduším. Výdaje vznikají tedy i při snaze vyhnout se negativním důsledkům znehodnoceného životního prostředí, např. vyšší nákup vitaminů a minerálů v podobě potravinových doplňků či víkendové cesty obyvatel za čistším ovzduším.

Vláda zavedením ekologických daní nejen chtěla dostát svému závazku při vstupu do EU, ale sleduje tím tedy i ekologické záměry. Především se jedná o omezování spotřeby těch zdrojů energie, které mají negativní dopad na životní prostředí. Prvořadým úkolem ekologických daní proto je změnit strukturu spotřeby těchto energetických zdrojů ve prospěch ekologicky příznivých zdrojů. Snížení spotřeby neobnovitelných zdrojů povede tedy nejen k ekonomickým výhodám ale také k ekologicky šetrnějšímu chování vůči životnímu prostředí.

Účelem ekologických daní by tak mělo být omezování spotřeby energií škodlivých pro životní prostředí. Ekologické daně by měly stimulovat spotřebitele, aby nahrazovali životnímu prostředí škodící produkci méně škodlivou produkcí. Producenty výrobků by měly motivovat ekologické daně k investicím do k životnímu prostředí šetrnějším výrobám. Předpokladem pro toto působení jsou různé sazby ekologického zdanění v závislosti na škodlivosti.

Ekologické daně postihují spotřebu, proto platí ten, kdo znečišťuje. Domácnost, která topí plynem, ekologickou daň neplatí, ale která topí hnědým uhlím, taková domácnost ekologickou daň zaplatí, neboť znečišťuje životní prostředí více. Stejně tak výrobce, který investuje do zařízení méně znečišťující životní prostředí, bude platit nižší ekologickou daň. Jen tak mohou ekologické daně postihnout negativní externalitu v podobě použití či výroby pro životní prostředí škodlivé produkce.

Tato práce si klade za cíl ověřit, zda působením ekologických daní v České republice v letech 2008 – 2009 došlo ke snížení spotřeby zdaňovaných paliv a energie, a jaký dopad měly ekologické daně v těchto letech na veřejné rozpočty ČR.

Důvodová zpráva¹ k zákonu, který zavedl ekologické daně do české praxe, uvádí pro rok 2008 dopady ekologických daní na veřejné rozpočty. Vyjmenovává i další důvody pro uzákonění ekologických daní v ČR. Od ekologických daní si slibuje zejména ekologické přínosy v podobě úspory paliv, ochrany životního prostředí a snížení emisí škodlivých látek. Úsporu energií očekává celkově o 0,35 – 1,7 % celkové spotřeby energií v roce 2005.

V první části je práce věnována environmentální police České republiky, v čem státní politika spatřuje priority v oblasti životního prostředí. Druhá část práce zahrnuje charakteristiku ekologických daní podle Evropského společenství a jejich implementaci do českého právního systému. Spolu s tím je popsána ekologická daňová reforma probíhající v ČR podle ministerstva životního prostředí a podle ekologického hnutí Duha. Literatura k problematice ekologických daní není obsáhla, v České republice publikovala na toto téma jednu knihu v roce 2009 Slavomíra Svátková. Do teoretické části bylo čerpáno ze zahraniční literatury resp. z publikací Evropské agentury pro životní prostředí.

Praktická část práce se zabývá nejprve výší inkasa ekologických daní v letech 2008 – 2009 a porovnáním skutečného výběru daně s rozpočtovanou výší. V další části pokračuje práce porovnáním spotřeby zdaňovaných paliv a energie před zavedením a po zavedení ekologických daní. Spotřeba paliva a energie je vyčíslena za období let 2005 – 2007 před zavedením ekologických daní a let 2008 – 2009, kdy již ekologické daně byly v České republice vybírány. Poslední část práce hodnotí vývoj spotřeby zdaněných paliv a energie, zda důsledkem uvalení ekologických daní byla nižší spotřeba paliva a energie v ČR v letech 2008 a 2009.

Aplikační část práce je zpracována komparativní metodou. Pro posouzení vlivu zavedení ekologických daní na veřejné rozpočty je srovnáván plánovaný rozpočet naplnění veřejného rozpočtu v letech 2008 a 2009 se skutečným inkasem vybraných ekologických daní v těchto letech. Spotřeba ekologickou daní zdaněných paliv a energie je porovnávána meziročně od roku 2005 do roku 2009. Analytická část obsahuje tabulky a grafy, v nichž jsou data k porovnání přehledně zobrazena. Data jsou čerpána ze zdrojů uveřejněných Ministerstvem financí, Ministerstvem životního prostředí, Ministerstvem průmyslu a obchodu, Energetickým regulačním úřadem, Českou informační agenturou životního prostředí, Českým hydrometeorologickým ústavem a Českým statistickým úřadem.

¹ Důvodová zpráva k zákonu 261/2007 Sb. Praha : Ministerstvo financí České republiky, 2007. s. 59. Dostupné z WWW: <http://www.czp.cuni.cz/ekoreforma/EDR/T222_duvodova_zprava.doc>.

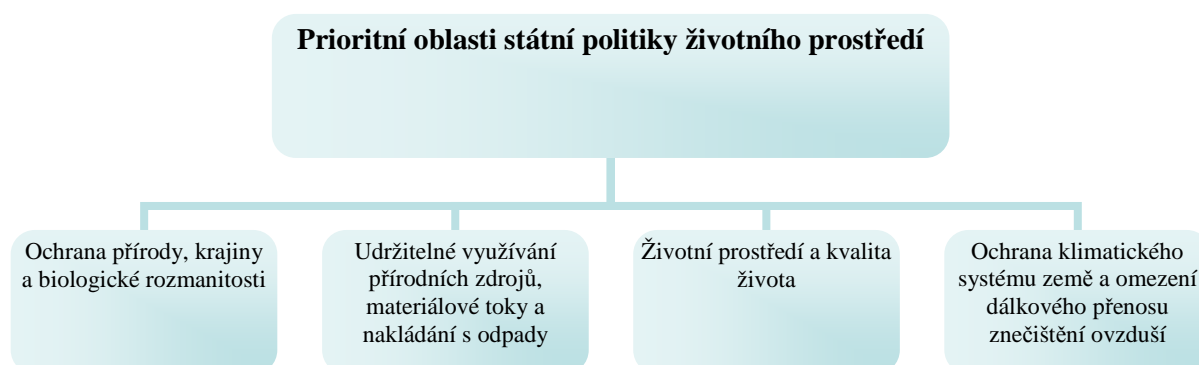
2 Environmentální politika v ČR

Vláda České republiky vydala dne 17. března 2004 Usnesení č. 235 o Státní politice životního prostředí České republiky.²

Dle tohoto usnesení jsou cíle státní politiky životního prostředí prioritní v těchto oblastech:

1. ochrana přírody, krajiny a biologické rozmanitosti
 - a. zastavení poklesu biodiverzity
 - b. péče o vodní a mokřadní ekosystémy, revitalizace vodních biotopů
2. udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady
 - a. ochrana povrchových a podzemních vod (jakost a množství, zdroje pitné vody)
 - b. ochrana neobnovitelných přírodních zdrojů
 - c. využívání obnovitelných zdrojů
 - d. snižování energetické a materiálové náročnosti výroby a zvýšení materiálového a energetického využití odpadů
 - e. odpovědné nakládání s nebezpečnými odpady
3. životní prostředí a kvalita života
 - a. snižování zátěže prostředí a populace toxickými kovy a organickými polutanty
 - b. snížení počtu (celkové rozlohy) území s překročenými kritickými zátěžemi ovzduší (acidifikace prostředí)
 - c. ochrana životního prostředí a člověka před hlukem
 - d. environmentálně příznivé využívání krajiny
 - e. omezování antropogenních/průmyslových vlivů a rizik
 - f. ochrana životního prostředí před negativními účinky živelních událostí a následky krizových situací
4. ochrana klimatického systému Země a omezení dálkového přenosu znečištění ovzduší
 - a. snižování emisí skleníkových plynů (GHGs)
 - b. snížení přeshraničních přenosů znečištění ovzduší
 - c. ochrana ozonové vrstvy Země

Obrázek 1: Prioritní oblasti státní politiky životního prostředí

Zdroj: Státní politika životního prostředí

² Česká republika. Usnesení č. 235, o státní politice životního prostředí České republiky. Lanškroun : Ministerstvo životního prostředí, 2004. 56 s. ISBN 80-7212-283-5.

Tento dokument je základním dokumentem týkajícím se životního prostředí, takže slouží i pro ostatní sektory a regionální politiky. Stav životního prostředí je sledován a hodnocen v každoročních výročních zprávách Ministerstva životního prostředí. Dokument³ uvádí implementační plán závazku ČR uvést do praxe požadavky evropského práva, jak je vidět dále.

Obrázek 2: Implementační plán zavedení požadavků evropského práva do praxe

Úkol	Termín
Program Natura 2000 - stanovení režimu využívání území, plány managementu (včetně SEA), stále chybí potřebná legislativa	2004
Podrobit posuzování vlivů na životní prostředí i krajské, mikroregionální a lokální koncepce ve vybraných oborech a územní plány dle Směrnice EU 2000/42/ES a Aarhuské úmluvy	průběžně
Snížení znečištění vod dusičnany ze zemědělských zdrojů - nutno implementovat akční program a monitoring	2006
Recyklace materiálů včetně vozidel s ukončenou životností (autovraky) - nutné dovybavení sběrných míst, chybí odpovídající demontážní a zpracovatelská centra, osvěta	2006
Omezení vstupu nebezpečných látek do povrchových a podzemních vod - nutno připravit a realizovat akční programy	2009
Péče o říční ekosystémy (Rámcová směrnice 2000/60/ES o vodní politice) - monitoring a plánování (návrh opatření), veřejné projednání (SEA)	2009
Výstavba ČOV pro 2-10 tis. EO, rekonstrukce ČOV nad 10tis. EO - eliminace emisí dusíku a fosforu v citlivých oblastech (což je celé území ČR), náklady 80 mld. Kč	2010
Polychlorované bifenylly (PCB/PCT) - inventarizace a kontrola zařízení, dekontaminace a zneškodnění, realizace "Plánu dekontaminace a zneškodnění inventarizovaných zařízení a PCB v nich obsažených"	2010
Biologicky rozložitelný TKO (BRKO) - budování odděleného sběru a kompostování, postupně snížit množství BRKO ukládaného na skládky na 75, 50 a 35% referenční hladiny (rok 1995)	2010
Péče o říční ekosystémy (Rámcová směrnice 2000/60/ES o vodní politice), dosažení požadovaného stavu (dle definice v plánech povodí, viz předcházející fáze)	2015
Snížit emise v místech překročení limitů pro ochranu ekosystémů: a) dokončit a realizovat integrovaný program snížení emisí regionálních programů b) zpracovat místní programy zlepšení kvality ovzduší	
Dosažení 8% podílu elektřiny z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny ČR	2010

Zdroj: Státní politika životního prostředí

Udržitelným rozvojem se rozumí takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by byly ohroženy potřeby příštích generací a aniž by se to dělo na úkor jiných národů. Takový udržitelný rozvoj má tři rozměry:

- ekonomický,
- sociální,
- environmentální.

Základní zásady ochrany životního prostředí podle tohoto dokumentu jsou:

- zvyšování povědomí veřejnosti o otázkách životního prostředí,
- zapojení veřejnosti,
- hospodaření se zdroji a udržitelná spotřeba,
- princip předběžné opatrnosti,
- znečišťovatel platí,
- zásada integrace.

³ Česká republika. Usnesení č. 235, o státní politice životního prostředí České republiky. Lanškroun : Ministerstvo životního prostředí, 2004. 56 s. ISBN 80-7212-283-5.

Zásada „znečišťovatel platí“ se týká škod způsobených různými aktivitami (těžba, výroba apod.), které nese třetí strana a jež jsou označovány externalitami. Třetí stranou jsou vlastníci poškozeného majetku, obyvatelé s negativně ovlivněným zdravím, společnost v podobě veřejných statků (vodní toky, ovzduší apod.). Třetí strana za toto poškození nemá kompenzaci, neboť negativní externality nejsou trhem zahrnuty do cen znečišťujících produktů. Úhrada škod by měla být tedy požadována po znečišťovateli a to formou poplatků a daní. Tak bude výrobce uplatňovat nová efektivní řešení, aby omezil negativní externality a jeho produkty zůstaly konkurenceschopné. Aplikace principu „znečišťovatel platí“ se týká sdílené odpovědnosti, kdy jednotlivé země musí přijmout závazky odpovídající velikosti jejich ekonomik a historickému podílu na globálních emisích v celosvětovém měřítku, neboť asi nejdiskutovanějším celosvětovým problémem je globální oteplování.

V oblasti energetiky předpokládá státní politika životního prostředí, že negativní vliv energetiky na životní prostředí bude klesat na základě očekávaného vývoje struktury primárních zdrojů energie, postupného odstraňování cenových deformací vč. zahrnování externích nákladů do cen, naplňování zákonných požadavků v oblasti ochrany ovzduší a přirozené obměně technologií. Je nutné vytvořit vhodné legislativní, ekonomické a informační prostředí, aby bylo dosaženo těchto vytyčených cílů.

Zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, definuje instituty k ochraně životního prostředí:⁴

- státní energetická koncepce,
- územní energetická koncepce,
- národní program hospodárneho nakládání s energií a využívání jejich obnovitelných a druhotných zdrojů,
- účinnosti užití energie,
- energetická náročnost budov,
- kombinovaná výroba elektřiny a tepla,
- energetické štítky,
- energetický audit.

Státní politika životního prostředí⁵ vyjmenovává environmentální požadavky na energetickou politiku, z nichž nejvýznamnější jsou:

- podporovat vyšší využití obnovitelných a druhotných zdrojů energie,
- zajistit meziroční pokles energetické náročnosti,
- plnit emisní stropy,
- podporovat vědecký a technologický vývoj k určité energetice,
- podporovat zavádění moderních energetických technologií s vysokou účinností a co nejnižšími externími náklady,
- podporovat užití nízkouhlíkových paliv před užitím tuhých paliv,
- regulovat výstavbu zařízení na využívání alternativních zdrojů energie,
- snižovat energetickou náročnost národního hospodářství,
- podporovat úspory energie při vytápění i chlazení budov,

⁴ Česká republika. Zákon č. 406/2000, o hospodaření energií. In *Sbírka zákonů*. 2000, 115, s. 5314-5319.

⁵ Česká republika. Usnesení č. 235, o státní politice životního prostředí České republiky. Lanškroun : Ministerstvo životního prostředí, 2004. 56 s. ISBN 80-7212-283-5.

- prohlubovat internalizaci externích nákladů v energetice,
- uplatňovat v této souvislosti cenovou a daňovou politiku v souladu s trendy EU,
- reinvestovat finanční prostředky získané z výběru externích nákladů z energetiky do vývoje a aplikace moderních energetických technologií,
- ovlivnit vnitřní trh s elektřinou a plynem a umožnit volbu dodavatele,
- stanovit regulační rámce zohledňující environmentální požadavky pro energetická odvětví,
- při těžbě domácích energetických surovin přihlížet k potřebám ochrany životního prostředí,
- klást důraz na zahlazování těžebních činností,
- vypracovat havarijní plány pro energetiku.

Pracovní skupina OECD pro hodnocení politiky životního prostředí schválila v roce 2005 pro ČR následující doporučení v oblasti integrace environmentálních ekonomických rozhodnutí⁶:

- nadále oddělovat ekonomický růst od negativních dopadů na životní prostředí, včetně snižování energetické a materiálové náročnosti ekonomiky, s maximálním možným využitím systému obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v rámci EU;
- podpořit zavedení ekologické daňové reformy v kontextu fiskální neutrality;
- nadále omezovat environmentálně nepříznivé podpory;
- zajistit soulad mezi Státní politikou životního prostředí a ostatními státními politikami, posílit začleňování problematiky ochrany životního prostředí do energetických politik;
- posílit využívání procesu posuzování vlivů na životní prostředí a strategického posuzování vlivů na životní prostředí;
- zvýšit zapojení příslušných ministerstev a státních orgánů do implementace a monitorování realizace Strategie udržitelného rozvoje České republiky.

V oblasti posilování implementace environmentálních politik vydala OECD pro ČR tato doporučení⁶:

- učinit kroky k přizpůsobení stávajících poplatků za znečištění inflaci a ke zlepšení jejich výběru, zvážit zavedení poplatků za výrobky a lépe internalizovat externí náklady;
- zvýšit objem výdajů v oblasti životního prostředí na úroveň nezbytnou k implementaci environmentální legislativy ES, včetně využití výnosů ekonomických nástrojů a financování z fondů ES;
- rozvíjet využívání ekonomických analýz environmentálních projektů a politik (např. analýzu nákladů a výnosů);
- rozvíjet partnerství veřejného a soukromého sektoru (např. mezi státními institucemi, obecními úřady, průmyslovými podniky, nevládními neziskovými organizacemi) a posílit kapacity v oblasti ochrany životního prostředí na regionální a komunální úrovni a zajistit tak pokrok v ochraně životního prostředí, monitorovat tento pokrok pomocí vhodných cílů a ukazatelů;
- zlepšit vymahatelnost zákonů a předpisů na národní, krajské a místní úrovni, dále zajišťovat účinné postihy znečišťovatelů.

⁶ Zpráva OECD o politice, stavu a vývoji životního prostředí : Česká republika. Praha : Ministerstvo životního prostředí ČR, 2005. 215 s. ISBN 80-7212-317-3.

3 Ekologické daně a jejich úloha ve veřejných rozpočtech ČR

Ekologické daně by měly vyjadřovat náklady společnosti na odstranění negativních externalit v podobě znečištění životního prostředí škodlivými látkami pro lidský organismus a pro planetu. Ekologické daně tedy jako daně nápravné by měly napravovat selhání trhu, aby bylo směřováno k efektivní alokaci zdrojů.

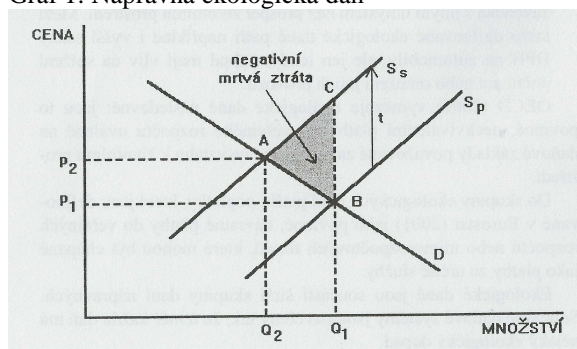
Vztah mezi výkonností ekonomiky a ochranou životního prostředí byl dříve pokládán za neslučitelný, až ekonom M. E. Porter přišel v polovině 90. let minulého století se svou hypotézou, pro kterou se stále hledají empirické důkazy. Teoretickými a empirickými poznatky ani výzkumy dosud získanými se ještě nepodařilo Porterovu hypotézu ani vyvrátit ani pro ni najít dostatečné důkazy. Porterova hypotéza spočívá v tvrzení, že dobře navržené právní úpravy environmentální regulace mohou konkurenceschopnost zlepšit.⁷

Porterova hypotéza vychází z toho, že aktivity zaměřené na podporu ochrany životního prostředí podporují dlouhodobou konkurenční výhodu podniků:

- energeticky a materiálově úsporné technologie vedou ke snižování nákladů,
- roste obliba a vážnost ekologicky šetrných statků u spotřebitelů.

Ekologické daně by měly sloužit jako tzv. nápravné daně⁸, aby do ceny produktu byla zahrnuta negativní externalita v podobě škodícího znečištění použitím či výrobou tohoto produktu. Vzniklé negativní externality v podobě znečištění je třeba odstranit, ale kdo by se měl podílet na financování tohoto odstranění. Následující graf znázorňuje, jak by uvalení ekologických daní mělo zvýšit cenu produktu a snížit jeho spotřebu, čímž by došlo ke snížení znečištění.

Graf 1: Nápravná ekologická daň

Zdroj: Kubátová⁸

Poptávka D je protnuta nabídkou Sp v bodě B, kdy je množství produktu ve výši Q_1 za cenu P_1 . Při zvýšení ceny o ekologickou daň na úroveň P_2 klesne množství produktu na úroveň Q_2 , takže poptávka D je protnuta novou nabídkou S_s v bodě A. Snížení produkce vlivem uvalení ekologické daně odstranilo neefektivitu o velikosti ABC.

⁷ SVÁTKOVÁ, S. *Spotřební a ekologické daně v České republice*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009. 300 s. ISBN 978-80-7357-443-7.

⁸ KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 4. aktualiz. vyd. Praha : ASPI, 2006. 279 s. ISBN 80-7357-205-2.

Ekologické daně jsou příjmem veřejných rozpočtů a kladou si za cíl, aby jejich zavedení resp. zvýšení pozitivně ovlivňovalo životní prostředí. Za jedno by měly ekologické daně snížit produkci škodlivin a za druhé by měly zajistit finanční prostředky potřebné na odstraňování negativních externalit v podobě znečištění životního prostředí.

Ekologické daně lze uvalit přímo na jednotku znečištění např. množství vypouštěného škodlivého CO₂ do ovzduší, což by ovlivnilo množství vyrobených resp. spotřebovaných produktů negativně ovlivňujících ovzduší a zároveň by stimulovalo k zavádění nových technologií snižujících emise škodlivin do ovzduší. Druhou možností je uvalit ekologické daně na tzv. zástupný faktor použitý jako vstup např. právě na množství elektřiny či tuhých paliv spotřebovaných při výrobě produkce, kdy existuje závislost mezi množstvím spotřebovaného produktu a ekologickou škodou.⁹

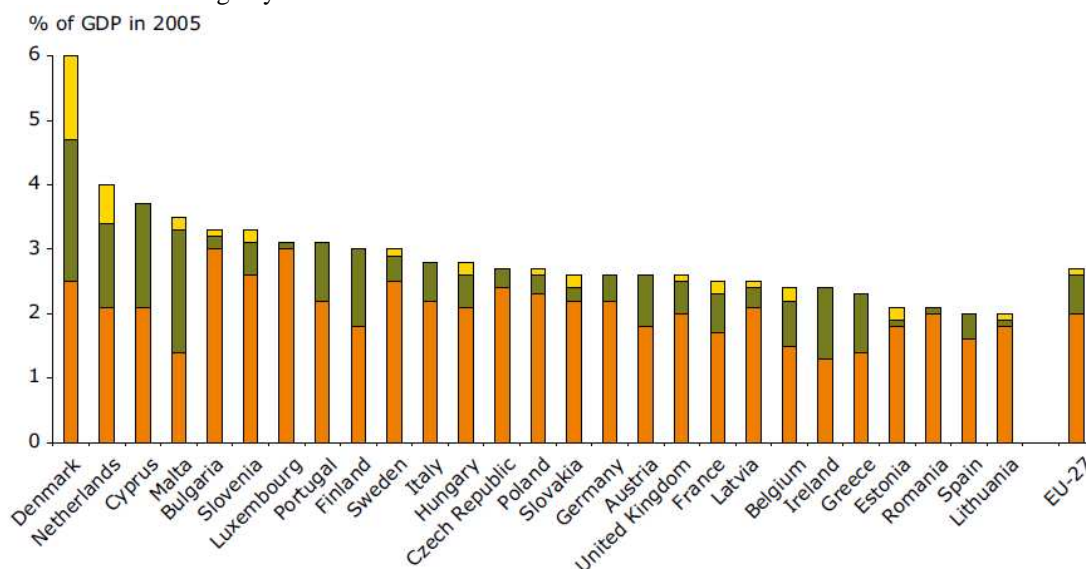
3.1 Ekologické daně podle Evropských společenství

Ekologické daně lze rozdělit do čtyř širokých kategorií:

- energetika,
- doprava,
- znečištění,
- využívání zdrojů.

Nejvýznamnější jsou energetické daně, které představují tři čtvrtiny ekologických daní, tedy dvacetinu celkových daní. Daně zatěžující dopravu představují necelou čtvrtinu ekologických daní, tedy méně než 1,5 % celkových daní v EU-27. Daně uvalené na znečištění a využívání zdrojů tvoří v součtu 4,1 % ekologických daní. Následující graf ukazuje poměr ekologických daní k HDP v roce 2005, kdy se průměr EU-27 pohybuje okolo 3 %.¹⁰

Graf 2: Poměr ekologických daní k HDP v roce 2005

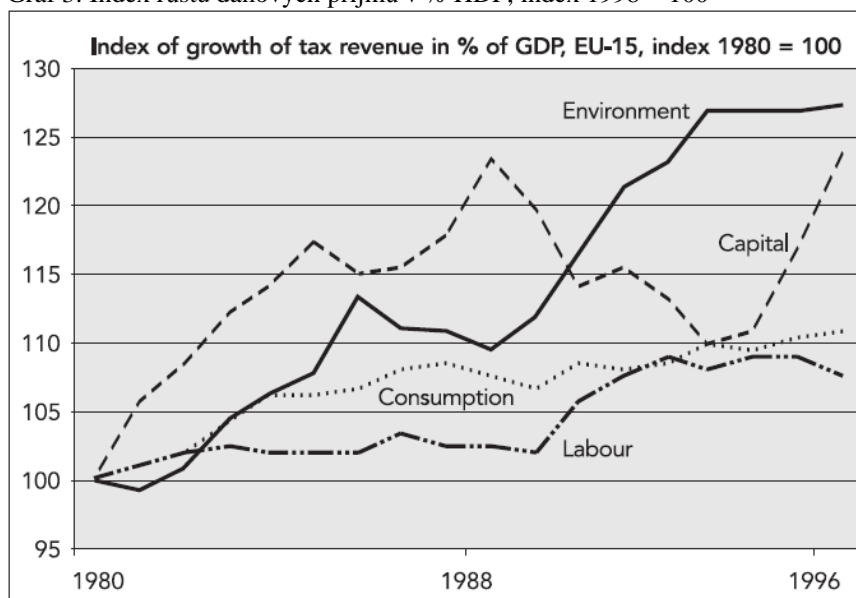
Zdroj: European Environment Agency

⁹ KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 4. aktualiz. vyd. Praha : ASPI, 2006. 279 s. ISBN 80-7357-205-2.

¹⁰ *Effectiveness of environmental taxes and charges for managing sand, gravel and rock extraction in selected EU countries*. 1. vyd. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2008. 59 s. Dostupné z WWW: <www.eea.europa.eu>. ISBN 978-92-9167-267-7.

Ekologické daně jsou dle hodnocení Evropské agentury pro životní prostředí nejen finančně atraktivní, ale mají i pozitivní vliv na ekologicky šetrné chování, zvyšují povědomí a zájem o životní prostředí. K tomuto Agentura ovšem dodává, že tyto daně bývají v jednotlivých zemích součástí politických balíčků, takže není možné přesně kvantifikovat příspěvek každého nástroje z takového balíčku. Od roku 1980 podíl ekologických daní roste rychleji než podíl daní z kapitálu, práce a spotřeby, jak znázorňuje následující graf.¹¹

Graf 3: Index růstu daňových příjmů v % HDP, index 1998 = 100

Zdroj: European Environment Agency

Evropská agentura pro životní prostředí¹¹ uvádí dvě kritéria pro ekologické zdaňování, aby docházelo k integraci politiky životního prostředí do sektorových politik a strategií – a to realizace spravedlivé a účinné tvorby cen prostřednictvím právě ekologických daní. Dále uvádí Agentura, že většina asi 75 % výnosů ekologických daní plyne z energetických daní a pak z příslušného zdaňování dopravy. Agentura zdůrazňuje, že zdanění energetických produktů zvyšuje motivaci k úsporám energie v podobě energeticky úsporných technologií. Ovšem krátkodobý dopad energetických daní je omezený vzhledem k tempu zavádění a k osvobození energeticky náročného průmyslu, takže jejich krátkodobý dopad je spíše v substituci mezi druhy energií podle daňových sazeb uvalených na tyto jednotlivé typy energií.

Poškozování životního prostředí vede k nákladům, které společnost musí hradit z veřejných a soukromých rozpočtů např. náklady na zdravotní péči či opravy budov v důsledku znečištění. V případě, že tyto náklady neplatí znečišťovatel, pak jsou externalizovány, neboť je hradí někdo jiný než znečišťovatel. Za příklad mohou posloužit kyselá deště v důsledku spalování uhlí v elektrárnách, které poškodí půdu, rostliny, vodu, budovy vlastníků, jež nemají přímý prospěch z elektrárny. V takovém případě ceny nezahrnují tyto externí náklady a dávají tak nesprávné signály trhu, kdy výroba elektřiny přesahuje úroveň optimální ekonomické efektivity pro ekonomiku

¹¹ *Environmental taxes: recent developments in tools for integration*. 1. vyd. Copenhagen : EEA, 2000. 92 s. Dostupné z WWW: <www.eea.europa.eu>. ISBN 92-9167-261-0.

jako celek. Hlavní důvod pro využití ekologických daní je, aby náklady znečištění resp. externality byly zahrnuty v cenách těchto produktů.

V případě, že externality nejsou zahrnuty v cenách produkce, tak vznikají na trhu nerovnosti, neboť podporují aktivity, jež jsou pro společnost jako celek nákladné. Internalizací externalit je nazýváno zahrnutí těchto externích nákladů do cen statků, aby se společenské a soukromé náklady vzájemně přiblížily. Taková internalizace externích nákladů povede k re-alokaci zdrojů v ekonomice podle spravedlivé a efektivní ceny, takže ekologické daně tak zlepší společenské blaho.

Ekologické daně jsou motivací k tomu, aby se náklady nezvyšovaly např. k investicím do nových procesů vytvářejících méně znečištění. Daň zvýší ceny pro spotřebitele, kteří budou vyhledávat statky méně zdaněné, i pro výrobce, kteří budou hledat efektivnější možnosti výroby. Změna cen tak vyvolá alternativní chování, které způsobí motivační účinek ekologických daní. Je třeba ale přiznat, že cena je pouze jedním faktorem, chování subjektů závisí i na konkrétním trhu. Pokud využití energeticky úsporných opatření brání např. nedostatek informací a peněz, pak nelze očekávat změnu chování, ale ekologické daně budou spíše podnětem pro obecné povědomí a teprve následně pro získávání informací a hledání možných řešení. Stejně tak v případě neexistence alternativního šetrnějšího statku k životnímu prostředí, nebude možné přestoupit na spotřebu jiného ekologicky vhodnějšího statku. V takových situacích se nabízí možnost zavedení jiných opatření než ekologických daní.

Daně mohou být cenově-efektivnější nástroj než předpisy, neboť budou podnětem k použití dostupných levnějších variant, kterými lze snížit znečištění. Když se totiž znečišťovatelé potýkají s vysokými náklady na šetrnější procesy k životnímu prostředí, tak raději zaplatí daně než financují další investici v podobě nového ohleduplnějšího zařízení k životnímu prostředí. Daně budou kontinuální motivací při hledání možností snížit znečištění, neboť předpisy motivaci neposkytují v momentě splnění regulačních norem, kdy již není další znečišťování zpoplatněno. Daně jsou pak dynamickou pobídkou jak minimalizovat znečištění, kontrolovat náklady a podporovat inovace.

Evropská agentura pro životní prostředí cituje ve svém materiálu OECD¹², podle něhož inovace podporované z daní mohou přispět ke zlepšení konkurenceschopnosti, neboť takto nastolenou efektivnost považuje za dynamickou výhodu environmentálních daní. Energetické daně zatěžují statky, jejichž spotřeba ani díky uvalení daně nejspíše nikdy neskončí (oproti spotřební dani na cigarety, která některého kuřáka přiměje skoncovat s kouřením), nabízí se tedy tři způsoby použití příjmů z energetických daní:

1. zvýšení rozpočtů veřejných financí,
2. snížení jiných daní např. na pracovní sílu tj. rozpočtová neutralita,
3. vyčlenění a poskytnutí finančních prostředků na zvláštní účely např. programy ochrany životního prostředí.

Obhajoba ekologických daní spočívá především v tom, že stanovení tržní ceny obsahující dopady na životní prostředí by mělo zlepšit fungování trhu. Evropská komise uvádí, že makroekonomická konkurenceschopnost by tím měla být posílena a povede

¹² *Environmental taxes: recent developments in tools for integration*. 1. vyd. Copenhagen : EEA, 2000. 92 s. Dostupné z WWW: <www.eea.europa.eu>. ISBN 92-9167-261-0.

k lepšímu začlenění otázek životního prostředí do společnosti jako celku. Daňová strategie, která zavádí externality do tržní ceny, má přínosy v podobě zvýšených příjmů, zaměstnanosti a investic, takže vlády států plní své politické povinnosti. Přesun daňové zátěže z pracovní síly a spotřeby na znečišťující aktivity je pojmenován jako tzv. efekt dvojí dividendy¹³, neboť klesne znečištění životního prostředí a zvýší se zaměstnanost. Druhý efekt v podobě zvýšené zaměstnanosti ovšem není jistý za všech okolností, závisí na podmínkách na trhu práce, stávajícím daňovém systému, mezinárodních trzích kapitálu a jednotlivých statků. Evropská agentura pro životní prostředí¹³ vyjmenovává čtyři podmínky pro tento účinek dvojí dividendy:

- o ekologickými daněmi zatížit statky, pro něž není poptávka příliš citlivá na cenové změny,
- o ekologická daň bude přenesena i na nepracující ve významu ekonomicky neaktivní,
- o práce a energie jsou snadněji vzájemně zastupitelné v ekonomických procesech než energie a kapitál,
- o reálné mzdy nejsou příliš citlivé na úroveň zaměstnanosti.

V konečném důsledku, zda se projeví efekt dvojí dividendy na zaměstnanosti, bude nutně záviset i na nedostacích ostatních forem zdanění v jednotlivých ekonomikách. Studie pro Evropskou komisi¹³ uvádí, že přechod ze zdanění práce na zdanění energií má vždy pozitivní dopad na zaměstnanost, jen se liší ve velikosti dopadu, např. analýza z roku 1992 vypočetla, že daňové zatížení CO₂ vytvoří v EU až několik stovek tisíc nových pracovních míst a zároveň sníží emise uhlíku až o 2 % hodnot z roku 1990. Zvýšení zaměstnanosti je tak vnímáno spíše jako dodatečná dividenda vzhledem k její nejistotě, neboť s určitostí lze očekávat pouze dividendu ve formě zlepšení životního prostředí.

Evropská agentura pro životní prostředí¹³ se ve své stati v roce 2000 zabývala i bariérami zavedení ekologických daní. Obavy byly z negativních dopadů na příjmy, konkurenceschopnost, zaměstnanost, inflaci a rozdělování příjmů. Harmonizace na úrovni EU pomohla při realizaci ekologické daňové reformy. Problém je spatřován rovněž v nejistotě účinnosti environmentálních daní na životní prostředí, když jsou zaváděny obvykle v rámci politických balíčků. Například kvantitativní snížení emisí skleníkových plynů mělo návaznost na podepsání Kjótského protokolu. Překážky ekologických daní odrážejí¹³:

- o ekonomické podmínky – neexistují téměř žádné důkazy na makroekonomické úrovni z obav o konkurenceschopnost a finanční náklady firem, ale je třeba se tomuto věnovat na úrovni jednotlivých odvětví,
- o sociální podmínky – vliv na rozdělení příjmů mezi nízkopříjmové a vysocepríjmové skupiny obyvatelstva,
- o fiskální podmínky – když se pomine efekt dvojí dividendy, tak jsou příjmy z těchto daní ponechány v rozpočtech, aniž by byly vyčleněny na ochranu životního prostředí,
- o politické podmínky – na úrovni EU vyžadovaly daňové záležitosti jednomyslné hlasování a proto portugalské předsednictví navrhlo zvážit zavedení většinového hlasování pro ekologickou daňovou problematiku.

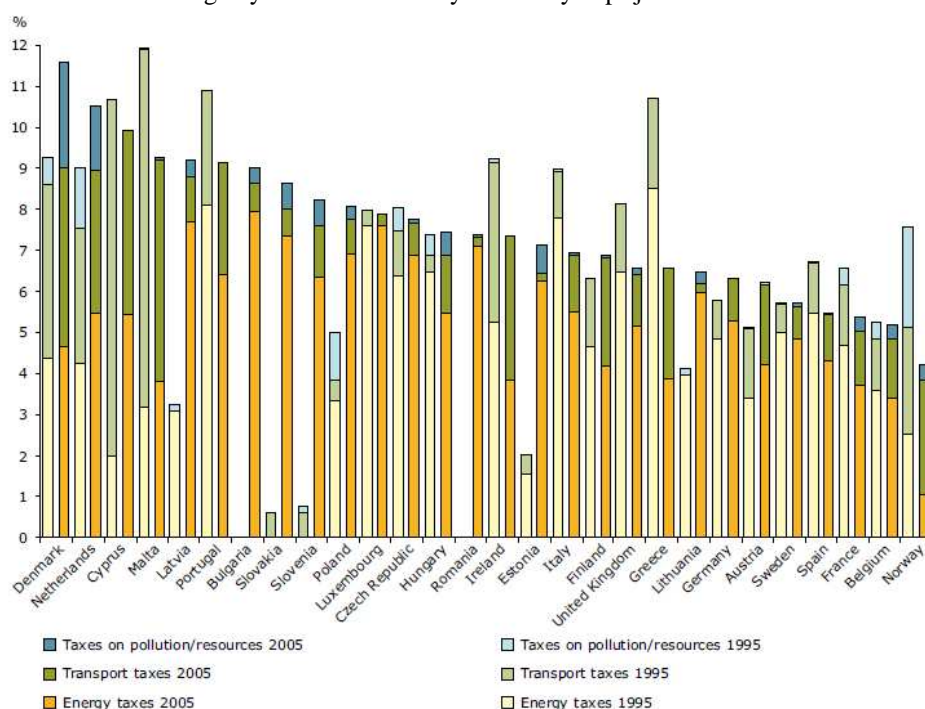
¹³ *Environmental taxes: recent developments in tools for integration*. 1. vyd. Copenhagen : EEA, 2000. 92 s. Dostupné z WWW: <www.eea.europa.eu>. ISBN 92-9167-261-0.

Znalost skutečné výše negativních externalit na životní prostředí, lidské zdraví a ekosystémy je hlavní problém, neboť úroveň poškozování životního prostředí a výše škod způsobených konkrétní hospodářskou činností je pouze odhadována. Existují dva způsoby, jak internalizovat tyto účinky nepodchycené trhem prostřednictvím ekologických daní. V ideálním případě by úroveň zdanění měla odpovídat mezním nákladům spojeným se škodami, ale tyto náklady jsou obtížně stanovitelné. Proto lze zdanění nastavit tak, aby sloužilo k dosažení určitých environmentálních cílů resp. politických cílů vyvoláním změn cen producentů a změn chování spotřebitelů. Hrozí ovšem, že zdanění nebude na optimální úrovni, buď příliš nízké anebo vysoké. Vnější efekty produkce jsou ale internalizovány i prostřednictvím dalších politických opatření, které bývají někdy méně efektivní než daňové zatížení.¹⁴

Ve většině zemí EU-27 jsou externí náklady dopadající na životní prostředí při výrobě elektřiny značné, odráží totiž dominantní podíl fosilních paliv na výrobě elektřiny. V roce 2005 byly tyto externality odhadovány v EU-27 v řádu 0,6 – 2 % HDP. Ke zlepšení přispělo zvýšení účinnosti výroby a přechod od uhlí a ropy na zemní plyn a zavádění technologií ke snížení znečištění ovzduší.¹⁴

Podíl ekologických daní na celkovém daňovém inkasu je zhruba 11,6 % v roce 2005 v Evropském společenství, jak znázorňuje následující graf¹⁴.

Graf 4: Podíl ekologických daní na celkových daňových příjmech v letech 1995 a 2005

Zdroj: European Environment Agency

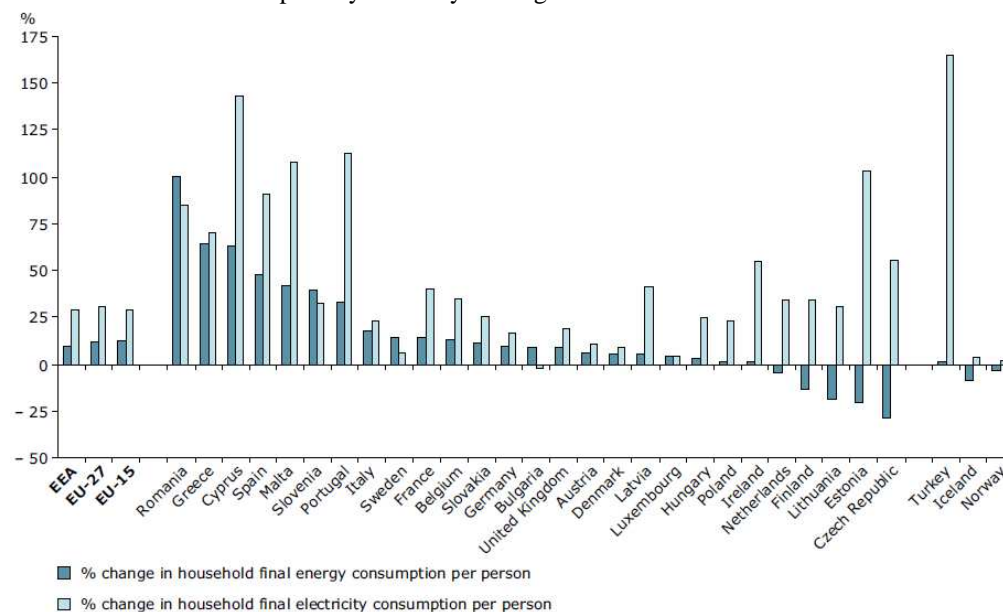
V Dánsku například podíl ekologických daní na celkovém daňovém inkasu stoupl, kdežto například ve Velké Británii poklesl. Těžko lze z toho dovozovat, zda daňový systém plní funkci, že se národní hospodářství dané země stalo šetrné k životnímu

¹⁴ *Energy and environment report 2008*. 1. vyd. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2008. 99 s. Dostupné z WWW: <www.eea.europa.eu>. ISBN 978-92-9167-980-5.

prostředí, neboť nízký podíl může naznačovat nízké použití ekologických daní anebo obráceně úspěšné použití, jenž mělo za následek snížení znečištění životního prostředí.¹⁵

Následující graf¹⁵ znázorňuje procentní změnu domácností na konečné spotřebě elektřiny a energie na osobu mezi roky 1990 a 2005.

Graf 5: Změna konečné spotřeby elektřiny a energie domácností v % na osobu

Zdroj: European Environment Agency

Ve většině států se v domácnostech spotřeba energie na hlavu zvýšila, ale například v České republice poklesla. Je diskutabilní, zda byla úspěšná národní opatření anebo se to stalo v důsledku změn v ekonomice například při využívání dálkového vytápění. Spotřeba elektřiny se ale v České republice na hlavu v domácnostech zvýšila dvojnásobně oproti průměru EU-27.

Směrnice Rady 2003/96/ES změnila strukturu předpisů Evropského společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny z důvodu, že rozdíly ve zdanění energií v jednotlivých státech měly škodlivý dopad na fungování vnitřního trhu Společenství. Aby jednorázové přijetí těchto pravidel nemělo citelný zásah na ekonomiky resp. ceny jednotlivých členských států, vytvořila Směrnice časový prostor pro postupné přibližování cílovým sazbám pro každý členský stát. Po rozšíření Evropského společenství byly takové individuální výjimky doplněny i pro nově přistoupivší státy a to Směrnicemi Rady 2004/74/ES a 2004/75/ES. U těchto nových členských států byly obavy z problémů spočívající v:

- probíhající hospodářské transformaci,
- relativně nízké úrovni sazeb spotřebních daní uplatňovaných dosud,
- relativně nízké úrovni důchodů,
- omezené schopnosti kompenzovat nové daňové břemeno snížením jiných daní.

¹⁵ *Energy and environment report 2008*. 1. vyd. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2008. 99 s. Dostupné z WWW: <www.eea.europa.eu>. ISBN 978-92-9167-980-5.

Zdanění energetických produktů a elektřiny upravuje Směrnice Rady 2003/96/ES ze dne 27. října 2003. Směrnice stanoví kódy výrobků a elektřiny, na něž se směrnice vztahuje a rovněž vyjmenovává kódy výrobků, na něž se směrnice nevztahuje. Článek 15 určuje, kdy je členských státům umožněno uplatňovat sníženou úroveň zdanění či osvobození od daně. Příloha I stanoví minimální úrovně zdanění jednotlivých výrobků, jak znázorňuje následující obrázek.¹⁶

Obrázek 3: Minimální úrovně zdanění

<i>Zemní plyn (kódy KN 2711 11 00 a 2711 21 00)</i>		
jako pohonné hmoty	2,6 EUR/GJ	
pro pohon stacionárních motorů	0,3 EUR/GJ	
na výrobu tepla	0,15 EUR/GJ	obchodní účely
na výrobu tepla	0,3 EUR/GJ	neobchodní účely
<i>Uhlí a koks (kódy KN 2701, 2702 a 2704)</i>		
na výrobu tepla	0,15 EUR/GJ	obchodní účely
na výrobu tepla	0,3 EUR/GJ	neobchodní účely
<i>Elektřina (kód KN 2716)</i>		
na výrobu tepla	0,3 EUR/MWh	obchodní účely
na výrobu tepla	1 EUR/MWh	neobchodní účely

Zdroj: vlastní konstrukce

Následně Směrnice Rady 2004/74/ES ze dne 29. dubna 2004 povolila v některých členských státech dočasně uplatňovat další osvobození od daně nebo snížení úrovně zdanění, pokud to nepoškodí řádné fungování vnitřního trhu a nenaruší hospodářskou soutěž. Pro Českou republiku byl doplněn odstavec, ve kterém se říká, že může uplatňovat částečné nebo úplně osvobození od daně či snížení úrovně zdanění elektřiny, pevných paliv a zemního plynu do 1. ledna 2008.¹⁷ K tomuto opatření bylo přistoupeno z důvodu dřívějšího uplatňování spotřebních daní na relativně nízké úrovni v těchto státech, takže by minimální sazby zdanění energetických paliv a elektřiny mohly způsobit vážné hospodářské a sociální potíže. Obavy se týkaly růstu cen způsobených uplatňováním minimálních sazeb dle směrnice 2003/96/ES, které by mohly mít negativní dopad na občany těchto států a národní hospodářství vzhledem k relativně nízkým úrovním důchodů a omezené schopnosti kompenzovat toto dodatečné daňové břemeno snížením jiných daní.

3.2 Ekologická daňová reforma v České republice

Ekologická daňová reforma je nástroj, kterým bude snaha ovlivnit chování koncového spotřebitele prostřednictvím daní – snížení přímých daní např. pojistného na sociální zabezpečení a zvýšení nepřímých daní např. zavedení resp. zvýšení nových ekologických daní. Vhodné sazby těchto ekologických daní by měly podpořit ekologicky šetrné výrobky, formy energie a způsoby chování spotřebitele.

¹⁶ Směrnice Rady 2003/96/ES ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny.

¹⁷ Směrnice Rady 2004/74/ES ze dne 29. dubna 2004, kterou se mění směrnice 2003/96/ES, pokud jde o možnost některých členských států uplatňovat u energetických produktů a elektřiny dočasné osvobození od daně nebo sníženou úroveň zdanění.

Ekologická daňová reforma v České republice by si měla klást tyto cíle:

- Ekologické
 - snižování emisí znečišťujících látek do ovzduší,
 - snižování emisí skleníkových plynů a ochrana klimatu,
 - podpora ekologicky šetrných zdrojů energie
- energetické
 - podpora energetických úspor,
 - diverzifikace energetických zdrojů
- ekonomické
 - snížení administrativní náročnosti tj. zefektivnění daňové soustavy
- sociální
 - podpora zaměstnanosti snížením daňového zatížení práce.

Kubátová¹⁸ uvádí, že cílem ekologické daňové reformy je:

- přesun zdanění z práce a kapitálu na zdroje znečištění,
- odstranění těch prvků současného daňového systému, které nepříznivě dopadají na životní prostředí,
- zachování principu „znečišťovatel platí“,
- výnosová neutralita.

Kubátová¹⁸ dále vyjmenovává nejvýznamnější námitky proti zavádění ekologických daní:

- ekologické daně zkreslují chování ekonomických subjektů, když odstranění neefektivnosti na jednom trhu, mohou způsobit vznik jiných neefektivností či externalit na trhu jiném,
- zavedení ekologických daní v jedné zemi mohou zhoršit konkurenční pozici výrobců na mezinárodní úrovni v případě nedokonalé mezinárodní daňové koordinace,
- ekologické daně správně uložené minimalizují svůj daňový základ, takže dojde k poklesu daňového inkasa, a následně může být politicky nepřijatelné zavedení vyššího zdanění přímými daněmi,
- ekologické daně jako nepřímá daň mají regresivní dopad,
- ekologické daně zvyšují ceny některých základních výrobních faktorů, což může vyvolat vznik inflace, ale růstem cen nebudou postižena všechna odvětví stejně,
- ekologické daně jsou efektivní v dlouhém období, v krátkém období jsou efektivnější jiné tržní nebo administrativní nástroje.

Ekologická daňová reforma probíhala v mnoha zemích, Evropské společenství sjednotilo energetické zdanění a stanovilo minimální sazby daně. V rámci Evropského společenství spadají energetické daně do skupiny ekologických daní jako spotřební a silniční daně.

Dvojitý užitek ekologické daňové reformy spočívá dle Kubátové¹⁸ v tom, že dojde ke stimulaci ekologicky nevhodného chování a zároveň budou inkasovány nové daně, což umožní snížit jinou vybíranou (existující) daň. Reaguje tak na položenou otázku, zda

¹⁸ KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 4. aktualiz. vyd. Praha : ASPI, 2006. 279 s. ISBN 80-7357-205-2.

náklady na zavedení ekologických daní nebudou vyšší než užitek plynoucí ze zlepšení životního prostředí.

3.2.1 Ekologická daňová reforma ČR dle ministerstva životního prostředí

Ministerstvo životního prostředí ve svém dokumentu Principy a harmonogram ekologické daňové reformy předpokládá, že dojde zavedením ekologických daní k přesunu zdanění lidské práce směrem ke zdanění výrobků a služeb, jejichž výroba resp. spotřeba má negativní dopad na životní prostředí a lidské zdraví¹⁹. Dále zdůrazňuje výnosovou neutralitu, aby reforma nezvýšila celkovou daňovou zátěž v České republice, takže výnos ekologických daní povzbudí zaměstnanost, když se sníží náklady práce. Za hlavní cíl si klade stimulovat ekonomické subjekty k takovému chování, které vyústí ve snížení poškozování životního prostředí a tím sníží negativní dopady na lidské zdraví. Proto budou předmětem ekologických daní statky, jejichž výroba resp. spotřeba vede k prokazatelně negativnímu dopadu na životní prostředí a zdraví člověka. Česká republika připravila ekologickou daňovou reformu se zřetelem na mezinárodní souvislosti a harmonizace národních daňových systémů, aby se nestala příčinou snížení konkurenceschopnosti národní ekonomiky.

Ekologická daňová reforma je rozdělena do tří postupných etap do roku 2017, aby poskytla dostatečný čas na přizpůsobení všem subjektům. Základní požadavek na minimální administrativní náklady zdanění bere reforma v úvahu.

První etapa ekologické daňové reformy měla být připravena v roce 2007, aby od 1. 1. 2008 mohl nabýt účinnosti zákon o ekologických daních, zpracovaný na základě Směrnice Rady 2003/96/ES o zdanění energetických produktů a elektřiny.

Druhá etapa ekologické daňové reformy měla být připravena do konce roku 2008, kdy se předpokládalo, že v letech 2010 až 2013 bude přistoupeno ke zvýšení zdanění energetických produktů a elektřiny. Plánováno to bylo s ohledem na provedené studie týkající se kvantifikace sociálních, ekonomických a ekologických dopadů zdanění a kvantifikace externích nákladů předmětu zdanění. Předpoklad zněl, že na základě revize systémů poplatků a dalších nástrojů regulace v oblasti životního prostředí budou tyto nástroje transformovány na daně ekologické. Při úpravě jednotlivých nástrojů resp. zvyšování ekologických daní se bude nadále dbát na jejich spravovatelnost a dodržení výnosové neutrality, aby nově získané příjmy veřejných rozpočtů byly použity na snížení daňového zatížení práce.¹⁹

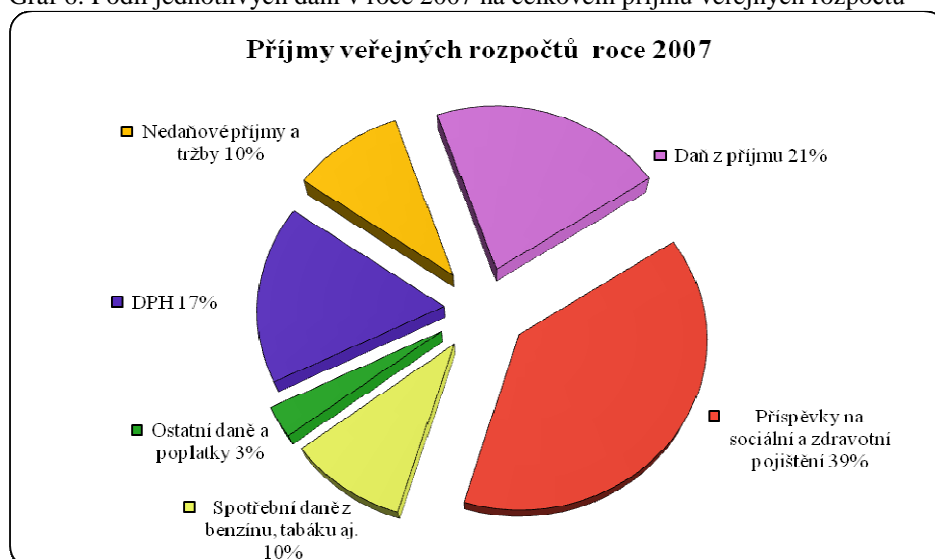
Třetí etapa ekologické daňové reformy by měla být připravena do konce roku 2012, neboť její realizace se předpokládá v letech 2014 až 2017. Zvažuje se další prohloubení reformy a rozšíření ekologických daní na další surovinové zdroje a užití přírody podle vyhodnocení účinků a působení prvních dvou etap ekologické daňové reformy. Očekává se, že počínaje rokem 2013 začne Evropské společenství zdaňovat plynový olej, proto na toto může Česká republika reagovat, neboť bude mít již vyhodnoceny dopady své ekologické daňové reformy.

¹⁹ Principy a harmonogram ekologické daňové reformy. In *Ekologická daňová reforma*. Praha : Ministerstvo životního prostředí, 2007. s. 8. Dostupné z WWW: <http://www.mzp.cz/cz/principy_harmonogram>.

3.2.2 Ekologická daňová reforma v ČR dle Hnutí DUHA

Daně působí na ekonomické rozhodování domácností a firem, takže ovlivňují celou ekonomiku. Dle studie hnutí Duha se daňová soustava dotýká nedostatečně negativ v podobě znečištění a spotřeby přírodních zdrojů. Tato studie cituje Evropskou komisi z roku 1993, že nakládání se zdroji je málo efektivní, neboť 50 % daňové zátěže připadá na pracovní sílu a na spotřebu přírodních zdrojů připadá asi pouze 10 % vybíraných daní. Hnutí Duha v této studii zpracovalo následující graf, jež tuto citaci potvrzuje.²⁰

Graf 6: Podíl jednotlivých daní v roce 2007 na celkovém příjmu veřejných rozpočtů

Zdroj: Studie hnutí Duha

Ekologická daňová reforma předpokládá postupný přesun části daňového zatížení pracovní síly na spotřebu přírodních zdrojů, neboť je v zájmu společnosti tuto spotřebu přírodních zdrojů omezit. Tak lze dosáhnout vyšší efektivity, neboť může klesnout nezaměstnanost díky nižšímu zatížení pracovní síly, a zároveň může klesnout znečištění díky investicím do nových technologií. Celkové inkaso veřejných rozpočtů se tak nebude zvyšovat, a za předpokladu jasných dlouhodobých pravidel včas politicky zveřejněných se firmy i domácnosti budou přizpůsobovat těmto očekávaným změnám v podobě zavedení resp. zvyšování ekologických daní tak, že budou plánovat své efektivní investice, které jim v budoucnu umožní zatěžovat méně životní prostředí nižší spotřebou surovin a energií - a tak odvádět nižší ekologické daně.

Hnutí Duha²⁰ ve své studii uvádí, že zavedení ekologických daní se sice dotýká různých odvětví v odlišné míře, ale protože ekologické daně jsou během na dlouhou trať, tak díky transparentnímu zavedení ekologických daní ze strany politiků mohou firmy a domácnosti včas reagovat na budoucí sazby ekologických daní tím, že využijí možnost investovat do efektivnějších technologií, které budou energeticky méně náročné. Pro energeticky náročné sektory je možné zavést pomalejší zatěžování ekologickou daní např. částečným osvobozením od daňové zátěže. Investicím do nových technologií

²⁰ NĚMCOVÁ, P.; KOTECKÝ, V. *Ekologická daňová reforma : Impuls pro modernizaci ekonomiky*. 1. vyd. Brno : Hnutí DUHA, 2008. 40 s. ISBN 978-80-86834-25-2.

nahrává fakt, že pokles zdanění pracovní síly tedy vyústí ve fakt, že pracovní síla bude levnější než kapitálové investice a spotřeba surovin a energií, proto budou mít zájem firmy zaměstnávat více lidí a spotřebovávat méně energií.

Ekologická daňová reforma tedy podle hnutí Duha²¹ přispívá v dlouhém období především k motivaci k efektivnější výrobě, neboť ekologickou daní zatěžuje komodity, jejichž spotřeba není výrazně citlivá na změnu jejich cen.

Hnutí Duha²¹ navrhuje, aby se ekologická daňová reforma v České republice neubírala novými směry, ale zaměřila se na postupné zvyšování sazeb spotřebních a ekologických daní již v České republice vybíraných. Proto ve své studii navrhuje stanovit postupný růst sazeb jednotlivých komodit až do roku 2030, aby působily jako účinná motivace pro firmy a domácnosti, neboť jim poskytnou dostatek času k postupné výměně technologií a spotřebičů. Následující tabulka znázorňuje postupný náběh sazeb energetických daní dle Hnutí Duha.²¹

Tabulka 1: Návrh sazeb energetických daní jednotlivých paliv v Kč

	Elektrina [Kč/MWh]	Hnědé uhlí [Kč/GJ]	Černé uhlí [Kč/GJ]	Koks [Kč/GJ]	Zemní plyn topný [Kč/MWh]	Zemní plyn k pohonu vozidel [Kč/MWh]	Zemní plyn k pohonu stacion. motorů [Kč/MWh]	Nafta [Kč/1000 litrů]	Bezolovnatý benzín [Kč/1000 litrů]	Kerosin [Kč/1000 litrů]	Uhlovodíky v kapalném nebo plynném stavu vyrobené přepracováním pevných paliv [Kč/1000 litrů]
od 2010	28,3	8,5	8,5	8,5	30,6	0	30,6	9 950	11 840	9 950	19 900
od 2012	200	19	19	19	31	34	31	11 840	11 840	11 840	23 680
od 2014	400	40	30	30	31	68	31	13 054	13 054	13 054	26 108
od 2016	600	60	50	50	31	137	31	13 706	13 706	13 706	27 412
od 2018	800	90	70	70	31	265	31	14 392	14 392	14 392	28 784
od 2020	1 000	100	70	70	60	265	60	15 111	15 111	15 111	30 222
od 2022	1 200	120	90	90	60	265	60	15 867	15 867	15 867	31 734
od 2024	1 400	120	90	90	60	265	60	16 660	16 660	16 660	33 320
od 2026	1 600	140	110	110	120	265	120	17 493	17 493	17 493	34 986
od 2028	1 800	140	110	110	120	265	120	18 368	18 368	18 368	36 736
od 2030	2 000	140	110	110	120	265	120	19 286	19 286	19 286	38 572

Zdroj: Studie Hnutí Duha

U ekologických daní jsou pro řádek roku 2010 použity sazby dle zákona. V tabulce 2 jsou uvedeny již pouze ekologické daně, a to ve shodné fyzikální jednotce MWh. Pro přepočítání GJ na MWh byl použit převod fyzikálních jednotek $1\text{MWh} = 3,6\text{GJ}$ ²². U pevných paliv je vidět, že od roku 2012 do roku 2022 stoupá ekologická daň u každého

²¹ NĚMCOVÁ, P.; KOTECKÝ, V. *Ekologická daňová reforma : Impuls pro modernizaci ekonomiky*. 1. vyd. Brno : Hnutí DUHA, 2008. 40 s. ISBN 978-80-86834-25-2.

²² *TZB-info* [online]. 2011 [cit. 2011-04-09]. Porovnání nákladů na vytápění podle druhu paliva. Dostupné z WWW: <<http://vytapani.tzb-info.cz/tabulky-a-vypocty/269-porovnani-nakladu-na-vytapani-podle-druhu-paliva>>.

druhu jinak rychle. V roce 2030 by daň u černého uhlí a koksu byla o 230 % vyšší než u zemního plynu, a u hnědého uhlí dokonce o 320 %. U elektřiny by se daň zvýšila sedmdesátkrát od roku 2010 do roku 2030, pravděpodobným důvodem může být padesátiprocentní podíl pevných paliv na výrobě elektřiny. Daň u hnědého uhlí by stoupla 17x, u černého uhlí a koksu 13x a u zemního plynu 4x, aby byl zohledněn škodlivý vliv na životní prostředí u jednotlivých paliv.

Tabulka 2: Návrh sazeb ekologických daní v Kč/MWh

	2010	2012	2014	2016	2018	2020	2022	2024	2026	2028	2030
Elektřina	28,3	200	400	600	800	1000	1200	1400	1600	1800	2000
Hnědé uhlí	30,6	68,4	144	216	324	360	432	432	504	504	504
Černé uhlí	30,6	68,4	108	180	252	252	324	324	396	396	396
Koks	30,6	68,4	108	180	252	252	324	324	396	396	396
Zemní plyn topný	30,6	31	31	31	31	60	60	60	120	120	120

Zdroj: Studie Hnutí Duha

3.3 Legislativní úprava ekologických daní v České republice

Na zavedení ekologických daní v České republice mělo vliv to, že se Česká republika stala členem Evropského společenství 1. 5. 2004 a tudíž implementovala Směrnice Rady do svého daňového systému, aby byla naplněna harmonizace v rámci unie. Ekologické daně vstupují do základu pro výpočet daně z přidané hodnoty dle §36 odst. 3 písm. c)²³, takže konečný spotřebitel produktu odvádí do veřejného rozpočtu ještě i vyšší DPH, než byla v době před zavedením ekologických daní. Ekologické daně jsou v České republice příjmem státního rozpočtu a jsou výnosově neutrální. Správci těchto daní jsou celní úřady v České republice.

Ekologické daně byly zavedeny v České republice zákonem o stabilizaci veřejných rozpočtů č. 261/2007 Sb., uveřejněném ve Sbírce zákonů 16. října 2007. Zákon nabyl účinnosti 1. 1. 2008. Část čtyřicátá pátá zákona upravuje daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, část čtyřicátá šestá zákona upravuje daň z pevných paliv a část čtyřicátá sedmá zákona upravuje daň z elektřiny.²⁴

3.3.1 Předmět daně

Předmětem daně je plyn uvedený pod kódy nomenklatury²⁵:

- 2711 11 zemní plyn zkapalněný
- 2711 21 zemní plyn v plynném stavu
- 2711 29 ostatní plyn v plynném stavu
- 2705 svítiplyn, vodní plyn, generátorový plyn a podobné plyny, kromě ropných plynů a ostatních plynných uhlovodíků.

²³ Česká republika. Zákon č. 235/2004, o dani z přidané hodnoty. In *Sbírka zákonů*. 2004, 78, s. 4946-5011.

²⁴ Česká republika. Zákon č. 261/2007, o stabilizaci veřejných rozpočtů. In *Sbírka zákonů*. 2007, 85, s. 3154-3264.

²⁵ Česká republika. NAŘÍZENÍ KOMISE (EU) : kterým se mění příloha I nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, č. 861/2010, s. 1-887. Dostupný také z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/clo/sazebni-zarazeni-zbozi/spolecny-celni-sazebnik-es/Stranky/default.aspx>>.

Předmětem daně je tento plyn v případě, že je určen k použití, nabízený k prodeji nebo používáný:

- a) pro pohon motorů nebo pro jiné účely,
- b) pro výrobu tepla bez ohledu na způsob spotřeby tepla,
- c) další účely:
 - pro stacionární motory,
 - v souvislosti s provozem a stroji používanými při stavbách, stavebně inženýrských pracích a veřejných pracích,
 - pro vozidla určená k používání mimo veřejné cesty nebo pro vozidla, která nejsou schválena k používání převážně na veřejných silnicích (rýpadla, pásové dozery, skrejpry, nakladače, frézy, úklidové stroje, kombajny apod.).

Jinými účely se bude rozumět použití plynů pro ostatní účely, takže plyn bude předmětem daně vždy, neboť se nepoužívá pouze v teplárenství ale např. ve sklárnách hutích, cementárnách, vápenkách, cihelnách, pekárnách nebo chemickém průmyslu.

Předmětem daně jsou tato pevná paliva:

- a) černé uhlí, brikety, bulety a podobná pevná paliva vyrobená z černého uhlí uvedená pod kódem nomenklatury 2701,
- b) hnědé uhlí, hnědouhelné brikety, též aglomerované hnědé uhlí kromě gagátu (černého jantaru) uvedené pod kódem nomenklatury 2702,
- c) koks a polokoks z černého uhlí, hnědého uhlí nebo rašeliny, též aglomerovaný, retortové uhlí uvedené pod kódem nomenklatury 2704,
- d) ostatní uhlovodíky uvedené pod kódy nomenklatury 2706, 2708, 2713 až 2715, pokud jsou určeny k použití, nabízeny k prodeji nebo používány pro výrobu tepla.

Dani tedy nepodléhá dřevěné uhlí ani dřevo.

Předmětem daně je elektřina uvedená pod kódem nomenklatury 2716.

3.3.2 Vznik povinnosti daň přiznat a zaplatit

Povinnost daň přiznat a zaplatit vzniká dnem dodání paliva nebo energie konečnému spotřebiteli a týká se tuzemských dodávek.

3.3.3 Základ a sazba daně, výpočet daně

Základem daně je množství plynu v MWh spalného tepla. Výše daně se vypočítá vynásobením základu daně sazbou daně. Sazby daně shrnuje následující obrázek.

Obrázek 4: Sazby daně z plynu v Kč/MWh

	od 1. 1. 2008	od 1. 1. 2012	od 1. 1. 2015	od 1. 1. 2018	od 1. 1. 2020
<i>Zemní plyn zkapalněný a plynný (kódy KN 2711 11 a 2711 21)</i>					
pohon motorů a jiné účely	0	34,2	68,4	136,8	264,8
výroba tepla			30,6		
další účely			30,6		
<i>Ostatní plyn v plynném stavu, svítiplyn atd. (kódy KN 2711 29, 2705)</i>					
pohon motorů a jiné účely			264,8		

Zdroj: vlastní konstrukce

Základem daně je množství pevných paliv vyjádřené v GJ spalného tepla v původním vzorku. Sazba daně činí 8,5 Kč/GJ. Spalné teplo v původním vzorku se prokazuje výsledky měření akreditované laboratoře, které nesmí být starší než 1 rok. Výše daně se vypočítá vynásobením základu daně sazbou daně.

Základem daně je množství elektřiny v MWh. Sazba daně činí 28,3 Kč/MWh. Výše daně se vypočítá vynásobením základu daně sazbou daně.

3.3.4 Osvobození od daně

Od daně je osvobozen plyn určený k použití, nabízený k prodeji nebo použitý:

- a) pro výrobu tepla v domácnostech a v domovních kotelnách (zemní plyn zkapalněný a v plynném stavu),
- b) k výrobě elektřiny,
- c) pro kombinovanou výrobu elektřiny a tepla v generátorech s minimální stanovenou účinností podle zvláštního právního předpisu, pokud je teplo z kombinované výroby elektřiny a tepla dodáváno domácnostem,
- d) jako pohonná hmota pro plavby po vodách na daňovém území; toto osvobození se netýká plynu použitého jako pohonná hmota pro soukromá rekreační plavidla vymezená v zákoně o spotřebních daních,
- e) v metalurgických provozech,
- f) k mineralogickým postupům,
- g) k jinému účelu než pro pohon motorů nebo pro výrobu tepla, i když při takovém použití vzniká technologické teplo.

Od daně jsou osvobozena pevná paliva určená k použití, nabízena k prodeji nebo použitá:

- a) k výrobě elektřiny,
- b) pro kombinovanou výrobu elektřiny a tepla v generátorech s minimální stanovenou účinností podle zvláštního právního předpisu, pokud je teplo z kombinované výroby elektřiny a tepla dodáváno domácnostem,
- c) jako pohonná hmota nebo palivo pro plavby po vodách na daňovém území. Toto osvobození se netýká pevných paliv používaných pro soukromá rekreační plavidla vymezená v zákoně o spotřebních daních,
- d) v chemických redukčních procesech ve vysokých pecích,
- e) v metalurgických procesech,
- f) k mineralogickým postupům,
- g) k výrobě koksu,
- h) k jinému účelu než pro pohon motorů nebo pro výrobu tepla, i když při takovém použití vzniká technologické teplo,
- i) k technologickým účelům v podniku, ve kterém byla pevná paliva vyrobena.

Od daně je osvobozena elektřina:

- a) ekologicky šetrná,
- b) vyrobená v dopravních prostředcích, pokud je tam spotřebována,
- c) vyrobená ze zdaněných výrobků, které jsou předmětem daně ze zemního plynu, daně z pevných paliv nebo spotřební daně, v zařízeních se jmenovitým elektrickým výkonem do 2MW, pokud je taková elektřina spotřebována přímo

nebo je dodávána prostřednictvím vedení, kterým je dodávána výhradně taková elektřina.

Od daně je osvobozena také elektřina určená k použití nebo použítá:

- a) k technologickým účelům nezbytným pro výrobu elektřiny nebo kombinovanou výrobu elektřiny a tepla,
- b) k technologickým účelům nezbytným k udržení schopnosti vyrábět elektřinu nebo kombinovanou výrobu elektřiny a tepla,
- c) ke krytí ztrát v přenosové nebo distribuční soustavě,
- d) při provozování dráhy a drážní dopravy pro přepravu osob a věcí na dráze železniční, tramvajové a trolejbusové,
- e) při elektrolytických nebo metalurgických procesech,
- f) k mineralogickým postupům.

Dle Svátkové²⁶ plní osvobození u ekologických daní tyto úkoly:

- nezvyšovat cenu tepla pro domácnosti,
- vyloučit dvojí zdanění plynu ekologickými daněmi (plyn k výrobě elektřiny, neboť elektřina je zatížena rovněž ekologickou daní),
- vyloučit dvojí zdanění pevných paliv ekologickými daněmi (pevná paliva k výrobě elektřiny, neboť elektřina je zatížena rovněž ekologickou daní),
- vyloučit dvojí zdanění elektřiny ekologickými daněmi nebo ekologickou a spotřební daní (elektřina vyrobená z výrobků zdaněných daní ze zemního plynu, daní z pevných paliv nebo spotřební daní v zařízeních do 2 MW),
- vytvořit pro pohonné hmoty určené pro vodní dopravu srovnatelné daňové zatížení,
- vytvořit pro všechny pohonné hmoty v běžných nádržích srovnatelné daňové zacházení (při vstupu do tuzemska v motorových dopravních prostředcích, chladírenských zařízeních apod.),
- respektování objektivně vzniklých úbytků při nakládání s plynem vyplývajících z jeho technických vlastností (ztráty při dopravě a skladování, nikoliv při výrobě resp. těžbě),
- respektování objektivně vzniklých úbytků při nakládání s pevným palivem, vyplývajících z jeho technických vlastností (ztráty při dopravě a skladování, nikoliv při výrobě resp. těžbě),
- respektovat objektivně vzniklé ztráty elektřiny (ztráty v přenosové a distribuční soustavě),
- nezatěžovat daní energeticky náročnou výrobu kovů, hutních produktů a nekovových výrobků, což by se mohlo negativně promítnout do cen navazujících výrob (např. metalurgické procesy či mineralogické postupy popsány na webu celní správy²⁷, tepelné zpracování rud),
- nezatěžovat daní plyn, který je použit k jinému účelu než pro pohon motorů nebo výrobu tepla (léčebná a lázeňská zařízení v souvislosti s léčbou, bioplyn v čistírnách),
- nezatěžovat daní paliva, která jsou použita k jinému účelu než pro pohon motorů nebo výrobu tepla (paliva pro výzkum, paliva zajišťující ve vysokých pecích chemickou reakci),

²⁶ SVÁTKOVÁ, S. *Spotřební a ekologické daně v České republice*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009. 300 s. ISBN 978-80-7357-443-7.

²⁷ Ekologické daně : vybraná ustanovení zákona pro potřeby daňových subjektů. In *Obecné EKO informace*. Praha : Generální ředitelství cel, 2008. s. 26. Dostupné z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/dane/ekologicke-dane/Stranky/default.aspx>>.

- nezatěžovat daní elektřinu, která není primárně energetickým zdrojem (pokovování předmětů – zlcení a chromování, galvanické leptání, elektrolyza vody),
- podpora výroby elektřiny šetrné k životnímu prostředí (elektřina pocházející ze sluneční, větrné, geotermální energie, vyrobená ve vodních elektrárnách, z biomasy, z palivových článků apod.),
- výroba elektřiny s vyloučením dodání resp. prodeje dalším osobám (vyrobená v elektromobilech a zároveň jimi spotřebovaná),
- nezvyšovat cenu jízdného v hromadné dopravě cestujících (železniční, tramvajová, trolejbusová doprava, metro),
- nezatěžovat daní samotnou výrobu elektřiny (elektřina na roztočení vrtule větrné elektrárny).

3.3.5 Zdaňovací období, daňové přiznání a splatnost daně

Zdaňovacím obdobím je kalendářní měsíc. Plátcí daně jsou povinni předložit daňové přiznání a zaplatit daň do dvacátého pátého dne po skončení zdaňovacího období, ve kterém povinnost vznikla. Plátce daně je dodavatel paliva nebo energie konečnému spotřebiteli v tuzemsku.

4 Inkaso ekologických daní v ČR v období 2008 – 2009

4. 1 Naplnění veřejných rozpočtů

Ministerstvo financí ČR zveřejňuje za každý kalendářní rok státní závěrečný účet a Celní správa ČR na svých internetových stránkách zveřejňuje každoročně Informace o činnosti daňové a celní správy České republiky. Následující tabulka udává, jaký byl skutečný výběr ekologických daní v České republice v letech 2008 a 2009 na základě publikovaných údajů²⁸.

Tabulka 3: Inkaso ekologických daní v ČR v mil. Kč

Daň	2008	2009	rozdíl 2009/2008	index 2009/2008
ze zemního plynu a některých dalších plynů	1 002,90	1 285,05	282,15	128,13
z pevných paliv	431,60	508,46	76,86	117,81
z elektřiny	1 019,22	1 387,00	367,78	136,08
CELKEM	2 453,72	3 180,51	726,79	129,62

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných MF

Další tabulka znázorňuje, v jaké výši byly ekologické daně v roce 2008 a 2009 rozpočtovány, a do jaké výše byl rozpočet dle publikovaných dat ve státním závěrečném účtu²⁹ naplněn.

Tabulka 4: Naplnění rozpočtu ekologických daní v letech 2008 - 2009 v mld. Kč

	2008	2009
rozpočet	4,3	4,2
skutečnost	2,45	3,18
naplnění	57,0%	75,7%

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných MF

Důvodová zpráva³⁰ k zákonu č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů obsahuje předpoklad výběru všech tří nově zaváděných daní v roce 2008, jak je vidět z níže uvedené tabulky. Pouze u daně z elektřiny se skutečný výběr daně skoro vyrovnal předpokladu. Důvodová zpráva předpokládala, že zavedením ekologických daní dojde k navýšení ceny zemního plynu o 4,2 %, ceny uhlí o 9,1 % a ceny elektřiny o 1 %.

Tabulka 5: Předpoklad výběru ekologických daní v roce 2008 v mld. Kč

Daň	předpoklad	skutečnost	naplnění
ze zemního plynu a některých dalších plynů	1,5	1,00	66,867%
z pevných paliv	1,7	0,43	25,412%
z elektřiny	1,1	1,02	92,636%
CELKEM	4,3	2,45	57,070%

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných MF

²⁸ Informace o činnosti daňové a celní správy České republiky za rok 2009. In *Výroční zprávy*. Praha : Ministerstvo financí České republiky, 2010. s. 162. Dostupné z WWW: < <http://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Stranky/vyrocnizpravy.aspx>>.

²⁹ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2009. In *Státní závěrečný účet*. Praha : Ministerstvo financí České republiky, 2010. s. 267. Dostupné z WWW: < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html>.

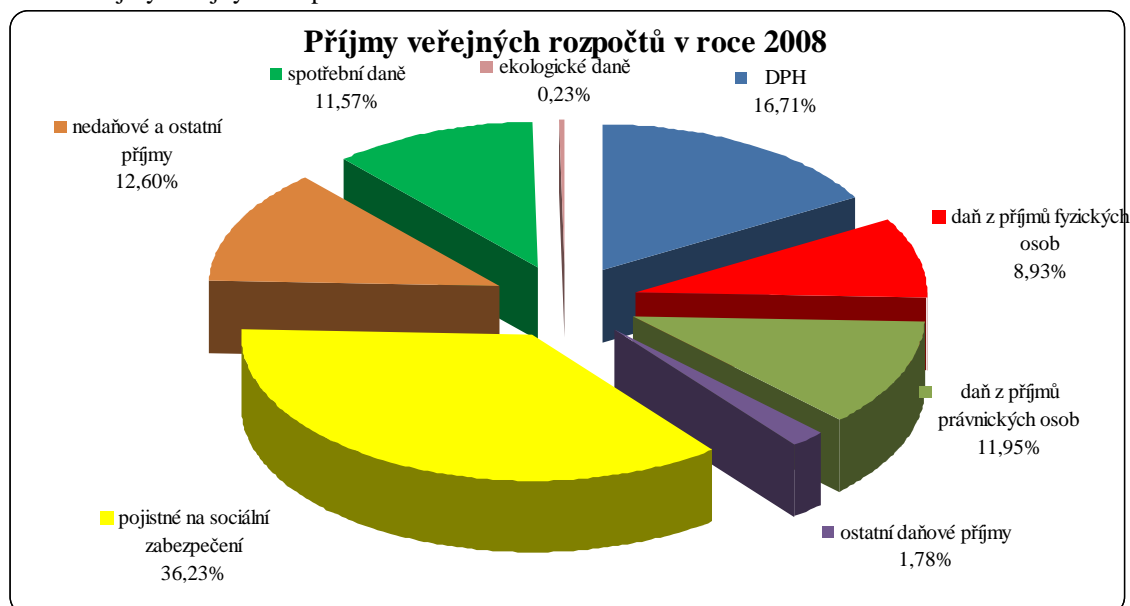
³⁰ Důvodová zpráva k zákonu 261/2007 Sb. Praha : Ministerstvo financí České republiky, 2007. s. 59. Dostupné z WWW: < http://www.czp.cuni.cz/ekoreforma/EDR/T222_duvodova_zprava.doc>.

Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu za rok 2008 uvádí, že se významně lišila výše vybrané daně z pevných paliv, když byla rozpočtována na 1,7 mld. Kč a její skutečný výběr byl 0,43 mld. Kč. Tento rozdíl skutečnosti oproti rozpočtu přisuzuje zpráva³¹ předzásobení, které subjekty provedly v roce 2007. Ovšem v roce 2009 se skutečný výběr daně z pevných paliv zvýšil pouze o 224 mld. Kč, což by rozpočet na rok 2008 naplnilo 30 %.

Inkaso ekologických daní se v roce 2009 zvýšilo oproti roku 2008 o 726 mil. Kč. Jedním z důvodů je splatnost ekologických daní, jež připadá na 25. den následujícího měsíce, takže v roce zavedení ekologických daní nebyl v měsíci lednu inkasován žádný příjem, neboť ekologické daně za leden 2008 byly splatné 25. 2. 2008.

Z uveřejněných dat ve státních závěrečných účtech za rok 2008³¹ a za rok 2009³² vyplývá, že ekologické daně se na příjmech státního rozpočtu podílejí méně než půl procentem, jak znázorňují následující grafy.

Graf 7: Příjmy veřejných rozpočtů v roce 2008

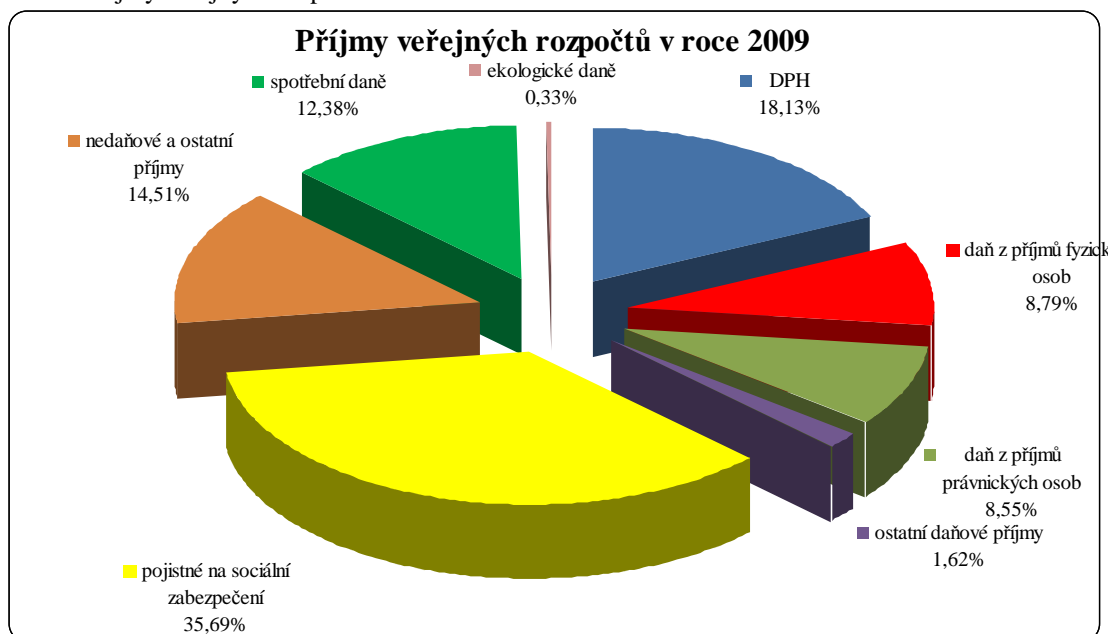

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných MF

³¹ Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2008. In *Státní závěrečný účet*. Praha : Ministerstvo financí České republiky, 2009. s. 258. Dostupné z WWW: < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html>.

³² Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2009. In *Státní závěrečný účet*. Praha : Ministerstvo financí České republiky, 2010. s. 267. Dostupné z WWW: < http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html>.

Graf 8: Příjmy veřejných rozpočtů v roce 2009

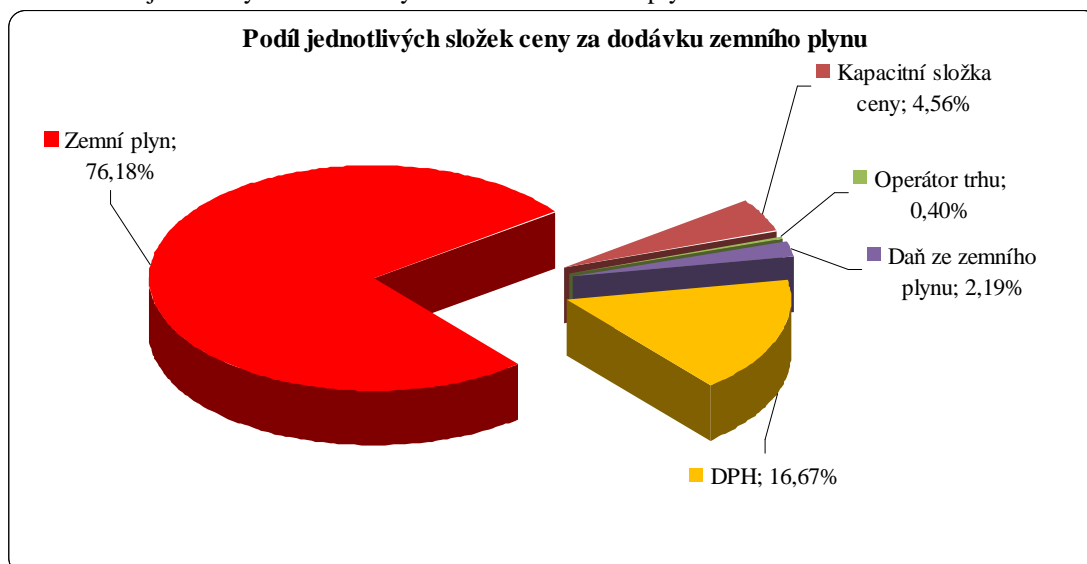

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných MF

4. 2 Konečné ceny paliv zatížených ekologickou daní

Podíl jednotlivých složek ceny na ceně zemního plynu znázorňuje níže uvedený graf 9. Daň z plynu tvoří zhruba 2 % ceny.

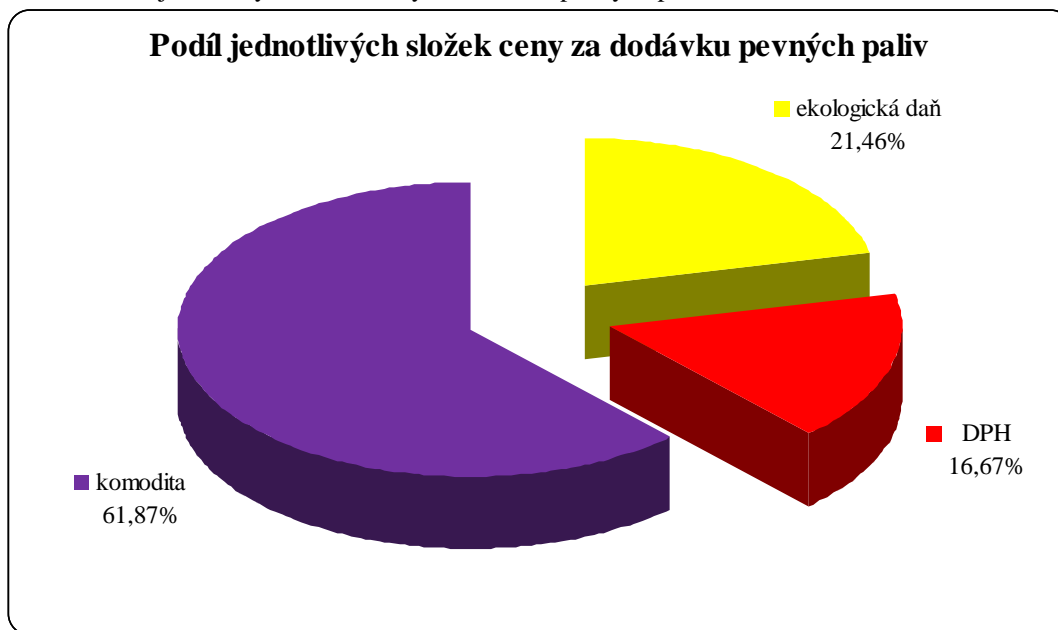
Graf 9: Podíl jednotlivých složek ceny za dodávku zemního plynu

Zdroj: vlastní konstrukce

U pevných paliv činí ekologická daň 21 % prodejní ceny, jak je patrné z následujícího grafu. Ekologická daň z pevných paliv je nejvyšší v procentním vyjádření z konečné paliva.

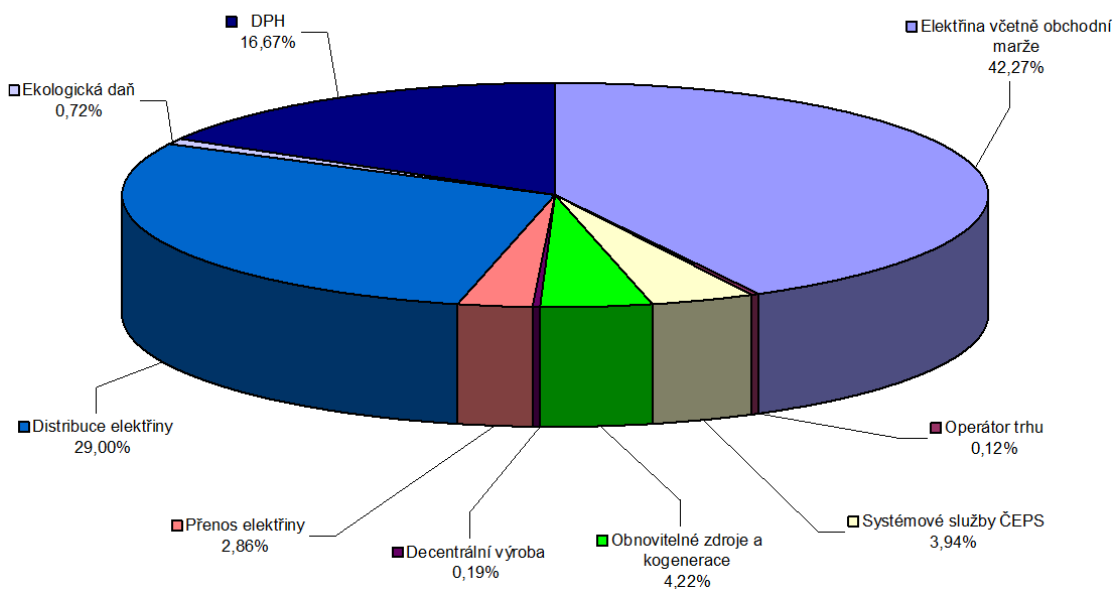
Graf 10: Podíl jednotlivých složek ceny za dodávku pevných paliv

Zdroj: vlastní konstrukce

ERÚ na svých webových stránkách uveřejnilo v rámci roční zprávy o provozu elektrizační soustavy ČR za rok 2009³³ níže uvedený graf, z něhož je patrné, že daň z elektřiny se podílí necelým procentem na ceně elektřiny pro koncového zákazníka.

Graf 11: Podíl jednotlivých složek ceny za dodávku elektřiny domácnostem v roce 2010
Podíl jednotlivých složek ceny za dodávku elektřiny domácnostem v roce 2010
- včetně daňových položek

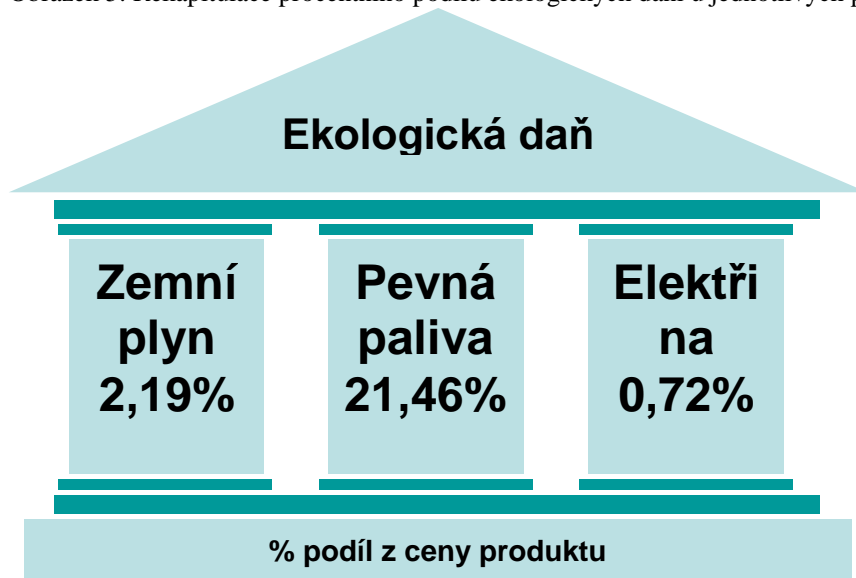

Zdroj: ERÚ

³³ ERÚ [online]. 2009 [cit. 2011-04-09]. Roční zpráva o provozu ES ČR 2009 - ERÚ. Dostupné z WWW: < http://www.eru.cz/user_data/files/statistika_elektro/rocnizprava/2009/index.htm>.

Grafy přehledně znázorňují, z čeho se skládají konečné ceny jednotlivých paliv zatížených ekologickou daní. Níže uvedený obrázek je rekapitulací s procentním vyjádřením ekologické daně na konečné ceně zdaňovaného paliva a energie.

Obrázek 5: Rekapitulace procentního podílu ekologických daní u jednotlivých paliv

Zdroj: vlastní konstrukce

4. 3 Druhá etapa ekologické daňové reformy ČR

Ministerstvo životního prostředí financovalo v období listopad 2007 – prosinec 2010 projekt s názvem „Modelování dopadů environmentální daňové reformy: II. etapa EDR“ identifikační kód SPII4I1/52/07. Projekt měl za cíl analyzovat dopady ekonomických nástrojů environmentální regulace. Nejprve byl projekt zaměřen na analýzu dopadů zavedení daní na energie resp. regulace emise uhlíku. Projekt v roce 2008 na základě politické změny priorit ministerstva životního prostředí a vlády ČR přešel k analýze v regulaci znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší. Projekt měl zhodnotit stávající regulaci v oblasti ochrany ovzduší a změny klimatu, aby byly známy vědecké argumenty pro další možnou regulaci v budoucnosti.

Projekt využil vědeckých modelů ke zkoumání dopadů zdanění energií na příjmy a výdaje domácností a chování firem či odvětví. Ekologické daně vychází z přístupu Pigoua, aby zohlednily externí náklady v ekonomických kalkulacích soukromých subjektů a bylo tak dosaženo alokační efektivnosti. Zavedení nových daní s sebou nese dodatečné tzv. transakční náklady, jejichž velikost je třeba vyčíslit, aby bylo možné posoudit přínosy tohoto nového nástroje. Vládě vznikají administrativní náklady v podobě výběru ekologických daní, monitorování, získávání informací a kontroly daňových subjektů. Soukromým subjektům vznikají vyvolané náklady spojené se správnou administrací a odvodem příslušných daní.

Závěr analýzy³⁴ ukázal, že transakční náklady daní environmentálních jsou menší než u daní ostatních. Důvody jsou: malý počet poplatníků, základ daně s orientací na tržní transakce a jednoduchý základ daně. K růstu transakčních nákladů by vedly environmentální daně zatěžující větší počet subjektů a jejich založení na měření objemu emisí. V tom případě by ale byly lépe zaměřeny na specifické environmentální cíle a spravedlivěji by bylo zdaněno skutečné poškození životního prostředí.

³⁴ ŠČASNÝ, M. a kol. *Modelování dopadů environmentální regulace : Sborník z konference Praha, 2. prosince 2010*. 1. vyd. Praha : Centrum pro otázky životního prostředí, 2010. 28 s. Dostupné z WWW: <http://www.czp.cuni.cz/czp/bezici-projekty-tuzemske/modedr-vav-mzp-2007-10_cs>. ISBN 978-80-87076-15-6.

5 Spotřeba zdaněných produktů v ČR – porovnání před a po zavedení ekologických daní

5. 1 Spotřeba plyných paliv

Český statistický úřad zveřejňuje na svých internetových stránkách informace o konečné spotřebě plyných paliv, jak znázorňuje níže uvedená tabulka.

Tabulka 6: Konečná spotřeba plyných paliv podle odvětví v letech 2005 – 2009 v TJ

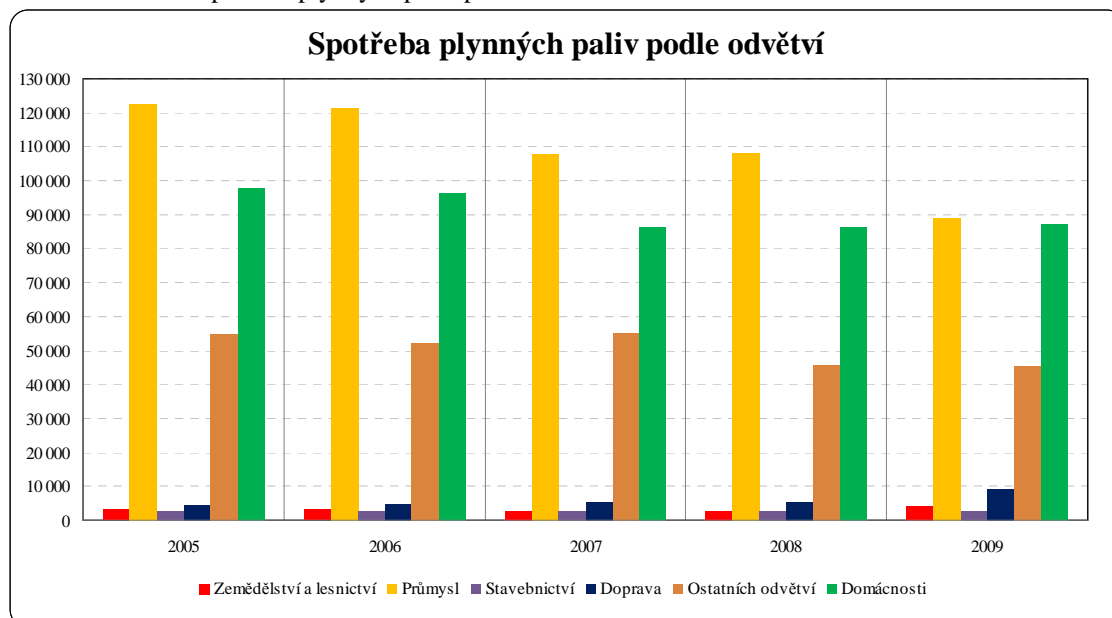
	Rok	Zemní plyn		Koksárenský plyn	Generátor plyn	Vysokopečnický plyn	Propan - butan	Ost. plyn. paliva	Celkem
		naftový	karboňový						
Konečná spotřeba celkem	2005	248 429	1 404	7 221	52	9 959	11 771	7 755	286 591
	2006	246 073	952	7 465	64	11 676	11 117	3 544	280 891
	2007	231 214	637	6 773	65	8 308	9 776	3 976	260 749
	2008	219 117	2 473	7 472	72	10 338	7 860	4 371	251 703
	2009	208 275	1 904	4 897	43	8 167	9 166	5 646	238 098
Spotřeba v zemědělství a lesnictví	2005	2 843	0	0	0	0	297	37	3 177
	2006	2 718	0	0	0	0	304	25	3 047
	2007	2 796	0	0	0	0	101	13	2 910
	2008	2 660	0	0	0	0	99	79	2 838
	2009	2 139	0	0	0	0	97	1 864	4 100
Spotřeba v průmyslu	2005	91 389	1 303	7 221	52	9 959	5 107	7 718	122 749
	2006	92 334	952	7 465	64	11 676	5 355	3 519	121 365
	2007	83 346	631	6 773	65	8 308	4 938	3 901	107 962
	2008	80 294	2 473	7 472	72	10 338	3 479	4 186	108 314
	2009	69 351	1 904	4 897	43	8 167	2 196	2 416	88 974
Spotřeba ve stavebnictví	2005	2 467	0	0	0	0	191	0	2 658
	2006	2 621	0	0	0	0	101	0	2 722
	2007	2 565	0	0	0	0	102	25	2 692
	2008	2 428	0	0	0	0	101	10	2 539
	2009	2 588	0	0	0	0	99	24	2 711
Spotřeba v dopravě	2005	1 530	92	0	0	0	3 195	0	4 817
	2006	1 858	0	0	0	0	3 334	0	5 192
	2007	1 916	0	0	0	0	3 525	0	5 441
	2008	2 053	0	0	0	0	3 407	0	5 460
	2009	3 036	0	0	0	0	6 201	0	9 237
Spotřeba ostatních odvětví	2005	53 374	0	0	0	0	1 590	0	54 964
	2006	51 580	0	0	0	0	608	0	52 188
	2007	55 261	0	0	0	0	101	37	55 399
	2008	45 893	0	0	0	0	98	96	46 087
	2009	44 358	0	0	0	0	0	1 342	45 700
Spotřeba v domácnostech	2005	96 826	9	0	0	0	1 391	0	98 226
	2006	94 962	0	0	0	0	1 415	0	96 377
	2007	85 330	6	0	0	0	1 009	0	86 345
	2008	85 789	0	0	0	0	676	0	86 465
	2009	86 803	0	0	0	0	573	0	87 376

Zdroj: ČSÚ

Na první pohled je patrné, že nejnáročnější na spotřebu plyných paliv je průmysl, který se podílí 37,37 % na celkové spotřebě plyných paliv. Druhým nejnáročnějším odvětvím na spotřebu plyných paliv jsou domácnosti, jež se podílí 36,7 % na celkové spotřebě plyných paliv. Energeticky náročný průmysl a domácnosti jsou od daně

z plynu osvobozeny. Celní správa v Informacích o činnosti daňové a celní správy ČR³⁵ uvádí, že k 31. 12. 2009 bylo evidováno 479 plátců daně z plynu a bylo vydáno 69 povolení k nabytí plynu bez daně a 512 povolení k nabytí plynu osvobozeného od daně.

Graf 12: Konečná spotřeba plynných paliv podle odvětví v letech 2005 – 2009 v TJ

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

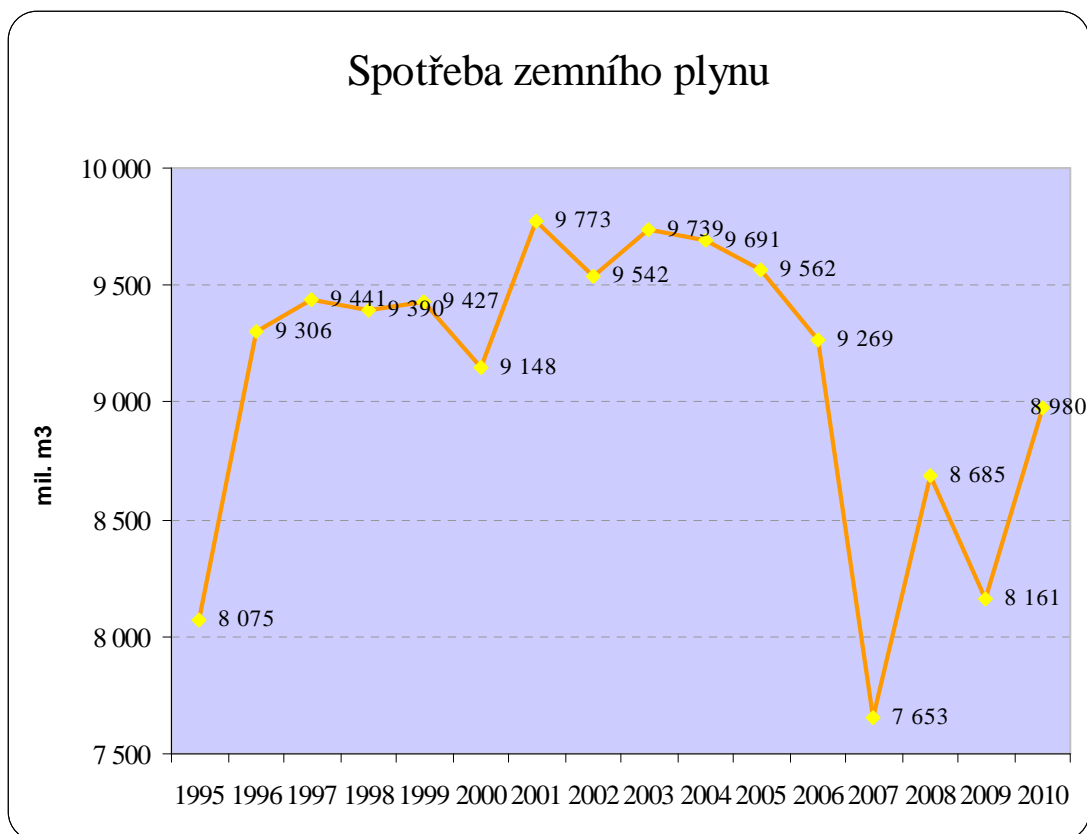
ERÚ vydává každoročně Národní zprávu České republiky o elektroenergetice a plynárenství. Ze zprávy za rok 2009³⁶ lze zjistit spotřebu zemního plynu, jež je zobrazena v grafu 13. Zemní plyn se podílí 88 % na celkové spotřebě plynných paliv. Spotřeba zemního plynu za rok 2010 byla doplněna na základě informací uváděných ERÚ měsíčně na svých internetových stránkách.

Národní zpráva popisuje, že k poklesu spotřeby zemního plynu dochází od roku 1997 a že v roce 2010 lze předpokládat pokračování stagnace spotřeby zemního plynu v závislosti na hospodářské recesi. Ve skutečnosti ale spotřeba zemního plynu v roce 2010 stoupla o 10 %. Dále zpráva³⁶ obsahuje prognózu spotřeby zemního plynu pro další roky, kdy předpokládá nárůst do 1 %, jestliže dojde ke stabilizaci cen a zdůraznění výhody zemního plynu jako ekologického paliva. Až o 30 % by mohla spotřeba zemního plynu vzrůst, jestliže dojde k výstavbě plynových elektráren společnostmi ČEZ a RWE o výkonech 860 MWh a 840 MWh. Výhled spotřeby zemního plynu do roku 2020 je znázorněn v grafu 14.

³⁵ Informace o činnosti daňové a celní správy České republiky za rok 2009. In *Výroční zprávy*. Praha : Ministerstvo financí České republiky, 2010. s. 162. Dostupné z WWW: < <http://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Stranky/vyrocní-zpravy.aspx>>.

³⁶ Národní zpráva České republiky o elektroenergetice a plynárenství za rok 2009. In *Národní zprávy*. Praha : Energetický regulační úřad, 2010. s. 58. Dostupné z WWW: < http://www.eru.cz/dias-browse_articles.php?parentId=270x>.

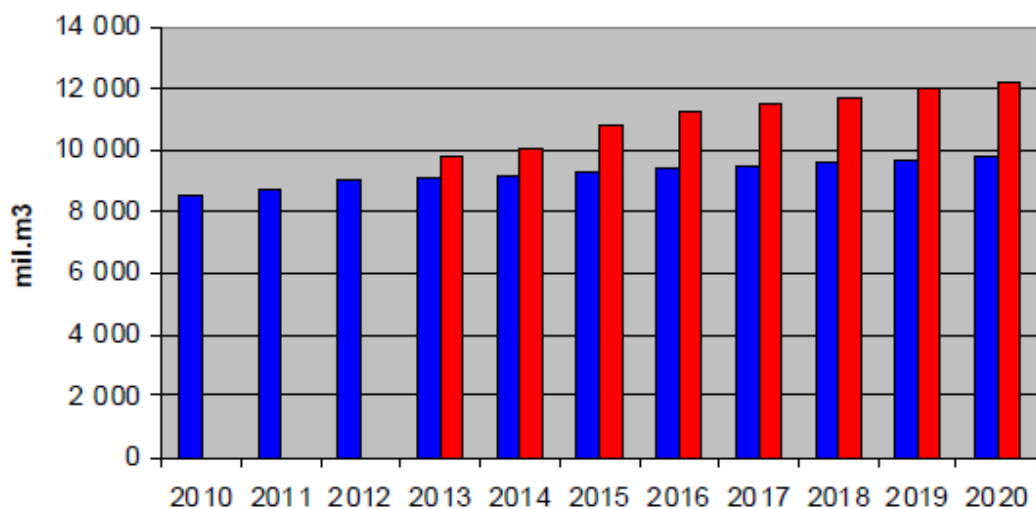
Graf 13: Spotřeba zemního plynu v letech 1995 až 2010 v mil. m³

Zdroj: Národní zpráva České republiky o elektroenergetice a plynárenství za rok 2009

Graf 14: Výhled spotřeby zemního plynu v letech 2010 až 2020 v mil. m³

Spotřeba plynu v ČR

Pozn.: červený sloupec je včetně plynových elektráren

Zdroj: Národní zpráva České republiky o elektroenergetice a plynárenství za rok 2009

5. 2 Spotřeba pevných paliv

Český statistický úřad zveřejňuje na svých internetových stránkách informace o konečné spotřebě pevných paliv, jak znázorňuje níže uvedená tabulka.

Tabulka 7: Konečná spotřeba pevných paliv podle odvětví v letech 2005 – 2009 v TJ

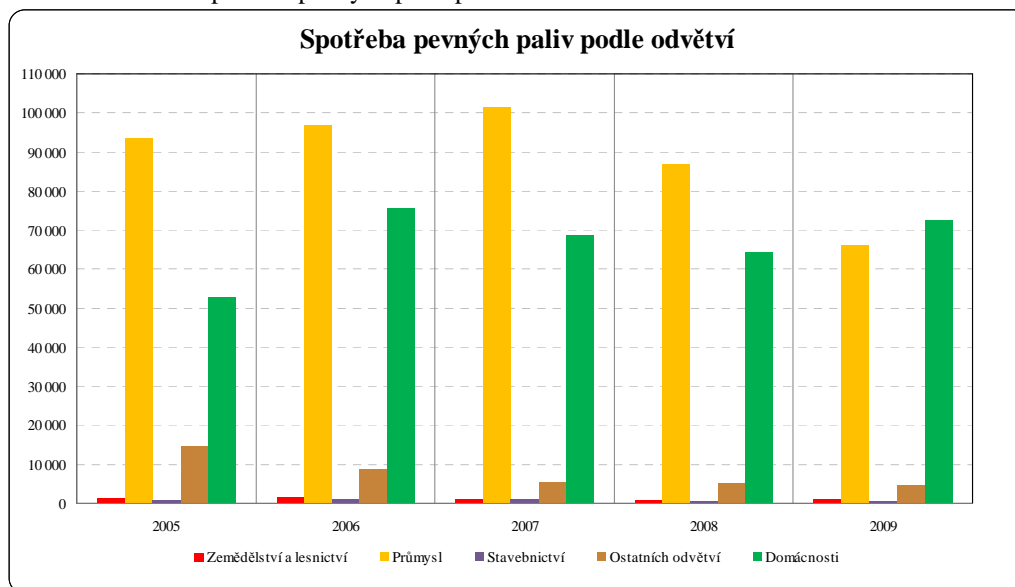
	Rok	Černé uhlí		Hnědé uhlí a lignit	Brikety		Koks černouh.	Ost.tuhá paliva	Celkem
		antracit	energet.		černouh.	hnědouh.			
Konečná	2005	0	14 289	39 307	0	3 087	56 441	50 675	163 799
spotřeba	2006	0	21 758	43 374	0	3 216	58 317	57 255	183 920
celkem	2007	1 232	20 362	29 981	0	3 019	63 971	60 680	179 245
	2008	1 157	27 247	21 062	0	2 310	53 439	52 962	158 177
	2009	655	3 378	26 241	0	3 064	46 420	65 420	145 178
Spotřeba	2005	0	69	740	0	0	27	690	1 526
v	2006	0	116	802	0	0	0	853	1 771
zemědělství	2007	0	48	448	0	0	91	524	1 111
a lesnictví	2008	0	46	418	0	0	55	422	941
	2009	0	0	522	0	0	28	628	1 178
Spotřeba	2005	0	9 011	17 622	0	24	54 069	12 989	93 715
v průmyslu	2006	0	17 612	9 599	0	151	56 431	13 032	96 825
	2007	1 232	17 922	11 320	0	102	62 255	9 803	102 634
	2008	1 157	25 490	4 565	0	0	51 908	3 884	87 004
	2009	655	1 496	9 642	0	178	44 728	9 435	66 134
Spotřeba	2005	0	23	199	0	0	28	590	840
ve	2006	0	58	151	0	0	54	785	1 048
stavebnictví	2007	0	22	125	0	0	54	847	1 048
	2008	0	23	95	0	0	55	468	641
	2009	0	0	137	0	0	0	499	636
Spotřeba	2005	0	0	0	0	0	0	0	0
v dopravě	2006	0	0	0	0	0	0	0	0
	2007	0	0	0	0	0	0	0	0
	2008	0	0	0	0	0	0	0	0
	2009	0	0	12	0	0	0	0	12
Spotřeba	2005	0	284	11 036	0	24	895	2 565	14 804
ostatních	2006	0	442	4 862	0	0	722	2 705	8 731
odvětví	2007	0	120	1 639	0	0	895	2 900	5 554
	2008	0	93	2 194	0	0	736	2 094	5 117
	2009	0	0	2 261	0	0	536	1 803	4 600
Spotřeba	2005	0	4 902	9 710	0	3 039	1 422	33 841	52 914
v	2006	0	3 530	27 960	0	3 065	1 110	39 880	75 545
domácnostech	2007	0	2 250	16 449	0	2 917	676	46 606	68 898
	2008	0	1 595	13 790	0	2 310	685	46 094	64 474
	2009	0	1 882	13 667	0	2 886	1 128	53 055	72 618

Zdroj: ČSÚ

Z hlediska náročnosti v rámci spotřeby pevných paliv hraje nepochybně hlavní roli průmysl, který se podílel 55 % na celkové spotřebě pevných paliv v roce 2008 a 45 % v roce 2009. Druhým nejnáročnějším odvětvím na spotřebu pevných paliv jsou domácnosti, jež se podílely 40 % na celkové spotřebě v roce 2008 a 50 % v roce 2009. Mezi roky 2008 a 2009 se změnil podíl průmyslu a domácností na celkové spotřebě pevných paliv o 10 %, když v roce 2008 převažovala spotřeba průmyslu a v roce 2009 již spotřeba domácností. Energeticky náročný průmysl je od daně z pevných paliv

osvobozen. Celní správa v Informacích o činnosti daňové a celní správy ČR³⁷ uvádí, že k 31. 12. 2009 bylo evidováno 158 plátců daně z pevných paliv a bylo vydáno 182 povolení k nabytí pevných paliv bez daně a 154 povolení k nabytí pevných paliv osvobozených od daně.

Graf 15: Konečná spotřeba pevných paliv podle odvětví v letech 2005 – 2009 v TJ

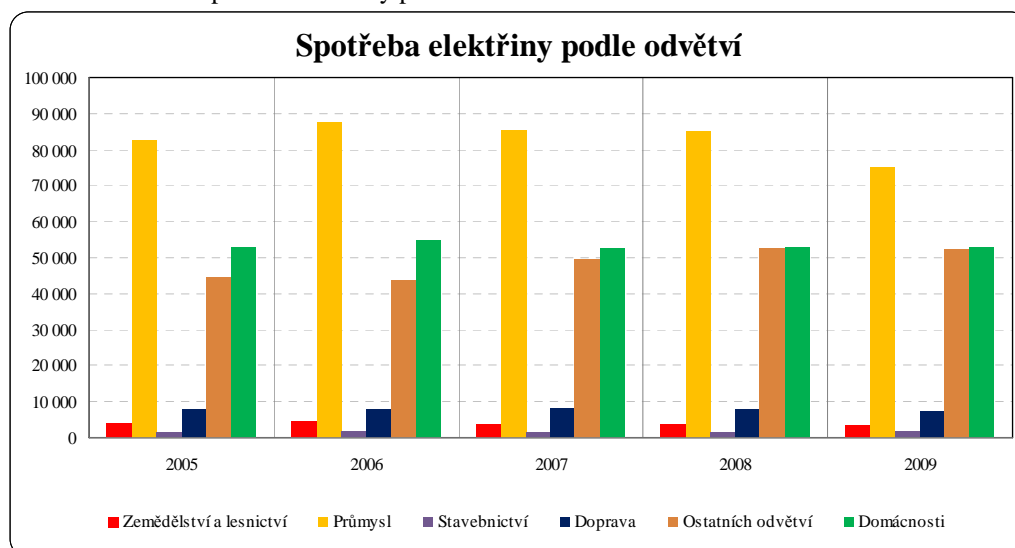

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

5. 3 Spotřeba elektřiny

Český statistický úřad zveřejňuje na svých internetových stránkách informace o konečné spotřebě elektřiny, jak znázorňuje tabulka 8.

Graf 16: Konečná spotřeba elektřiny podle odvětví v letech 2005 – 2009 v TJ

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

³⁷ Informace o činnosti daňové a celní správy České republiky za rok 2009. In *Výroční zpráva*. Praha : Ministerstvo financí České republiky, 2010. s. 162. Dostupné z WWW: < <http://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Stranky/vyrocní-zpravy.aspxx>>.

Tabulka 8: Konečná spotřeba elektřiny podle odvětví v letech 2005 – 2009 v GWh a TJ

	Rok	Elektřina	
		GWh	TJ
Celkem	2005	53 730	193 428
	2006	55 541	199 948
	2007	55 925	201 330
	2008	56 523	203 484
	2009	53 424	192 327
Zemědělství a lesnictví	2005	1 156	4 162
	2006	1 222	4 399
	2007	1 008	3 629
	2008	1 050	3 780
	2009	929	3 344
Průmysl	2005	22 910	82 476
	2006	24 317	87 541
	2007	23 719	85 388
	2008	23 625	85 051
	2009	20 785	74 827
Stavebnictví	2005	418	1 505
	2006	479	1 724
	2007	454	1 634
	2008	445	1 602
	2009	475	1 710
Doprava	2005	2 181	7 852
	2006	2 222	7 999
	2007	2 292	8 251
	2008	2 133	7 679
	2009	2 070	7 452
Ostatní odvětví	2005	12 346	44 446
	2006	12 103	43 571
	2007	13 806	49 702
	2008	14 567	52 441
	2009	14 478	52 121
Domácnosti	2005	14 719	52 988
	2006	15 198	54 713
	2007	14 646	52 726
	2008	14 703	52 931
	2009	14 687	52 873

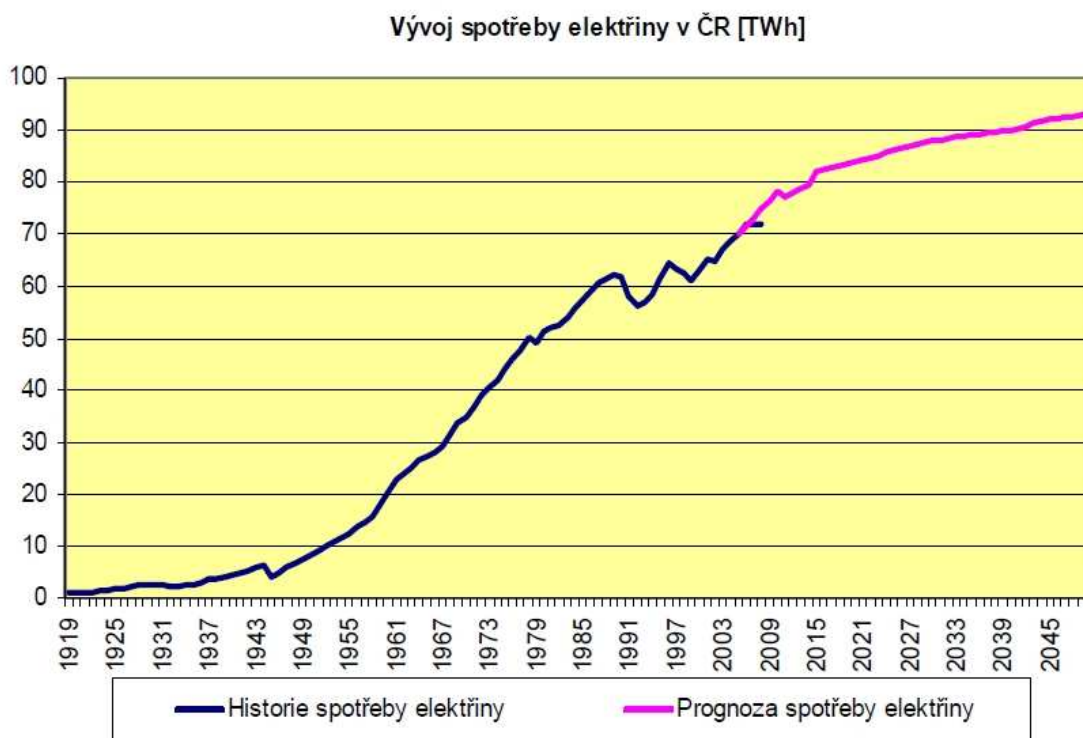
Zdroj: ČSÚ

Nejvýznamněji se na spotřebě elektřiny podílí průmysl - a to 38,91 %. Druhým nejnáročnějším odvětvím na spotřebu elektřiny jsou domácnosti, jež se podílí 27,49 % na celkové spotřebě. Energeticky náročný průmysl je od daně z elektřiny osvobozen. Celní správa v Informacích o činnosti daňové a celní správy ČR³⁸ uvádí, že k 31. 12. 2009 bylo evidováno 483 plátců daně z elektřiny a bylo vydáno 149 povolení k nabytí elektřiny bez daně a 445 povolení k nabytí elektřiny osvobozené od daně.

³⁸ Informace o činnosti daňové a celní správy České republiky za rok 2009. In *Výroční zprávy*. Praha : Ministerstvo financí České republiky, 2010. s. 162. Dostupné z WWW: < <http://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Stranky/vyrocní-zpravy.aspx>>.

Ministerstvo průmyslu a obchodu v Aktualizaci státní energetické koncepce ČR³⁹ uvádí výhled spotřeby elektřiny, jak znázorňuje níže uvedený graf.

Graf 17: Vývoj spotřeby elektřiny v TWh

Zdroj: Aktualizace státní energetické koncepce ČR

ERÚ vydává každoročně roční zprávy o provozu elektrizační soustavy ČR⁴⁰, z nichž lze vyčíst, v jaké výši se podílí jednotlivé zdroje na výrobě elektřiny. Níže uvedená tabulka obsahuje skutečnou strukturu zdrojů za roky 2005 – 2010, jak je uvádí ERÚ. Data pro rok 2020 jsou doplněna z MŽP⁴¹, kde je brán ohled na pokles výkonnosti národního hospodářství vlivem hospodářské krize.

Tabulka 9: Struktura zdrojů pro výrobu elektřiny v TWh

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2020
Pevná paliva	52,14	52,40	56,73	51,22	48,46	49,98	38,13
Plynná paliva	2,62	2,48	2,47	3,11	3,23	3,60	4,96
Jaderné palivo	24,73	26,05	26,17	26,55	27,21	28,00	29,31
Obnovitelné zdroje	3,09	3,44	2,83	2,64	3,36	4,33	7,88
CELKEM	82,58	84,36	88,20	83,52	82,25	85,91	80,28

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ERÚ a MŽP

Podle ministerstva životního prostředí je žádoucí, aby v roce 2020 klesla pevná paliva jako zdroj pro výrobu elektřiny o 24 % a plynná paliva se zvýšila o 38 %. Elektřina

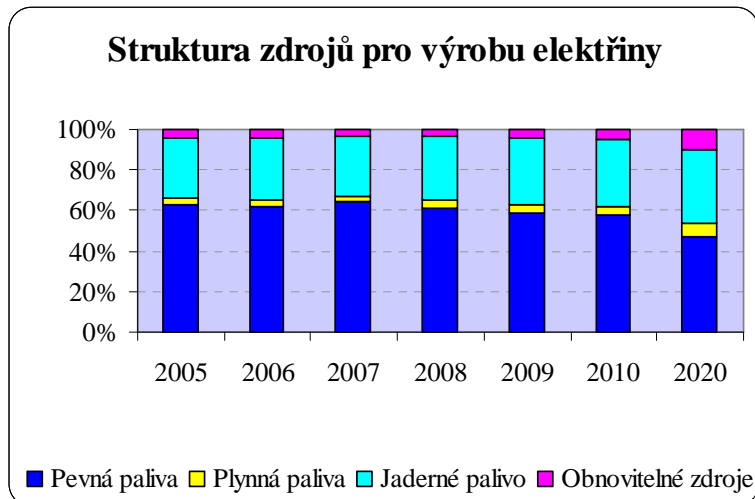
³⁹ Aktualizace státní energetické koncepce České republiky. In *Státní energetická koncepce ČR*. Praha : Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010. s. 97. Dostupné z WWW: < <http://download.mpo.cz/get/26650/46323/556505/priloha001.pdf>>.

⁴⁰ ERÚ [online]. 2009 [cit. 2011-04-09]. Roční zprávy o provozu. Dostupné z WWW: < http://www.eru.cz/dias-browse_articles.php?parentId=131&deep=off&type=>.

⁴¹ Potenciál snižování emisí znečišťujících látek v České republice k roku 2020. In *Kvalita ovzduší*. Praha : Ministerstvo životního prostředí, 2010. s. 26. Dostupné z WWW: < [http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/snizovani_emisi_2020/\\$FILE/OOO-Potencial_snizovani_emisi_2020_exPR-20100106.pdf](http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/snizovani_emisi_2020/$FILE/OOO-Potencial_snizovani_emisi_2020_exPR-20100106.pdf)>.

vyrobená z obnovitelných zdrojů by se do roku 2020 měla zvýšit o 82 % oproti skutečnosti roku 2010. Následující graf znázorňuje podíl jednotlivých zdrojů pro výrobu elektřiny v letech 2005 – 2010 a 2020.

Graf 18: Struktura zdrojů pro výrobu elektřiny

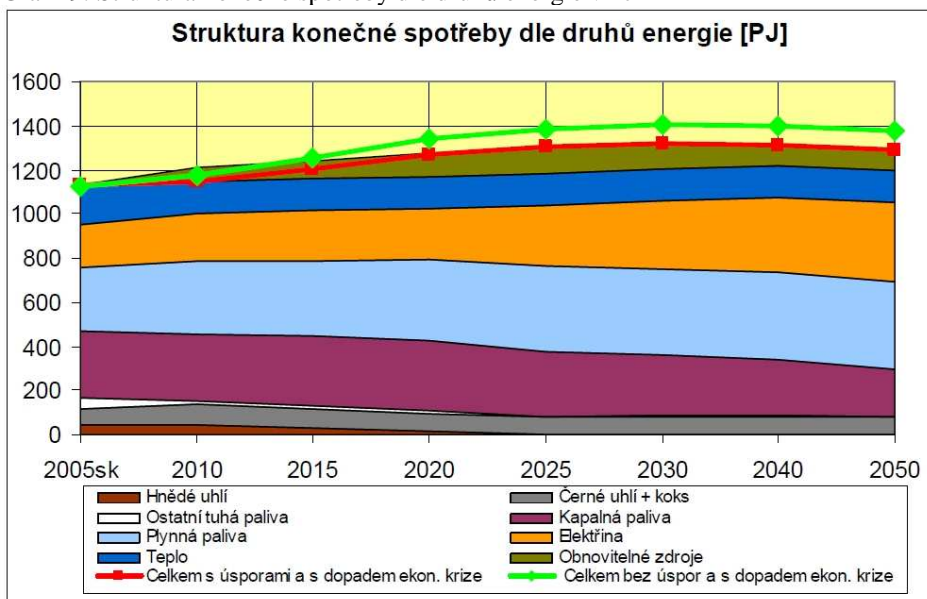

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ERÚ a MŽP

5. 4 Prognóza spotřeby energie

Výhled Ministerstva průmyslu a obchodu počítá s postupným snižováním spotřeby pevných paliv. Zvýšení spotřeby elektřiny je uvažováno v souvislosti s rozvojem elektromobility a výroby vodíku pro potřeby dopravy a průmyslu⁴². Rovněž je patrné z grafu, že by se měla zvýšit spotřeba energie z obnovitelných zdrojů.

Graf 19: Struktura konečné spotřeby dle druhů energie v PJ

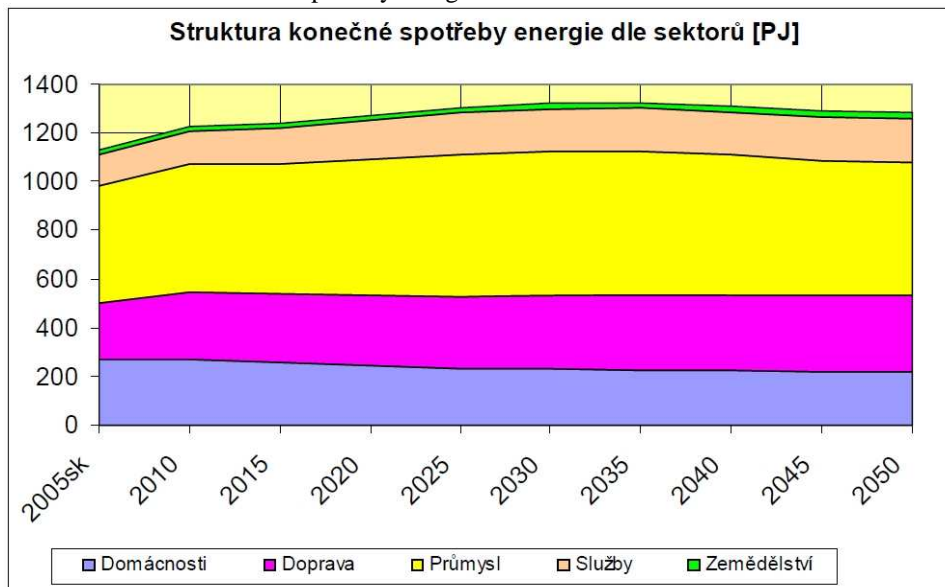

Zdroj: Aktualizace státní energetické koncepce ČR

⁴² Aktualizace státní energetické koncepce České republiky. In *Státní energetická koncepce ČR*. Praha : Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010. s. 97. Dostupné z WWW: < <http://download.mpo.cz/get/26650/46323/556505/priloha001.pdf>>.

Dokument ministerstva průmyslu a obchodu nabízí graf⁴³ v členění spotřeby energií dle odvětví. Z grafu lze vyčíst, že by mělo docházet ke snížení spotřeby u domácností na úkor zvýšení spotřeby v průmyslu.

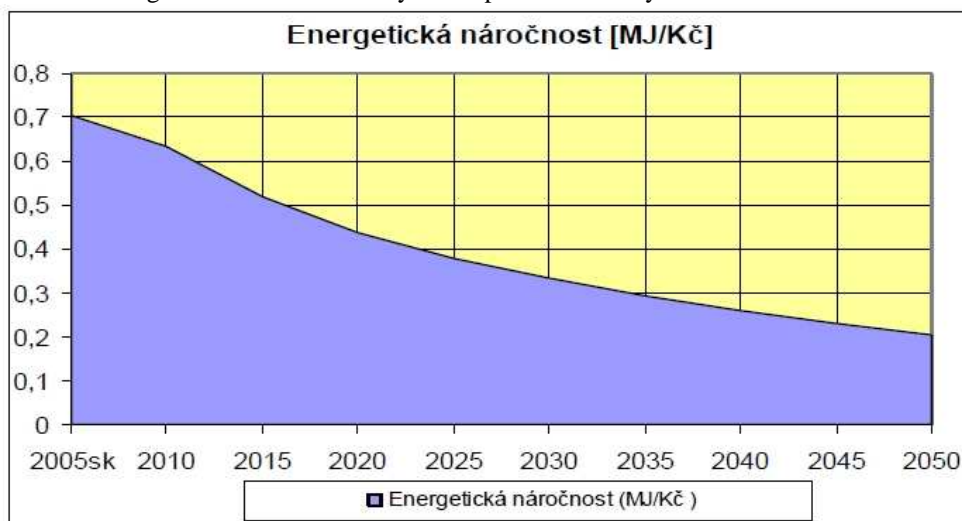
Graf 20: Struktura konečné spotřeby energie dle sektorů v PJ

Zdroj: Aktualizace státní energetické koncepce ČR

Ministerstvo průmyslu a obchodu v dokumentu Aktualizace státní energetické koncepce České republiky predikuje budoucí energetickou náročnost tvorby hrubé přidané hodnoty viz níže uvedený graf⁴³. Dokument⁴³ uvádí, že realizace této prognózy je těžko dosažitelná, neboť kdyby měly být splněny požadavky EU na snížení spotřeby primárních energetických zdrojů o 20 %, bylo by nutné snížit energetickou náročnost do roku 2020 o 50 %.

Graf 21: Energetická náročnost tvorby hrubé přidané hodnoty

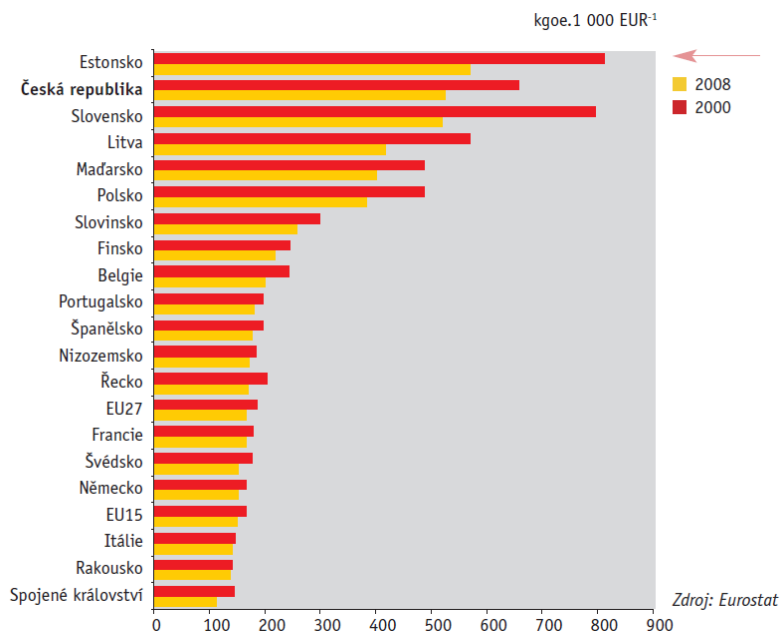

Zdroj: Aktualizace státní energetické koncepce ČR

⁴³ Aktualizace státní energetické koncepce České republiky. In *Státní energetická koncepce ČR*. Praha : Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010. s. 97. Dostupné z WWW: < <http://download.mpo.cz/get/26650/46323/556505/priloha001.pdf>>.

Ekonomika České republiky je zhruba trojnásobně energeticky náročnější než je průměr Evropského společenství. Vyplývá to ze Zprávy o životním prostředí České republiky 2009, jak znázorňuje následující graf⁴⁴.

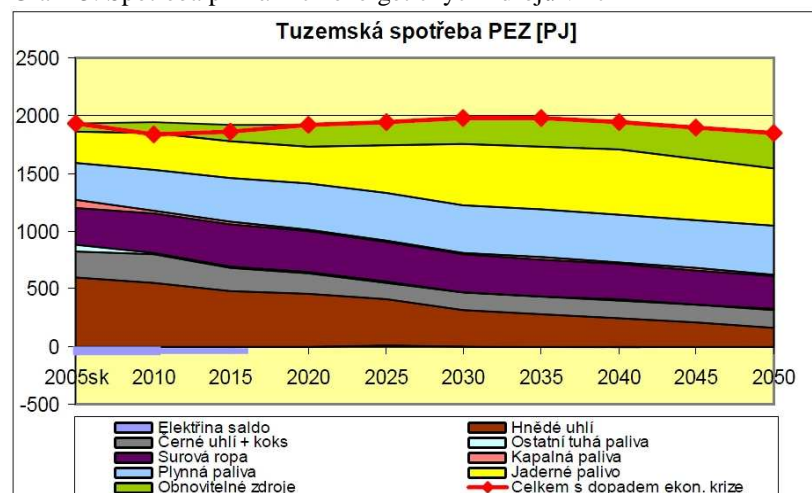
Graf 22: Mezinárodní srovnání energetické náročnosti ekonomiky v roce 2000 a 2008

Zdroj: Zpráva o životním prostředí ČR 2009 Ministerstva životního prostředí

Ministerstvo průmyslu a obchodu v dokumentu Aktualizace státní energetické koncepce České republiky predikuje spotřebu primární energetických zdrojů viz níže uvedený graf⁴⁵. Zohledňuje do svých odhadů globální ekonomickou krizi, i když nelze předpovědět délku jejího trvání.

Graf 23: Spotřeba primárních energetických zdrojů v PJ

Zdroj: Aktualizace státní energetické koncepce ČR

⁴⁴ Zpráva o životním prostředí České republiky :2009. Praha : Ministerstvo životního prostředí ČR, 2010. 139 s. ISBN 978-80-85087-92-5.

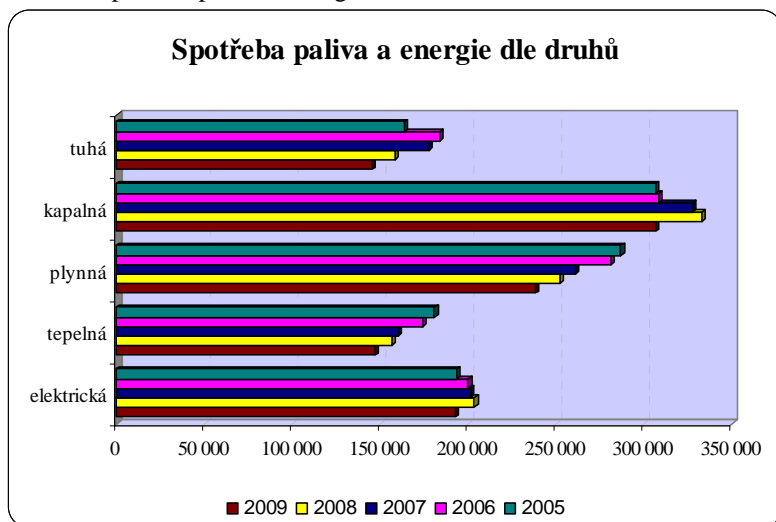
⁴⁵ Aktualizace státní energetické koncepce České republiky. In *Státní energetická koncepce ČR*. Praha : Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010. s. 97. Dostupné z WWW: < <http://download.mpo.cz/get/26650/46323/556505/priloha001.pdf>>.

Graf naznačuje, že by mělo dojít k poklesu spotřeby pevných paliv, růst spotřeby plyných paliv by měl být zanedbatelný, zvýšit by se měly spotřeby energií z obnovitelných zdrojů a jaderného paliva.

5. 5 Konečná spotřeba paliva a energie

Z níže uvedeného grafu je patrné, že spotřeba elektřiny a kapalných paliv se v roce 2008 zvýšila, jinak došlo ke snížení spotřeby jak plyných tak pevných paliv a tepelné energie oproti předchozímu roku 2007. V roce 2009 trend snižování spotřeby všech paliv a energií pokračoval.

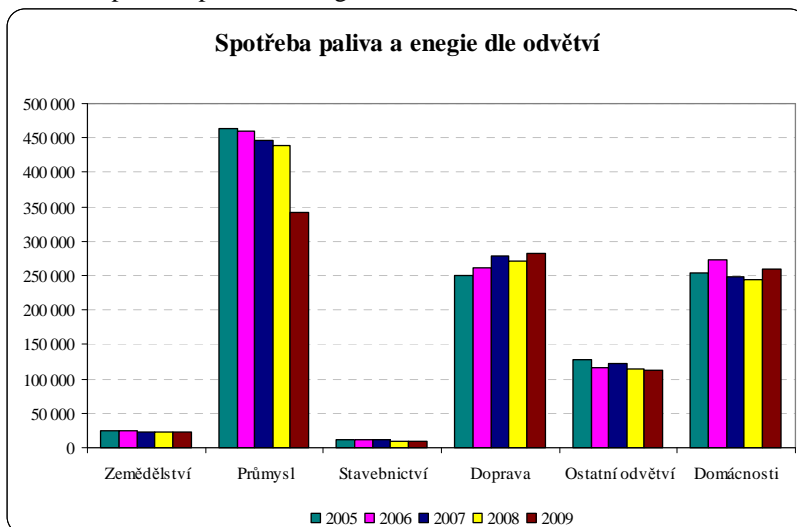
Graf 24: Spotřeba paliva a energie dle druhu v ČR v letech 2005 – 2009 v PJ

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

Následující graf ukazuje, že spotřeba paliva a energie zaznamenala v roce 2008 pokles ve všech oborech ekonomiky. V roce 2009 trend snižování spotřeby pokračoval ve stavebnictví a ostatních odvětvích.

Graf 25: Spotřeba paliva a energie dle odvětví v ČR v letech 2005 – 2009 v PJ

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

6 Zhodnocení dopadu ekologických daní na spotřebu zdaněných produktů

Česká republika u ekologických daní dodržela minimální sazby požadované Směrnicí Rady 2003/96/ES ze dne 27. října 2003. Níže uvedená tabulka obsahuje u uhlí, plynu a elektřiny určených pro vytápění minimální sazby Evropského společenství v GJ vč. jejich přepočtu na MWh a uzákoněné sazby České republiky. Pro přepočet sazeb v EUR na Kč byl použit kurz 26,3 Kč/EUR. Pro přepočet GJ na MWh byl použit převod fyzikálních jednotek $1\text{MWh} = 3,6\text{GJ}$ ⁴⁶.

Obrázek 6: Sazby daně dle Evropského společenství a České republiky v GJ a MWh

	Směrnice Rady 2003/96/ES			Zákon č. 261/2007 Sb.	
	GJ	MWh	MWh	GJ	MWh
hnědé uhlí	0,3 €	1,08 €	28,47 Kč	8,5 Kč	30,6 Kč
černé uhlí	0,3 €	1,08 €	28,47 Kč	8,5 Kč	30,6 Kč
zemní plyn	0,3 €	1,08 €	28,47 Kč		30,6 Kč
elektřina		1,00 €	26,36 Kč		28,3 Kč

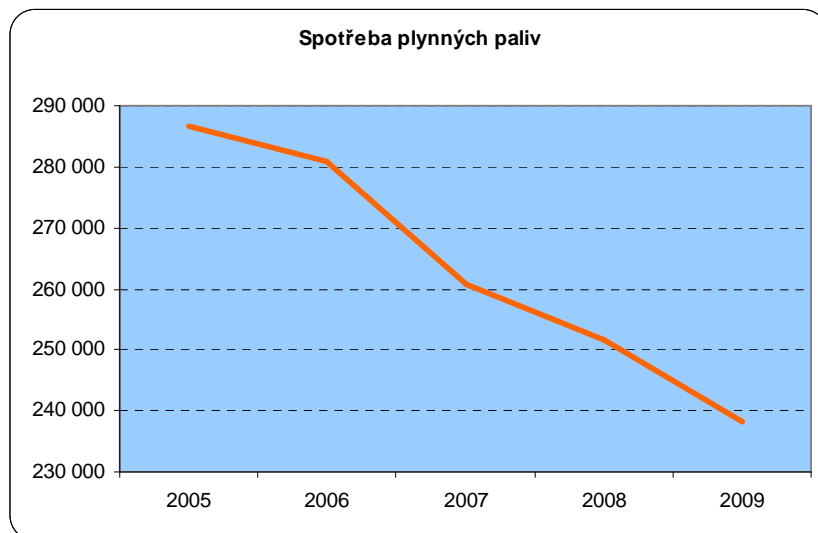
Zdroj: vlastní konstrukce

Výše uvedená tabulka napovídá, že sazby ekologických daní pro pevná paliva a zemní plyn určené k vytápění jsou ve stejné výši, takže pravděpodobně nemohou plnit zamýšlenou funkci v podobě snižování spotřeby pevných paliv a upřednostňování spotřeby ekologicky šetrnějších plyných paliv.

6. 1 Spotřeba plyných paliv

Spotřeba plyných paliv má od roku 2005 klesající tendenci, jak je patrné z tabulky 10 a grafu 26. V roce 2008 klesla spotřeba plyných paliv o 3,5 % a v roce 2009 o 5,5 %.

Graf 26: Spotřeba zemního plynu

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

⁴⁶ TZB-info [online]. 2011 [cit. 2011-04-09]. Porovnání nákladů na vytápění podle druhu paliva. Dostupné z WWW: <<http://vytapani.tzb-info.cz/tabulky-a-vypocty/269-porovnani-nakladu-na-vytapani-podle-druhu-paliva>>.

Tabulka 10: Spotřeba plyných paliv v TJ

	2005	2006	2007	2008	2009
Spotřeba	286 591	280 891	260 749	251 703	238 098
Změna	-4 245	-5 700	-20 142	-9 046	-13 605
Index	98,540	98,011	92,829	96,531	94,595

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

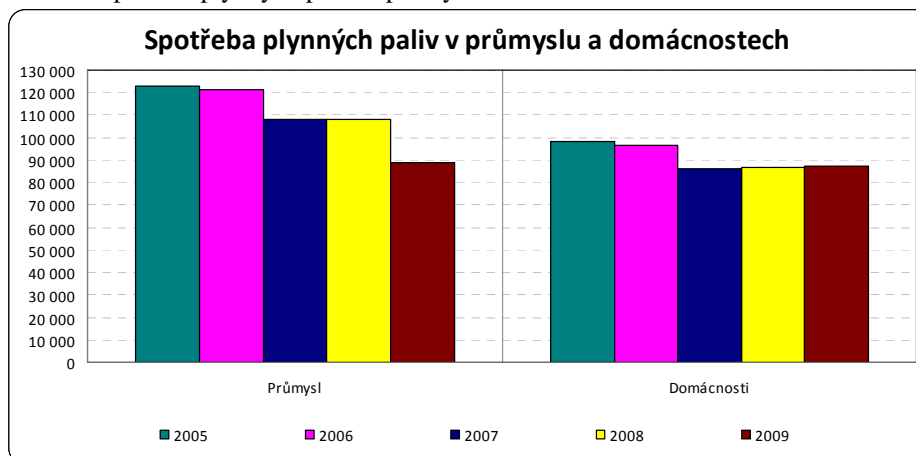
Při porovnání meziroční spotřeby plyných paliv, bylo zjištěno, že v sektoru průmyslu a domácnosti byl postupný pokles vystřídán v roce 2008 nepatrným nárůstem spotřeby plyných paliv. V roce 2009 ještě o další 1 % stoupla spotřeba plyných paliv v domácnostech. V průmyslu v roce 2009 klesla spotřeba plyných paliv o 18 %. Názorně je toto zobrazeno v grafu 27.

Tabulka 11: Spotřeba plyných paliv v průmyslu a domácnostech v TJ

Rok	Průmysl			Domácnosti		
	spotřeba	změna	index	spotřeba	změna	index
2005	122 749			98 226		
2006	121 365	-1 384	98,872	96 377	-1 849	98,118
2007	107 962	-13 403	88,956	86 345	-10 032	89,591
2008	108 314	352	100,326	86 465	120	100,139
2009	88 974	-19 340	82,145	87 376	911	101,054

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

Graf 27: Spotřeba plyných paliv v průmyslu a domácnostech v TJ

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

6. 2 Spotřeba pevných paliv

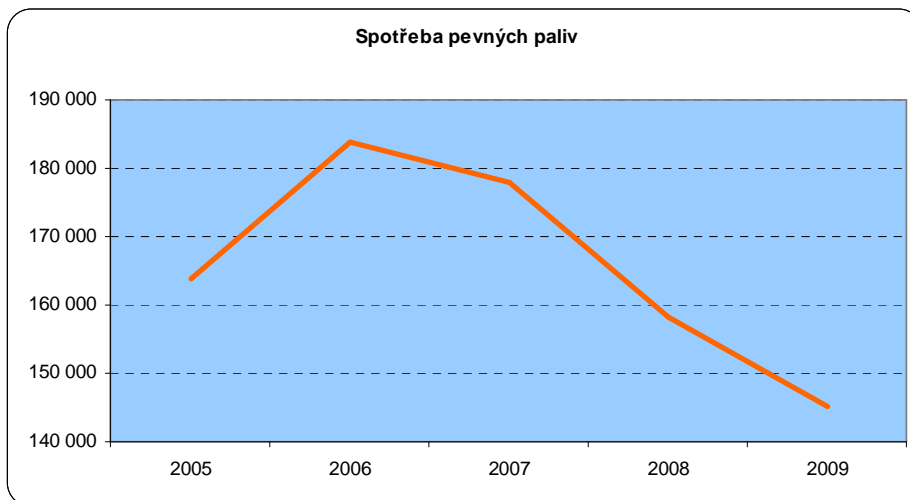
Spotřeba pevných paliv zaznamenala nárůst v roce 2006 a v dalších letech postupně klesá, jak je vidět v tabulce 12 a na grafu 28. V roce 2008 byl pokles 11 % a v roce 2009 byl pokles 8 %.

Tabulka 12: Spotřeba pevných paliv v TJ

	2005	2006	2007	2008	2009
Spotřeba	163 799	183 920	178 013	158 177	145 178
Změna	-1 201	20 121	-5 907	-19 836	-12 999
Index	99,272	112,284	96,788	88,857	91,782

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

Graf 28: Spotřeba pevných paliv

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

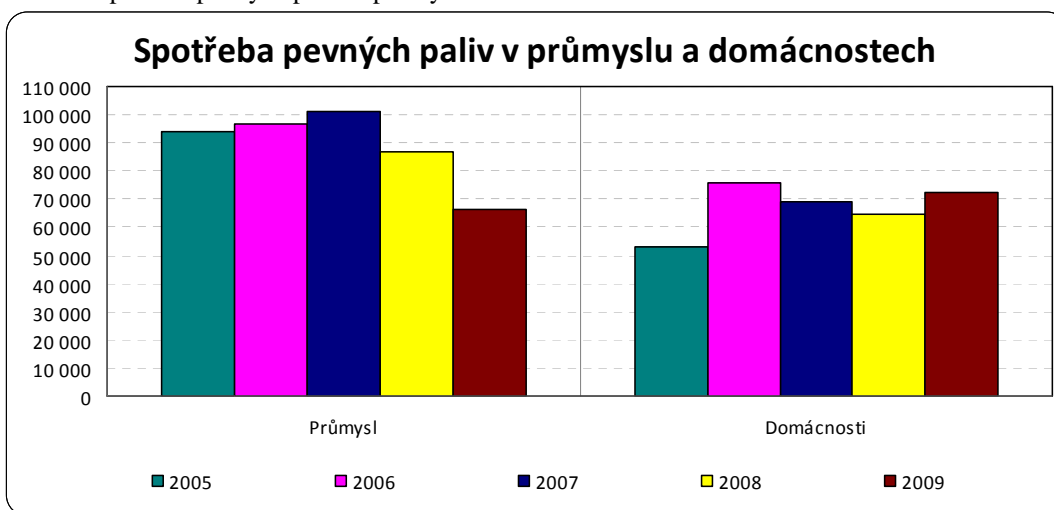
Při zkoumání spotřeby pevných paliv, byly porovnány spotřeby průmyslu a domácností. Pokles spotřeby pevných paliv v průmyslu byl v roce 2008 14,2 % a v domácnostech 6,42 %. Pokles spotřeby pevných paliv v průmyslu pokračoval i v roce 2009 – a to o 23,99 %. U domácností v roce 2009 došlo k nárůstu spotřeby pevných paliv o 12,63 % na hodnotu blízkou spotřebě roku 2006. Pokles spotřeby pevných paliv v průmyslu a domácnostech graficky předvádí graf 29.

Tabulka 13: Spotřeba pevných paliv v průmyslu a domácnostech v TJ

Rok	Průmysl			Domácnosti		
	spotřeba	změna	index	spotřeba	změna	index
2005	93 715			52 914		
2006	96 825	3 110	103,319	75 545	22 631	142,769
2007	101 402	4 577	104,727	68 898	-6 647	91,201
2008	87 004	-14 398	85,801	64 474	-4 424	93,579
2009	66 134	-20 870	76,013	72 618	8 144	112,631

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

Graf 29: Spotřeba pevných paliv v průmyslu a domácnostech v TJ

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

6. 3 Spotřeba elektřiny

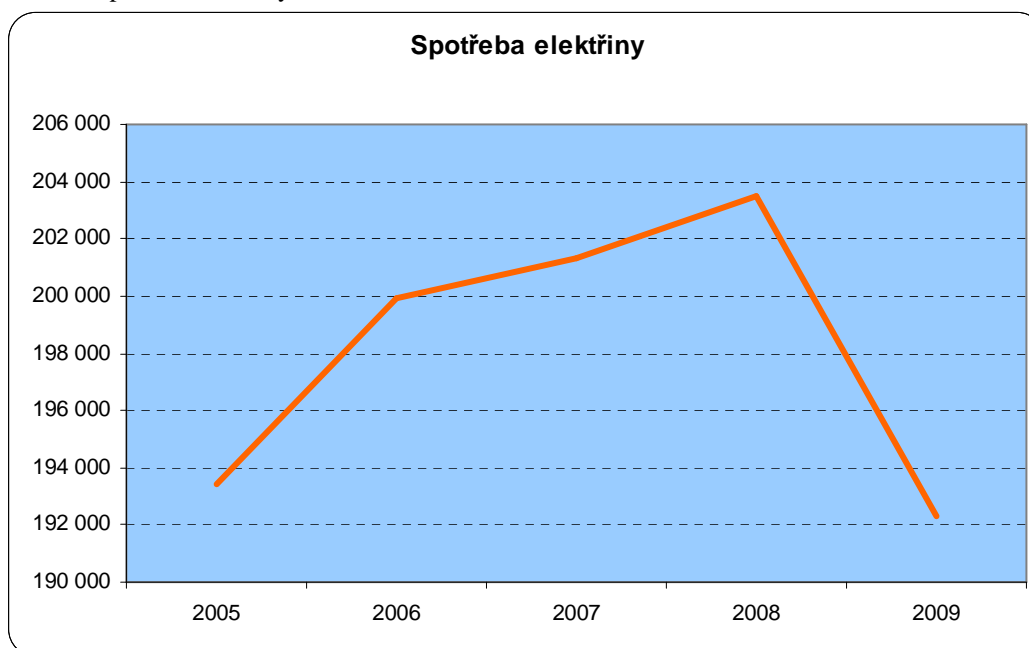
Spotřeba elektřiny stoupala průběžně, až v roce 2009 poprvé klesla, jak je patrné z tabulky 13 a grafu 30, a vrátila se tak na úroveň roku 2005.

Tabulka 14: Spotřeba elektřiny v TJ

	2005	2006	2007	2008	2009
Spotřeba	193 428	199 948	201 330	203 484	192 327
Změna	4 900	6 520	1 382	2 154	-11 157
Index	102,599	103,371	100,691	101,070	94,517

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

Graf 30: Spotřeba elektřiny v TJ

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

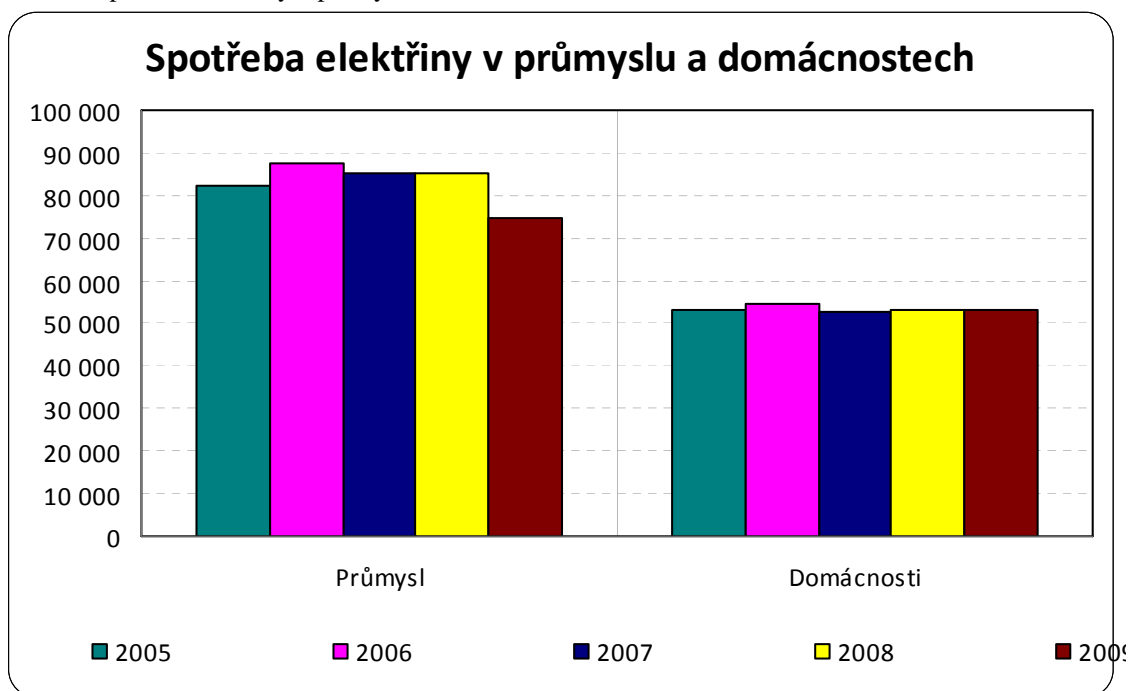
Změna spotřeby elektřiny v průmyslu a domácnostech v roce 2008 je zanedbatelná, když je menší než půl procenta. Z grafu 31 je patrné, že spotřeba elektřiny domácností v roce 2008 se vrátila na úroveň spotřeby roku 2005, když v roce 2006 stoupla o 3,26 %, a v roce 2009 zůstala skoro beze změny. Spotřeba elektřiny průmyslu stoupla rovněž v roce 2006 - a to o 6,14 %, ale na hladinu spotřeby roku 2005 se nevrátila. Průmysl v roce 2009 zaznamenal pokles spotřeby elektřiny o 12 %.

Tabulka 15: Spotřeba elektřiny v průmyslu a domácnostech v TJ

Rok	Průmysl			Domácnosti		
	spotřeba	změna	index	spotřeba	změna	index
2005	82 476			52 988		
2006	87 541	5 065	106,141	54 713	1 725	103,255
2007	85 388	-2 153	97,541	52 726	-1 987	96,368
2008	85 051	-337	99,605	52 931	205	100,388
2009	74 827	-10 224	87,979	52 873	-58	99,891

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

Graf 31: Spotřeba elektřiny v průmyslu a domácnostech v TJ

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

6. 4 Spotřeba paliva a energie v domácnostech

Domácnosti se podílí na celkové spotřebě paliva a energie 25 %. V roce 2008 spotřebovaly domácnosti oproti předchozímu roku o 2,06 % více paliva a energie. V roce 2009 byl růst spotřeby paliva a energie u domácností o 2,91 %. Elektrická energie nezaznamenala zvlášť výrazné změny, takže zůstává zhruba na úrovni roku 2005. Plyná paliva sice v roce 2009 vzrostla o 1 %, ale oproti roku 2005 je jeho spotřeba nižší o 11 %. Spotřeba pevných paliv klesla v roce 2008 o 6,42 %, ale v roce 2009 stoupla o 12,63 %. V porovnání s rokem 2005 je spotřeba pevných paliv v domácnostech vyšší o 37,24 %.

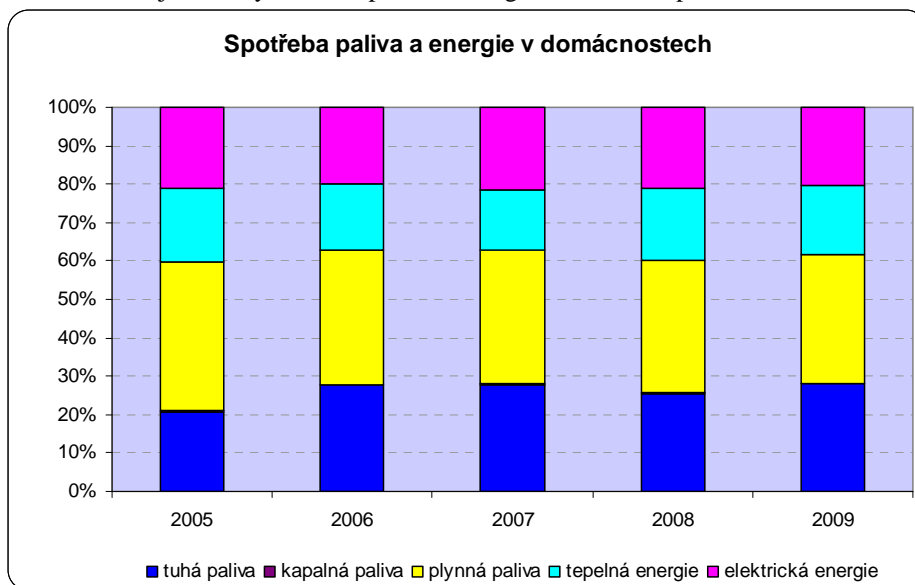
Tabulka 16: Spotřeba paliva a energie v domácnostech v TJ

Rok	Paliva			Energie		Celkem
	tuhá	kapalná	plynná	tepelná	elektrická	
2005	52 914	490	98 226	48 891	52 988	253 509
2006	75 545	546	96 377	46 592	54 713	273 773
2007	68 898	542	86 345	38 676	52 726	247 187
2008	64 474	427	86 465	47 971	52 931	252 268
2009	72 618	87	87 376	46 657	52 873	259 611

Zdroj: ČSÚ

Skladba paliv a energie v sektoru domácností v letech 2005 až 2009 je přehledně zobrazena v následujícím grafu, kde kapalná paliva nejsou viditelná pro svou zanedbatelnou výši.

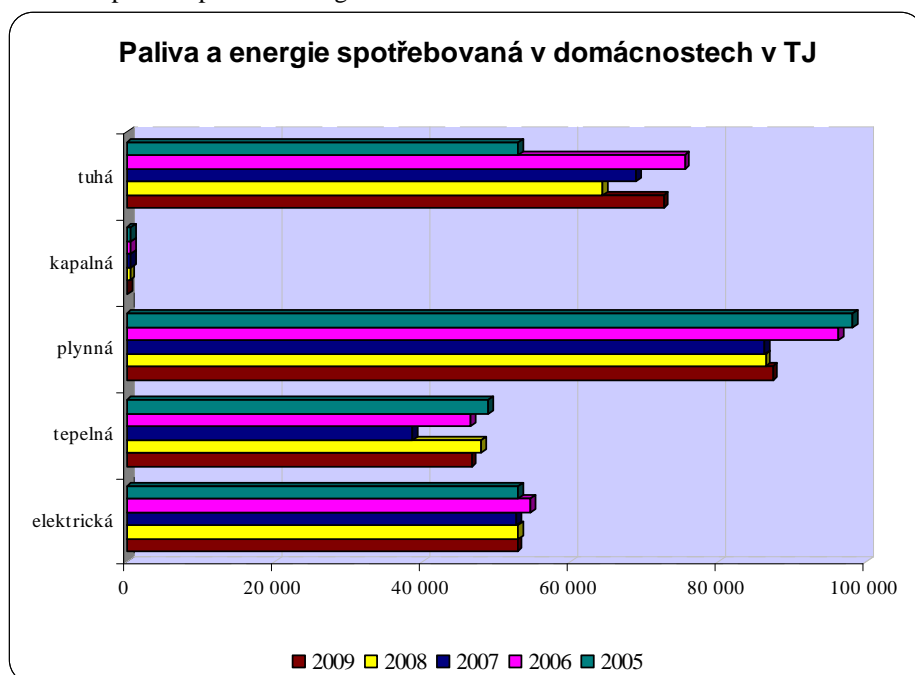
Graf 32: Podíl jednotlivých druhů paliva a energie na celkové spotřebě v domácnostech

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

Vzhledem k faktu, že spotřeba paliva a energie v domácnostech od roku 2005 stoupla pouze o 2,41 %, je zřejmé, že došlo ke změně struktury zdrojů směrem k pevným palivům jako nejméně ekologickým od plyných paliv a centrálního zásobování teplem. Plynná paliva jako jediná jsou pro domácnosti osvobozeny od ekologické daně, ale tento fakt na skladbu paliva a energie nepůsobil. Podíl pevných paliv na vytápění domácností od roku 2005 stoupl o 7,1 % do roku 2009, podíl plyných paliv klesl o 5,09 % a podíl centrálního zásobování teplem klesl o 1,31 %. Graf 33 znázorňuje vývoj množství spotřebovaných jednotlivých paliv a energie v letech 2005 až 2009.

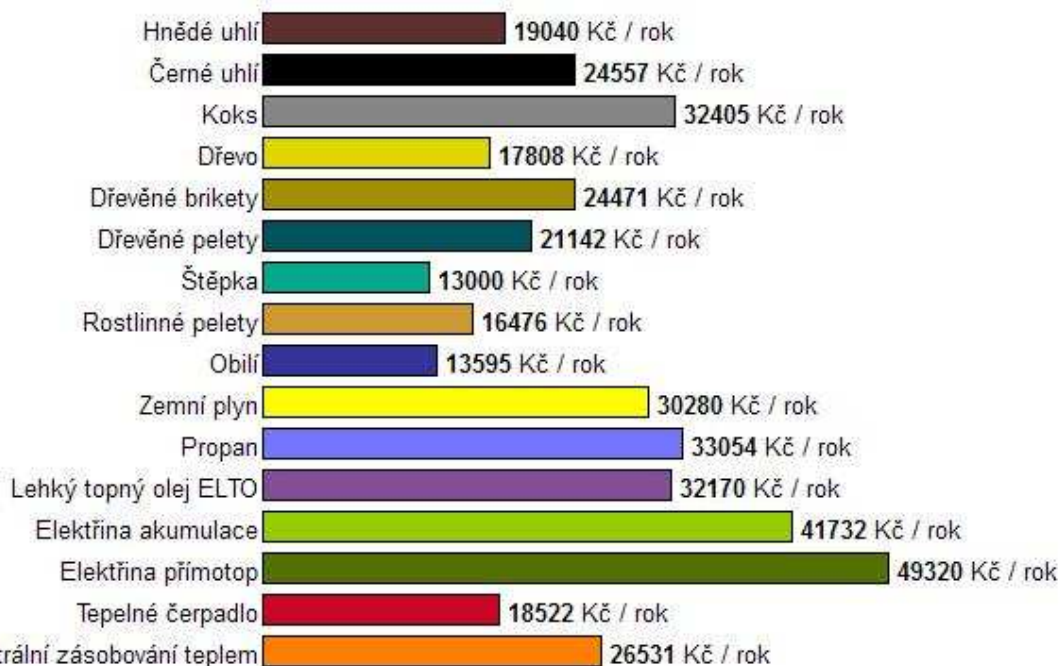
Graf 33: Spotřeba paliva a energie v domácnostech v letech 2005 – 2009 v TJ

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

Tento nárůst pevných paliv bude mít patrně příčinu v cenách komodit, kdy vytápění pevnými palivy je nejlevnější forma pořízení tepla v domácnostech. Následující graf⁴⁷ je převzat z webu TZB-info, kde jsou propočteny náklady na vytápění domácnosti při roční spotřebě 65 GJ. Nejlevnější je vytápění hnědým uhlím, potom zemním plynem a nejdražší elektřinou.

Graf 34: Náklady na vytápění

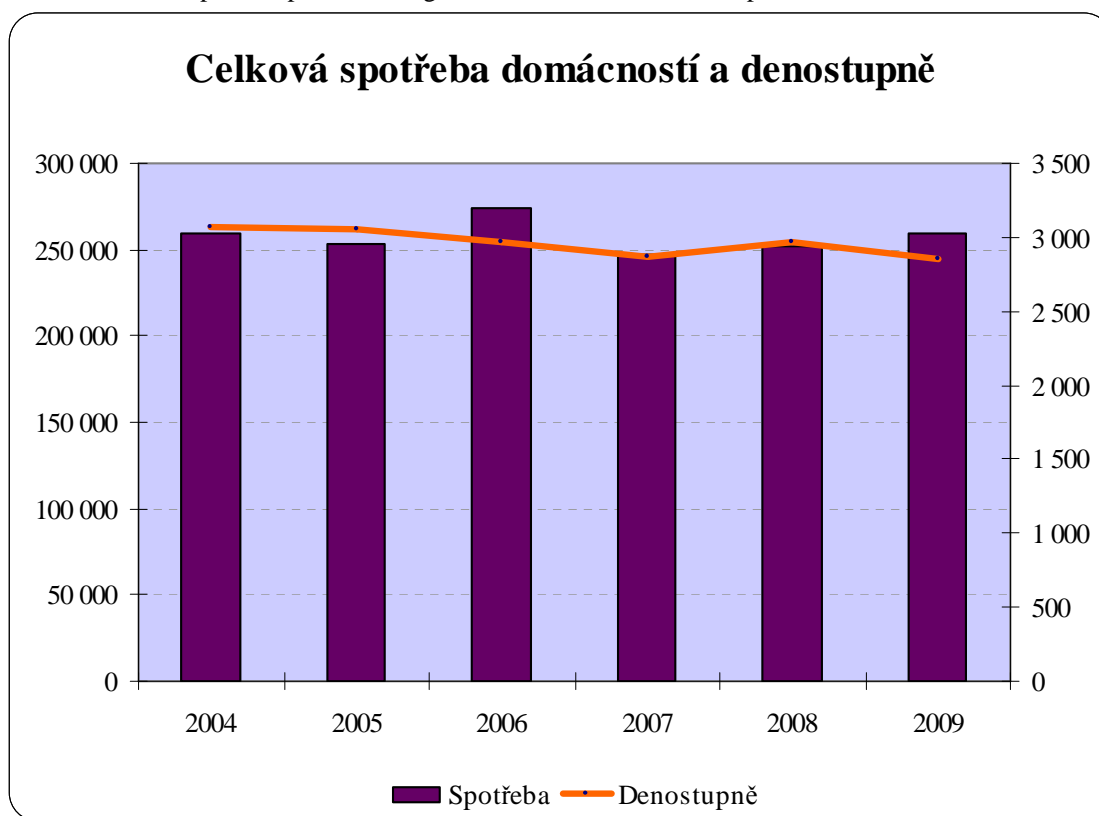
Zdroj: TZB

Chování domácností v případě spotřeby paliva a energie určených k vytápění by se logicky mělo řídit v první řadě venkovními teplotami. Následující graf shrnuje vývoj celkové spotřeby paliva a energií při porovnání s denostupněmi⁴⁸ v jednotlivých letech. Na první pohled je zřejmé, že s klesající venkovní teplotou neklesá automaticky spotřeba paliva a energie k vytápění v domácnostech. V roce 2006 i 2009 klesla venkovní teplota, ale spotřeba paliva a energie stoupla v obou těchto letech. Vzhledem k tomu, že v roce 2009 stoupla spotřeba pevných paliv, budou na toto mít vliv ceny a jejich avizované změny, kdy se spotřebitelé předzásobují z důvodu budoucího zdražování.

⁴⁷ TZB-info [online]. 2011 [cit. 2011-04-09]. Porovnání nákladů na vytápění podle druhu paliva. Dostupné z WWW: < <http://vytapani.tzb-info.cz/tabulky-a-vypoety/269-porovnani-nakladu-na-vytapani-podle-druhu-paliva>>.

⁴⁸ TZB-info [online]. 2011 [cit. 2011-04-09]. Výpočet denostupňů. Dostupné z WWW: < <http://vytapani.tzb-info.cz/tabulky-a-vypoety/103-vypocet-denostupnu>>.

Graf 35: Celková spotřeba paliva a energie domácností v TJ a denostupně v letech 2004 – 2009

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

6. 5 Spotřeba paliva a energie v průmyslu

Část z konečné spotřeby paliv a energie v ČR připadající na průmysl se rovná 33 %. Spotřeba paliva a energie v průmyslu vytrvale klesá od roku 2005. V roce 2008 činí pokles oproti předchozímu roku 3,47 % a v roce 2009 klesla spotřeba paliv a energie v průmyslu o 20,61 %.

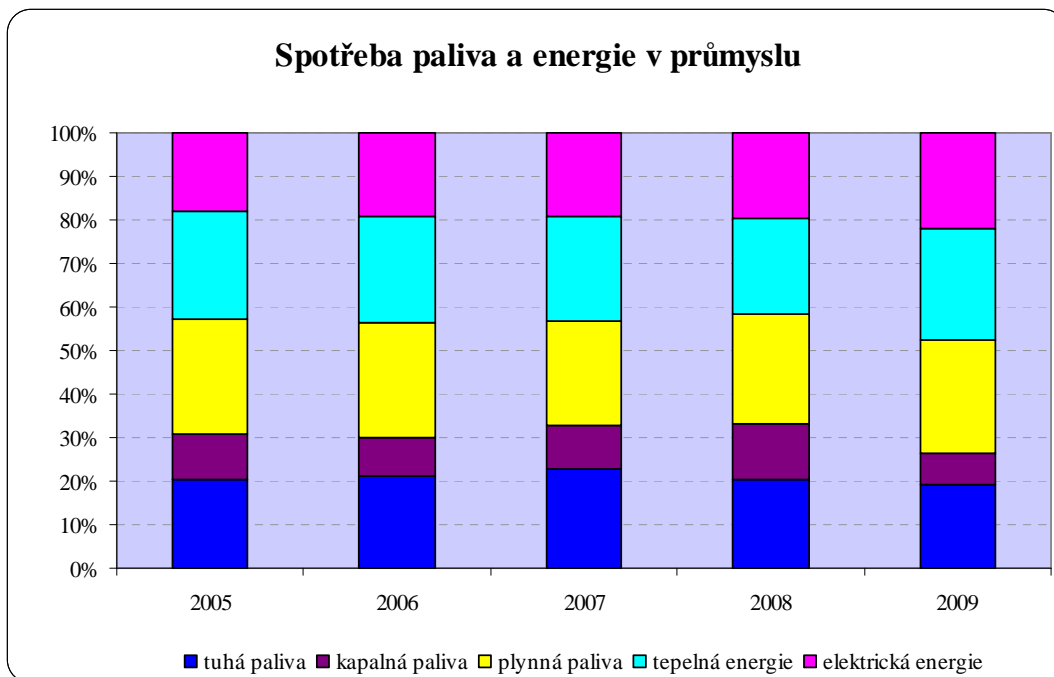
Tabulka 17: Spotřeba paliva a energie v průmyslu v TJ

Rok	Paliva			Energie		Celkem
	tuhá	kapalná	plynná	tepelná	elektrická	
2005	93 715	49 047	122 749	115 303	82 476	463 290
2006	96 825	40 844	121 365	112 898	87 541	459 473
2007	101 402	44 216	107 962	107 162	85 388	446 130
2008	87 004	55 826	108 314	94 443	85 051	430 638
2009	66 134	24 648	88 974	87 306	74 827	341 889

Zdroj: ČSÚ

Podíl jednotlivých paliv a energie v odvětví průmyslu v letech 2005 až 2009 je zaznamenán v následujícím grafu. Největší pokles zaznamenala pevná paliva – v roce 2008 o 14,2 % a v roce 2009 o 23,99 %. Plynná paliva v roce 2009 klesla o 17,86 %. Spotřeba elektřiny klesla v roce 2009 o 12,02 %.

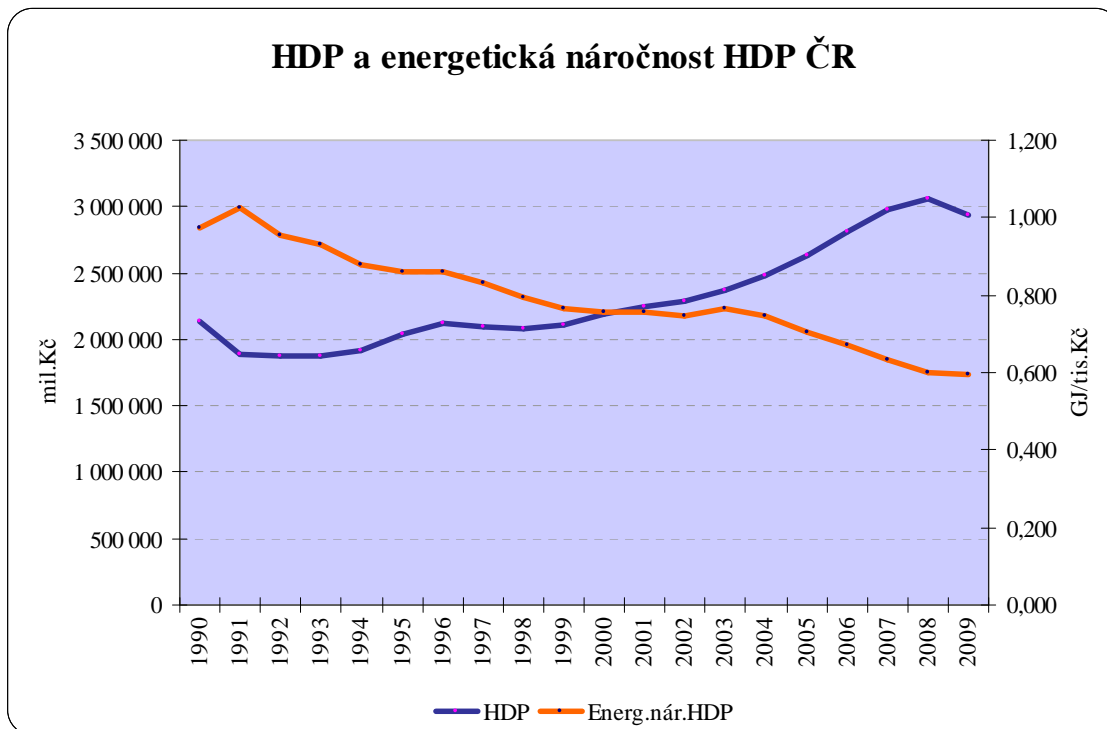
Graf 36: Podíl jednotlivých druhů paliva a energie na celkové spotřebě v průmyslu

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

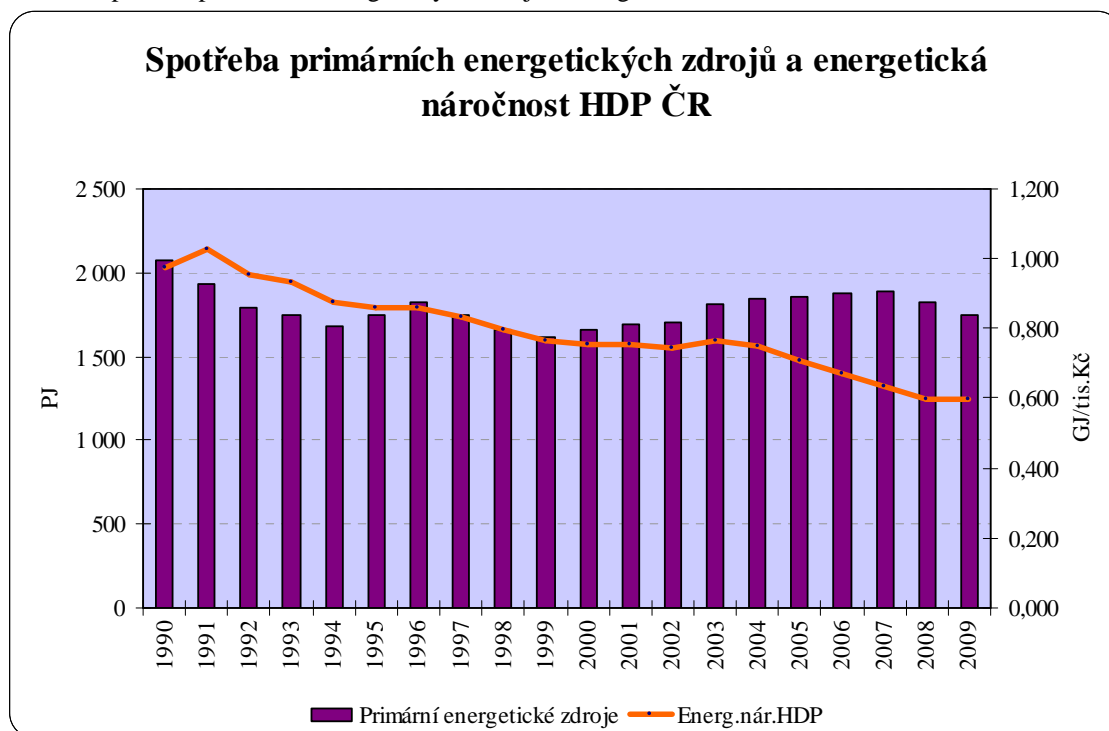
Všechna paliva a energie spotřebovaná v průmyslu jsou na nejnižších hodnotách v roce 2009 za sledované období. Pozitivní vliv na tento vývoj bude mít jistě klesající energetická náročnost vyobrazená na grafu 37 v porovnání s růstem HDP a vyobrazená na grafu 38 v souvislosti se spotřebou primárních energetických zdrojů.

Graf 37: HDP a energetická náročnost HDP ČR

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

Graf 38: Spotřeba primárních energetických zdrojů a energetická náročnost HDP ČR

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

Níže uvedená tabulka je převzata z ČSÚ, údaje za rok 2009 jsou zatím předběžné. Tabulka uvádí energeticky nejnáročnější činnosti v letech 2008 a 2009.

Tabulka 18: Spotřeba paliv průmyslu při energeticky nejnáročnějších činnostech

	Plynná paliva		Pevná paliva		Elektřina	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
05 Těžba a úprava černého a hnědého uhlí	6,82%	7,80%	6,31%	6,63%	4,45%	4,26%
10 Výroba potravinářských výrobků	4,03%	4,47%	0,20%	0,24%	2,70%	2,84%
12 Výroba tabákových výrobků	0,03%	0,04%	0,00%	0,00%	0,04%	0,05%
19 Výroba koksů a rafinovaných ropných produktů	3,79%	3,76%	5,17%	3,95%	0,98%	0,98%
20 Výroba chemických látek a chemických přípravků	5,29%	5,86%	4,03%	4,38%	7,41%	7,75%
23 Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	11,27%	9,20%	1,08%	0,76%	5,63%	4,54%
24 Výroba základních kovů, hutní zpracování kovů; slévárství	19,07%	16,13%	19,64%	16,89%	7,50%	7,79%
29 Výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů	2,11%	2,36%	0,02%	0,02%	4,54%	4,46%
35 Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	19,92%	18,64%	59,99%	62,76%	18,42%	19,00%
49 Pozemní a potrubní doprava	0,64%	0,66%	0,02%	0,03%	4,58%	4,07%

Zdroj: ČSÚ

Plynná paliva jsou z jedné třetiny použita pro výrobu elektřiny a výrobu kovů, hutní zpracování kovů vč. slévárství. Tyto činnosti jsou od ekologických daní osvobozeny. Pevná paliva jsou ze čtyř pětín používána k výrobě elektřiny a výrobě kovů, hutních

výrobních vč. slévárenství. Rovněž tyto činnosti nejsou ekologickými daněmi zatěžovány. Elektřina je z jedné pětiny použita pro výrobu tepla a elektřiny. Ovšem od daně z elektřiny je osvobozena pouze výroba elektřiny šetrná k životnímu prostředí anebo výroba elektřiny, při níž byly zdaněny vstupy daní ze zemního plynu nebo daní z pevných paliv.

6. 6 Celková spotřeba paliv a energie v ČR

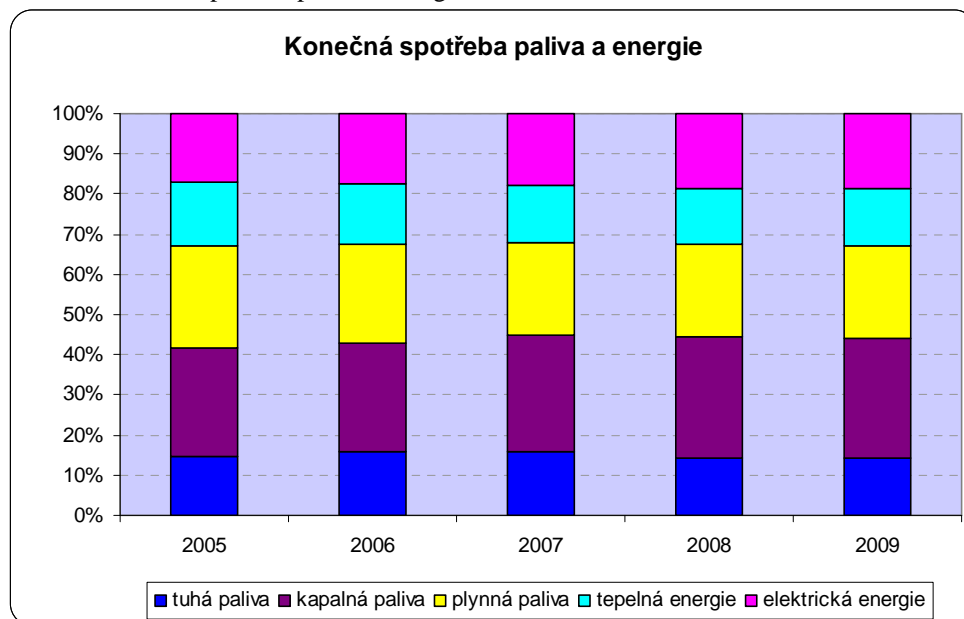
Celková spotřeba paliv a energie klesla v roce 2009 oproti roku 2005 o 101 821 TJ, což je pokles o 9 %. Tuhá paliva zaznamenala od roku 2005 do roku 2009 pokles o 18 621 TJ - tj. pokles o 11,37 %, plynná o 48 493 TJ – tj. pokles o 16,92 % a tepelná energie o 33 572 TJ – tj. pokles o 18,58 %. Vliv na tyto úbytky může mít postupné zateplování budov a částečně přechod na jiná paliva a energie. Spotřeba kapalných paliv vzrostla v roce 2008 oproti roku 2005 o 25 956 TJ a spotřeba elektrické energie o 10 055 TJ. Poprvé v roce 2009 od roku 2005 klesla spotřeba kapalných paliv, a to o 33 TJ, a elektrické energie o 1 102 TJ, takže se jejich spotřeba vrátila na úroveň roku 2005. Kapalná paliva v České republice jsou zatížena spotřební daní. Tepelná energie není zatížena žádnou formou environmentálního zdanění, neboť jsou těmito daněmi zatíženy vstupy na výrobu tepelné energie.

Tabulka 19: Spotřeba paliva a energie v TJ

Rok	Paliva			Energie		Celkem
	tuhá	kapalná	plynná	tepelná	elektrická	
2005	163 799	306 299	286 591	180 706	193 429	1 130 824
2006	183 920	308 266	280 891	174 512	199 947	1 147 536
2007	178 013	327 429	260 749	160 019	201 330	1 127 540
2008	158 177	332 255	251 703	156 372	203 484	1 101 991
2009	145 178	306 266	238 098	147 134	192 327	1 029 003

Zdroj: ČSÚ

Graf 39: Konečná spotřeba paliva a energie v TJ

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČSÚ

Graf 39 rekapituluje podíl jednotlivých paliv a energií na celkové spotřebě v letech 2005 až 2009. V roce 2009 oproti roku 2005 se zvýšil podíl kapalných paliv na celkové spotřebě paliv o 2,68 % a elektrické energie o 1,59 %. Podíl tuhých paliv klesl o 0,38 %, plyných o 2,2 % a tepelné energie o 1,68 % v období od roku 2005 do roku 2009.

6. 7 Emise znečišťujících látek – důsledek spotřeby paliva a energie

OECD⁴⁹ kritizuje Českou republiku, že energetická náročnost a míra emisí SO_x, NO_x, CO₂ je vyšší než průměr evropských států. Česká republika ve svém Národním programu hospodárného nakládání s energií a využívání jejích obnovitelných a druhotných zdrojů na roky 2006 – 2009⁵⁰ si klade proto tyto cíle:

- o maximalizace energetické efektivity a využití úspor energie,
- o vyšší využití obnovitelných a druhotných zdrojů energie,
- o vyšší využití alternativních paliv v dopravě,
- o snížení zátěže životního prostředí emisemi SO_x, NO_x a CO₂.

K dosažení těchto cílů mělo podle zmíněného dokumentu sloužit právě zavedení ekologických daní a jejich výnosová neutralita.

Tabulka 20: Celkové emise hlavních znečišťujících látek v tis. tunách

	2005	2006	2007	2008	2009
Emise tuhých znečišťujících látek					
emise (kt.rok ⁻¹)	62,6	67,9	66,8	65,0	56,0
změna	1,6	5,3	-1,1	-1,8	-9,0
index	102,593	108,466	98,380	97,305	86,154
Oxid siřičitý (SO₂)					
emise (kt.rok ⁻¹)	217,2	210,8	216,5	177,0	175,4
změna	-2,0	-6,4	5,7	-39,5	-1,6
index	99,070	97,053	102,704	81,755	99,096
Oxidy dusíku (NO_x)					
emise (kt.rok ⁻¹)	293,2	281,4	283,2	264,9	253,8
změna	1,1	-11,8	1,8	-18,3	-11,1
index	100,381	95,975	100,640	93,538	95,810
Oxid uhelnatý (CO)					
emise (kt.rok ⁻¹)	493,6	483,4	508,3	444,7	422,2
změna	-20,4	-10,2	24,9	-63,6	-22,5
index	96,031	97,934	105,151	87,488	94,940
Těkavé organické sloučeniny (VOC)					
emise (kt.rok ⁻¹)	176,0	179,3	173,9	165,6	164,0
změna	-2,5	3,3	-5,4	-8,3	-1,6
index	98,586	101,875	96,988	95,227	99,034
Amoniak (NH₃)					
emise (kt.rok ⁻¹)	66,7	63,5	59,9	79,9	75,0
změna	-3,1	-3,2	-3,6	20,0	-4,9
index	95,619	95,202	94,331	133,389	93,867

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných MŽP a ČHMÚ

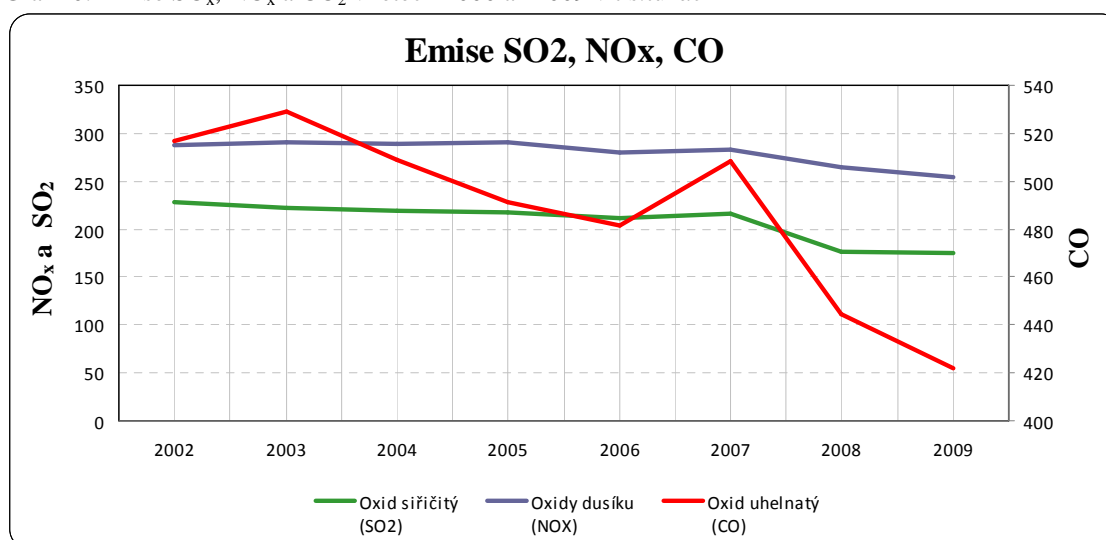
⁴⁹ Zpráva OECD o politice, stavu a vývoji životního prostředí : Česká republika. Praha : Ministerstvo životního prostředí ČR, 2005. 215 s. ISBN 80-7212-317-3.

⁵⁰ Národní program hospodárného nakládání s energií a s využíváním jejích obnovitelných a druhotných zdrojů na roky 2006 - 2009. In *Národní program hospodárného nakládání s energií a s využíváním jejích obnovitelných a druhotných zdrojů ČR*. Praha : Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2005. s. 22. Dostupné z WWW: <<http://download.mpo.cz/get/33203/36969/413168/priloha004.pdf>>.

Tabulka 19 znázorňuje emise znečišťujících látek, jak je uvádí statistické ročenky životního prostředí⁵¹ jednotlivých let vydávané Ministerstvem životního prostředí. Emise za rok 2009⁵² zatím předběžně zveřejnil Český hydrometeorologický ústav.

V roce 2008 došlo k poklesu všech sledovaných látek na nejnižší úroveň od roku 2005. Vliv na toto snižování emisí bude mít pokles spotřeby plyných a tuhých paliv. Nelze potvrdit, zda se na snížení emisí nějak významně podílely zavedené ekologické daně, které by v prvních dvou letech zapůsobily na investice do nových energeticky šetrnějších technologií. Graf 40 znázorňuje, jak se vyvíjely emise SO_x, NO_x a CO₂ v letech 2002 až 2009. Bohužel nelze říci, že emise těchto látek klesaly dostatečně rychle, neboť výskyt oxidu uhelnatého zaznamenal výkyv v roce 2007.

Graf 40: Emise SO_x, NO_x a CO₂ v letech 2000 až 2009 v tis.tunách

Zdroj: vlastní konstrukce dle dat zveřejněných ČHMÚ

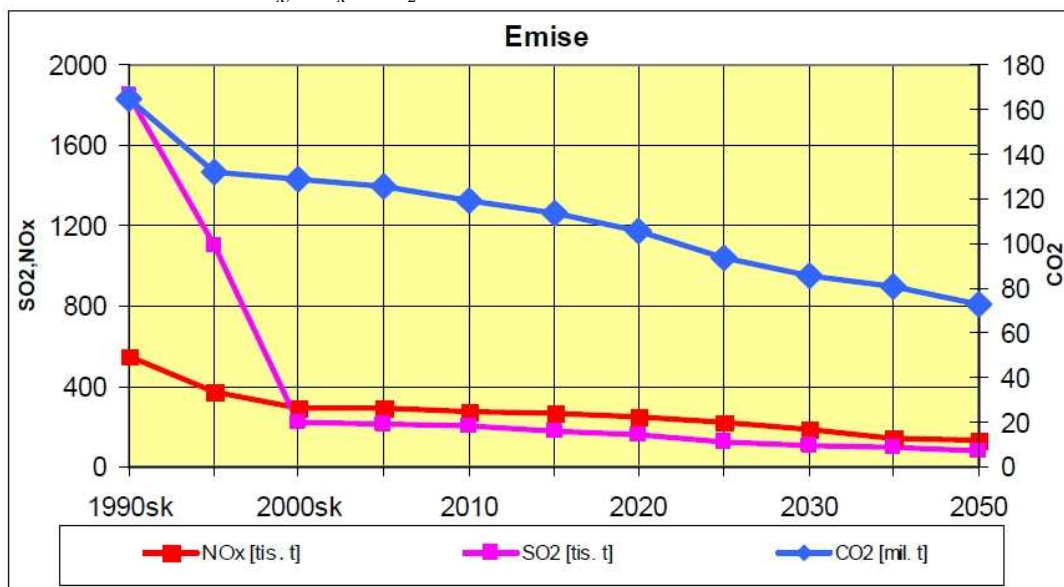
Odhady emisí SO_x, NO_x a CO₂ do roku 2050 podle Ministerstva průmyslu a obchodu⁵³ nejsou závislé na globální krizi, jež začala v roce 2008. Z grafu 41 lze vyčíst, že emise budou klesat a emise CO₂ dokonce o 50 % v roce 2050 oproti roku 1990.

⁵¹ Česká informační agentura životního prostředí [online]. 2011 [cit. 2011-04-09]. Zpráva o životním prostředí ČR. Dostupné z WWW: <[http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/\\$pid/CENMJG3UQ0NF](http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/$pid/CENMJG3UQ0NF)>.

⁵² ČHMÚ [online]. 2011 [cit. 2011-04-09]. Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2009. Dostupné z WWW: <<http://old.chmi.cz/uoco/isko/groc/gr09cz/tab/t112.html>>.

⁵³ Národní program hospodárneho nakládání s energií a s využíváním jejích obnovitelných a druhotných zdrojů na roky 2006 - 2009. In *Národní program hospodárneho nakládání s energií a s využíváním jejích obnovitelných a druhotných zdrojů ČR*. Praha : Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2005. s. 22. Dostupné z WWW: <<http://download.mpo.cz/get/33203/36969/413168/priloha004.pdf>>.

Graf 41: Odhad emisí SO_x, NO_x a CO₂ do roku 2050

Zdroj: Aktualizace státní energetické koncepce ČR

6. 8 Shrnutí

Zavedení ekologických daní v ČR si kladlo za cíl zlepšení životního prostředí. Je to krátká doba, když jsou ekologické daně uplatňovány teprve od roku 2008 v České republice.

Inkaso ekologických daní bylo v roce 2008 rozpočtováno ve výši 4,3 mld. Kč a skutečně vybrány byly ekologické daně ve výši 2,45 mld. Kč. V roce 2009 činil rozpočet ekologických daní 4,2 mld. Kč a skutečné inkaso dosáhlo 3,18 mld. Kč. V prvních dvou letech, kdy byly ekologické daně začleněny do daňové soustavy České republiky, se nepodařilo jejich rozpočet naplnit. Dle plánů druhé etapy ekologické daňové reformy ČR došlo od roku 2009 ke snížení odvodu zaměstnavatele na důchodové pojištění z 26 % na 25 % z hrubých mezd zaměstnanců a ke snížení odvodu zaměstnance na sociální pojištění z 8 % na 6,5 % z vyplacené hrubé mzdy.

Dle požadavků evropského práva se ČR zavázala, že v roce 2010 dosáhne výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů 8 % podílu na hrubé spotřebě elektřiny ČR a 6 % celkové spotřeby primárních energetických zdrojů bude spotřeba obnovitelných zdrojů. Dle údajů ERÚ činila v roce 2010 výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů 4 331,8 GWh a hrubá spotřeba elektřiny činila 70 961,7 GWh, takže obnovitelné zdroje dosáhly podíl 6,1 %, což není požadovaný podíl 8 %. Za rok 2010 nejsou v České republice známy hodnoty pro obnovitelné zdroje a spotřebu primárních energetických zdrojů za ekonomiku jako celek, takže byly pro výpočet podílu použity údaje pro rok 2009. V roce 2009 činila celková energie z obnovitelných zdrojů 103 522 TJ⁵⁴ a celková spotřeba primárních energetických zdrojů byla 2 625 411 TJ, což je podíl obnovitelných zdrojů ve výši 3,94 %. V roce 2008 činil podíl obnovitelných zdrojů 3,38 % a 3,2 %

⁵⁴ Obnovitelné zdroje energie v roce 2009. In *Obnovitelné zdroje energie*. Praha : Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010. s. 35. Dostupné z WWW: < <http://www.mpo.cz/dokument80034.html>>.

v roce 2007 na celkové spotřebě primárních energetických zdrojů. Lze tedy usuzovat na zvyšující se trend, ale požadovaného podílu 6 % nemusí být ještě dosaženo v roce 2010.

Ke snížení produkce CO₂, SO₂, NO_x došlo v roce 2008 i 2009, jak je patrné z tabulky 19, takže tohoto cíle dosaženo bylo, i když není úplně zřejmé, zda důvodem bylo zavedení ekologických daní v ČR.

Důvodová zpráva k zaváděným ekologickým daním v ČR uváděla přínos v úspoře energií 0,5 – 1,7 % spotřeby roku 2005. V roce 2008 činila celková úspora paliv a energií 2,55 % spotřeby roku 2005 a v roce 2009 činila 9 % spotřeby roku 2005. Celková spotřeba energií má klesající trend od roku 2006, takže lze očekávat, že v dalších letech budou ekologické daně pozitivně působit na investice snižující zátěž životního prostředí. Pokles spotřeby energií v letech 2008 a 2009 nelze jednoznačně připisat nově zavedeným ekologickým daním, neboť jejich vliv na dlouhodobé investice bude patrný spíše až po několika letech. Pokles spotřeby energií mohl být pravděpodobně důsledkem globální hospodářské krize, která vypukla ve světě v roce 2008 a v ČR se projevila výrazněji až v roce 2009.

7 Závěr

Někdo je nazývá daněmi ekologickými a někdo zase energetickými. Citem se více jedná o daně energetické, neboť zatěžují energie, a mohly by spadat právě do větší skupiny ekologických daní, kam by bylo možné zahrnout i daně silniční a spotřební a další platby týkající se ochrany životního prostředí jako jsou např. povolenky na vypouštění skleníkových plynů či poplatky za znečištění ovzduší. Ekologickými jsou nazývány nejspíše proto, že nutí firmy a domácnosti hledat šetrnější náhrady za současné zdroje energie, které znečišťují životní prostředí a působí tak neblaze na zdraví lidí. Bez ledničky si už domácnost nedovedeme představit, ale nákupem spotřebiče s nižší spotřebou elektrické energie, zaplatí domácnost nižší účet za elektřinu a tím pádem i nižší energetickou daň. V dnešní době se tedy nebude možno vyhnout placení energetických daní, neboť když místo kotle na tuhá paliva pořídí domácnost elektrokotel, tak přesune platbu energetické daně z pevných paliv na elektrickou energii, ale daň bude odpovídat míře znečištění životního prostředí.

Ekologické daně by měly tedy zohledňovat úroveň znečištění použitím různých zdrojů paliv a energií, tak jak konkrétně zatěžují životní prostředí, čímž dochází ke změně klimatu, zvýšení nemocnosti a úmrtnosti. Působení ekologických daní lze spatřovat nejen ve snížení spotřeby paliva a energií a tím ve snížení emisí znečišťujících látek, ale rovněž i ve využívání obnovitelných zdrojů nezhoršujících životní prostředí.

Do budoucna se očekává, že ekologické daně budou působit nejen na domácnosti ale i na průmysl. Předpokládá se růst investic do technologií méně škodlivých pro životní prostředí, takže produkce výrobků bude méně zatěžovat životní prostředí. Předmětem ekologických daní tedy není pouze snižovat spotřebu paliva a energie, ale i měnit skladbu spotřebovávaných zdrojů - od škodlivých ve prospěch ekologicky šetrných.

Ekologické daně jsou navázány na účel použití a obsahují významná osvobození. V budoucnu bude žádoucí osvobození omezit a včas tento záměr zveřejnit, aby po odeznění globální hospodářské krize měly subjekty snahu investovat do ekologicky šetrnějších zdrojů a technologií. Rovněž se očekává zvýšení sazeb jednotlivých ekologických daní, ale opět bude nutné seznámit s tímto veřejnost tak, aby měla zájem změnit své chování směrem k ekologicky šetrnějšímu.

Provedená srovnání prokázala, že sazby ekologických daní nejsou významné pro veřejné rozpočty. Nemohou tak ovlivnit chování subjektů. V roce 2008 ani 2009 se nepodařilo veřejné rozpočty naplnit rozpočtovanou výší ekologických daní, když inkaso ekologických daní dosáhlo 57 % v roce 2008 a 75,7 % v roce 2009. Ekologické daně jako příjem státních rozpočtů nedosahují ani půl procenta.

Spotřeba paliva a energie v ČR sice klesla v porovnávaných letech 2008 a 2009, ale vzhledem ke globální hospodářské krizi nelze s určitostí konstatovat, že klesla v důsledku zavedení ekologických daní od roku 2008. Pokles spotřeby paliva a energie činil 9 % v roce 2009 oproti roku 2005.

Díky poklesu spotřeby primárních energetických zdrojů došlo k očekávanému snížení emisí znečišťujících látek. Energetická náročnost hrubého domácího produktu v ČR rovněž dále klesá.

Státní politika upřednostňuje spotřebu obnovitelných zdrojů energie před spotřebou neobnovitelných energetických zdrojů. V této oblasti státní politika významně působí na domácnosti i výrobce v ČR. Podíl obnovitelných zdrojů na spotřebě celkových zdrojů se blížil vládním předpokladům, když v roce 2009 dosáhl podíl obnovitelných zdrojů energie 3,94 % na celkové spotřebě prvotních energetických zdrojů. Tento podíl obnovitelných energetických zdrojů ale nestoupá požadovaným tempem, vzhledem k tomu že v roce 2010 by měl činit 6 %.

Dle mého názoru, sazby ekologických daní, tak jak jsou nyní nastaveny, nemohou ovlivnit strukturu spotřeby, když daň z pevných paliv je v totožné výši jako daň z plynu. Bylo by třeba sazby ekologických daní diferencovat podle škodlivosti na životní prostředí, které způsobuje spotřeba toho kterého paliva. Teprve tak by ekologické daně mohly ovlivnit strukturu spotřeby paliva a energie. Dále by bylo vhodné působit na veřejnost informačními kampaněmi, které by zvýšily obecné povědomí o účelu ekologických daní. Prvním krokem je uvědomit si, jakým způsobem člověk zatěžuje životní prostředí a neblaze tak působí na své zdraví. Až potom bude člověk ochoten měnit něco na svém chování, protože výše ekologických daní není tak vysoká, aby dosáhla změny lidského chování sama o sobě.

Soudím, že ekologické daně mohou mít postupem času pozitivní ekonomické dopady na hospodářství České republiky a v budoucnu mohou mít vliv na omezení spotřeby zdrojů škodících životnímu prostředí. Faktem zůstává, že jsou nejmladší skupinou daní v české legislativě a potřebovaly by postupnou úpravu, která by mohla mít příznivý účinek na chování subjektů. Bezesporně je prospěšné, že koncepce ekologických daní je výnosově neutrální, takže jejich uplatňováním dojde k částečnému přesunu zdanění práce na zdanění spotřeby.

8 Summary

This master thesis deals with the impact of the ecological taxes, which were put in force in the Czech republic 1.1.2008, upon the national economy. The ecological taxes are one of the incomes of the public budgets in the Czech republic. There is the tax on gas, tax on solid fuel and tax on electricity installed in the Czech republic. The aim of these taxes is to decrease the consumption of the taxed fuel and energy.

The thesis pursued the ecological taxes in the context of the European union and the Czech republic. It was verified, if the Regulation of the Council was fully implemented into the czech legal system.

The research proved, that the impact of the ecological taxes upon the public budgets in the Czech republic is irrelevant, because the income of the ecological taxes in 2008 and 2009 did not reach even 0,5 % of the total public budgets incomes. The maintenance of the yield neutrality was provided by decreasing of the tax burden of labour since 1.1.2009.

In both years 2008 and 2009 the decrease of the consumption of the fuel and energy in the Czech republic was noted. The research did not prove, that this decrease of the consumption of the energy sources was caused by the putting in force ecological taxes.

At the close of the thesis it is said, that the rates of the particular ecological taxes should be differentiated according to the polluting impact on the environment of the particular energy source. In the future, the rates of the ecological taxes should be increased, so that it would cause an improvement of the state of the environment.

9 Přehled použité literatury

Aktualizace státní energetické koncepce České republiky. In *Státní energetická koncepce ČR*. Praha : Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010. s. 97. Dostupné z WWW: <<http://download.mpo.cz/get/26650/46323/556505/priloha001.pdf>>.

Česká informační agentura životního prostředí [online]. 2011 [cit. 2011-04-09]. Zpráva o životním prostředí ČR. Dostupné z WWW: <[http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/\\$pid/CENMJG3UQ0NF](http://www.cenia.cz/_C12571B20041E945.nsf/$pid/CENMJG3UQ0NF)>.

Česká republika. NAŘÍZENÍ KOMISE (EU) : kterým se mění příloha I nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, č. 861/2010, s. 1-887. Dostupný také z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/clo/sazebni-zarazeni-zbozi/spolecny-celni-sazebnik-es/Stranky/default.aspx>>.

Česká republika. Usnesení č. 235, o státní politice životního prostředí České republiky. Lanškroun : Ministerstvo životního prostředí, 2004. 56 s. ISBN 80-7212-283-5.

Česká republika. Zákon č. 406/2000, o hospodaření energií. In *Sbírka zákonů*. 2000, 115, s. 5314-5319.

Česká republika. Zákon č. 235/2004, o dani z přidané hodnoty. In *Sbírka zákonů*. 2004, 78, s. 4946-5011.

Česká republika. Zákon č. 261/2007, o stabilizaci veřejných rozpočtů. In *Sbírka zákonů*. 2007, 85, s. 3154-3264.

ČHMÚ [online]. 2011 [cit. 2011-04-09]. Znečištění ovzduší na území České republiky v roce 2009. Dostupné z WWW: <<http://old.chmi.cz/uoco/isko/groc/gr09cz/tab/t112.html>>.

Důvodová zpráva k zákonu 261/2007 Sb. Praha : Ministerstvo financí České republiky, 2007. s. 59. Dostupné z WWW: <http://www.czp.cuni.cz/ekoreforma/EDR/T222_duvodova_zprava.doc>.

Effectiveness of environmental taxes and charges for managing sand, gravel and rock extraction in selected EU countries. 1. vyd. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2008. 59 s. Dostupné z WWW: <www.eea.europa.eu>. ISBN 978-92-9167-267-7.

Ekologické daně : vybraná ustanovení zákona pro potřeby daňových subjektů. In *Obecné EKO informace*. Praha : Generální ředitelství cel, 2008. s. 26. Dostupné z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/dane/ekologicke-dane/Stranky/default.aspx>>.

Energy and environment report 2008. 1. vyd. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2008. 99 s. Dostupné z WWW: <www.eea.europa.eu>. ISBN 978-92-9167-980-5.

Environmental taxes: recent developments in tools for integration. 1. vyd. Copenhagen : EEA, 2000. 92 s. Dostupné z WWW: <www.eea.europa.eu>. ISBN 92-9167-261-0.

ERÚ [online]. 2009 [cit. 2011-04-09]. Roční zprávy o provozu. Dostupné z WWW: <http://www.eru.cz/dias-browse_articles.php?parentId=131&deep=off&type=>>.

ERÚ [online]. 2009 [cit. 2011-04-09]. Roční zpráva o provozu ES ČR 2009 - ERÚ. Dostupné z WWW: <http://www.eru.cz/user_data/files/statistika_elektro/rocni_zprava/2009/index.htm>.

Informace o činnosti daňové a celní správy České republiky za rok 2009. In *Výroční zprávy*. Praha : Ministerstvo financí České republiky, 2010. s. 162. Dostupné z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Stranky/vyrocnizpravy.aspx>>.

KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 4. aktualiz. vyd. Praha : ASPI, 2006. 279 s. ISBN 80-7357-205-2.

Národní program hospodárného nakládání s energií a s využíváním jejích obnovitelných a druhotných zdrojů na roky 2006 - 2009. In *Národní program hospodárného nakládání s energií a s využíváním jejích obnovitelných a druhotných zdrojů ČR*. Praha : Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2005. s. 22. Dostupné z WWW: <<http://download.mpo.cz/get/33203/36969/413168/priloha004.pdf>>.

Národní zpráva České republiky o elektroenergetice a plynárenství za rok 2009. In *Národní zprávy*. Praha : Energetický regulační úřad, 2010. s. 58. Dostupné z WWW: <http://www.eru.cz/dias-browse_articles.php?parentId=270x>.

Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2008. In *Státní závěrečný účet*. Praha : Ministerstvo financí České republiky, 2009. s. 258. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html>.

Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2009. In *Státní závěrečný účet*. Praha : Ministerstvo financí České republiky, 2010. s. 267. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html>.

NĚMCOVÁ, P.; KOTECKÝ, V. *Ekologická daňová reforma : Impuls pro modernizaci ekonomiky*. 1. vyd. Brno : Hnutí DUHA, 2008. 40 s. ISBN 978-80-86834-25-2.

Obnovitelné zdroje energie v roce 2009. In *Obnovitelné zdroje energie*. Praha : Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010. s. 35. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument80034.html>>.

Potenciál snižování emisí znečišťujících látek v České republice k roku 2020. In *Kvalita ovzduší*. Praha : Ministerstvo životního prostředí, 2010. s. 26. Dostupné z WWW: <[http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/snizovani_emisi_2020/\\$FILE/000-Potencial_snizovani_emisi_2020_exPR-20100106.pdf](http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/snizovani_emisi_2020/$FILE/000-Potencial_snizovani_emisi_2020_exPR-20100106.pdf)>.

Principy a harmonogram ekologické daňové reformy. In *Ekologická daňová reforma*. Praha : Ministerstvo životního prostředí, 2007. s. 8. Dostupné z WWW: <http://www.mzp.cz/cz/principy_harmonogram>.

Směrnice Rady 2003/96/ES ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny.

Směrnice Rady 2004/74/ES ze dne 29. dubna 2004, kterou se mění směrnice 2003/96/ES, pokud jde o možnost některých členských států uplatňovat u energetických produktů a elektřiny dočasné osvobození od daně nebo sníženou úroveň zdanění.

SVÁTKOVÁ, S. *Spotřební a ekologické daně v České republice*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009. 300 s. ISBN 978-80-7357-443-7.

ŠČASNÝ, M. a kol. *Modelování dopadů environmentální regulace : Sborník z konference Praha, 2. prosince 2010*. 1. vyd. Praha : Centrum pro otázky životního prostředí, 2010. 28 s. Dostupné z WWW: <http://www.czp.cuni.cz/czp/bezici-projekty-tuzemske/modedr-vav-mzp-2007-10_cs>. ISBN 978-80-87076-15-6.

TZB-info [online]. 2011 [cit. 2011-04-09]. Porovnání nákladů na vytápění podle druhu paliva. Dostupné z WWW: <<http://vytapani.tzb-info.cz/tabulky-a-vypocty/269-porovnani-nakladu-na-vytapani-podle-druhu-paliva>>.

TZB-info [online]. 2011 [cit. 2011-04-09]. Výpočet denostupňů. Dostupné z WWW: <<http://vytapani.tzb-info.cz/tabulky-a-vypocty/103-vypocet-denostupnu>>.

Zpráva OECD o politice, stavu a vývoji životního prostředí : Česká republika. Praha : Ministerstvo životního prostředí ČR, 2005. 215 s. ISBN 80-7212-317-3.

Zpráva o životním prostředí České republiky :2009. Praha : Ministerstvo životního prostředí ČR, 2010. 139 s. ISBN 978-80-85087-92-5.

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obrázek 1: Prioritní oblasti státní politiky životního prostředí	14
Obrázek 2: Implementační plán zavedení požadavků evropského práva do praxe	15
Obrázek 3: Minimální úrovně zdanění	25
Obrázek 4: Sazby daně z plynu v Kč/MWh	31
Obrázek 5: Rekapitulace procentního podílu ekologických daní u jednotlivých paliv ..	39
Obrázek 6: Sazby daně dle evropského společenství a České republiky v GJ a MWh.....	52
.....	52
Tabulka 1: Návrh sazeb energetických daní jednotlivých paliv v Kč	29
Tabulka 2: Návrh sazeb ekologických daní v Kč/MWh.....	30
Tabulka 3: Inkaso ekologických daní v ČR v mil. Kč.....	35
Tabulka 4: Naplnění rozpočtu ekologických daní v letech 2008 – 2009 v mld. Kč.....	35
Tabulka 5: Předpoklad výběru ekologických daní v roce 2008v mld. Kč.....	35
Tabulka 6: Konečná spotřeba plyných paliv podle odvětví v letech 2005 – 2009 v TJ	
.....	41
Tabulka 7: Konečná spotřeba pevných paliv podle odvětví v letech 2005 – 2009 v TJ ...	
.....	42
Tabulka 8: Konečná spotřeba elektřiny podle odvětví v letech 2005 – 2009 v GWh a TJ	
.....	46
Tabulka 9: Struktura zdrojů pro výrobu elektřiny v TWh.....	47
Tabulka 10: Spotřeba plyných paliv v TJ	53
Tabulka 11: Spotřeba plyných paliv v průmyslu a domácnostech v TJ	53
Tabulka 12: Spotřeba pevných paliv v TJ	53
Tabulka 13: Spotřeba pevných paliv v průmyslu a domácnostech v TJ.....	54
Tabulka 14: Spotřeba elektřiny v TJ.....	55
Tabulka 15: Spotřeba elektřiny v průmyslu a domácnostech v TJ.....	55
Tabulka 16: Spotřeba paliva a energie v domácnostech v TJ.....	56
Tabulka 17: Spotřeba paliva a energie v průmyslu v TJ.....	59
Tabulka 18: Spotřeba paliv průmyslu při energeticky nejnáročnější činnostech	61
Tabulka 19: Spotřeba paliva a energie v TJ.....	62
Tabulka 20: Celkové emise hlavních znečišťujících látek v tis. tunách.....	63
Graf 1: Nápravná ekologická daň	18
Graf 2: Poměr ekologických daní k HDP v roce 2005	19
Graf 3: Index růstu daňových příjmů v % HDP, index 1998 = 100	20
Graf 4: Podíl ekologických daní na celkových daňových příjmech v letech 1995 a 2005	
.....	23
Graf 5: Změna konečné spotřeby elektřiny a energie domácností v % na osobu.....	24
Graf 6: Podíl jednotlivých daní v roce 2007 na celkovém příjmu veřejných rozpočtů ..	28
Graf 7: Příjmy veřejných rozpočtů v roce 2008	36
Graf 8: Příjmy veřejných rozpočtů v roce 2009	37
Graf 9: Podíl jednotlivých složek ceny za dodávku zemního plynu.....	37
Graf 10: Podíl jednotlivých složek ceny za dodávku pevných paliv.....	38

Graf 11: Podíl jednotlivých složek ceny za dodávku elektřiny domácnostem v roce 2010	38
Graf 12: Konečná spotřeba plyných paliv podle odvětví v letech 2005 – 2009 v TJ ...	42
Graf 13: Spotřeba zemního plynu v letech 1995 až 2010 v mil.m ³	43
Graf 14: Výhled spotřeby zemního plynu v letech 2010 až 2020 v mil.m ³	43
Graf 15: Konečná spotřeba pevných paliv podle odvětví v letech 2005 – 2009 v TJ	45
Graf 16: Konečná spotřeba elektřiny podle odvětví v letech 2005 – 2009 v TJ.....	45
Graf 17: Vývoj spotřeby elektřiny v TWh.....	47
Graf 18: Struktura zdrojů pro výrobu elektřiny	48
Graf 19: Struktura konečné spotřeby dle druhů energie v PJ	48
Graf 20: Struktura konečné spotřeby energie dle sektorů v PJ.....	49
Graf 21: energetická náročnost tvorby hrubé přidané hodnoty	49
Graf 22: Mezinárodní srovnání energetické náročnosti ekonomiky v roce 200 a 2008	50
Graf 23: Spotřeba primárních energetických zdrojů v PJ.....	50
Graf 24: Spotřeba paliva a energie dle druhu v ČR v letech 2005 – 2009 v PJ.....	51
Graf 25: Spotřeba paliva a energie dle odvětví v ČR v letech 2005 – 2009 v PJ.....	51
Graf 26: Spotřeba zemního plynu	52
Graf 27: spotřeba plyných paliv v průmyslu a domácnostech v TJ	53
Graf 28: Spotřeba pevných paliv	54
Graf 29: Spotřeba pevných paliv v průmyslu a domácnostech v TJ	54
Graf 30: Spotřeba elektřiny v TJ.....	55
Graf 31: Spotřeba elektřiny v průmyslu a domácnostech v TJ.....	56
Graf 32: Podíl jednotlivých druhů paliva a energie na celkové spotřebě v domácnostech	57
Graf 33: Spotřeba paliva a energie v domácnostech v letech 2005 – 2009 v TJ	57
Graf 34: Náklady na vytápění	58
Graf 35: Celková spotřeba paliva a energie domácností v TJ a denostupně v letech 2004 – 2009	59
Graf 36: Podíl jednotlivých druhů paliva a energie na celkové spotřebě v průmyslu	60
Graf 37: HDP a energetická náročnost HDP ČR.....	60
Graf 38: Spotřeba primárních energetických zdrojů a energetická náročnost HDP ČR	61
Graf 39: Konečná spotřeba paliva a energie v TJ.....	62
Graf 40: Emise CO _x , NO _x a CO ₂ v letech 2000 až 2009 v tis. tunách.....	64
Graf 41: Odhad emisí CO _x , NO _x a CO ₂ do roku 2050.....	65

Seznam použitého značení

CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
CO ₂	Oxid uhelnatý
ČMHÚ	Český hydrometeorologický úřad
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
EDR	Ekologická daňová reforma
EEA	European Environment Agency
ERÚ	Energetický regulační úřad
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EUR	Euro
GDP	Gross domestic product
GJ	Gigajoule
GWh	Gigawatt hodina
HDP	Hrubá přidaná hodnota
Kč	Koruna česká
kWh	Kilowatt hodina
MF	Ministerstvo financí
MJ	Megajoule
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MWh	Megawatt hodina
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NH ₃	Čpavek
NO _x	Oxid dusíku
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PEZ	Primární energetické zdroje
PJ	Petajoule
SEK	Státní energetická koncepce
SO ₂	Oxid siřičitý
TJ	Terajoule
TZB	Technické zařízení budov
VOC	Těkavé organické sloučeniny